നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

അങ്ഗുത്തരനികായോ

നവകനിപാതപാളി

൧. പഠമപണ്ണാസകം

൧. സമ്ബോധിവഗ്ഗോ

൧. സമ്ബോധിസുത്തം

൧. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി -

''സചേ, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏവം പുച്ഛേയ്യും - 'സമ്ബോധിപക്ഖികാനം [സമ്ബോധപക്ഖികാനം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)], ആവുസോ, ധമ്മാനം കാ ഉപനിസാ ഭാവനായാ'തി, ഏവം പുട്ഠാ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം കിന്തി ബ്യാകരേയ്യാഥാ''തി? ''ഭഗവംമൂലകാ നോ, ഭന്തേ, ധമ്മാ...പേ॰... ഭഗവതോ സുത്വാ ഭിക്ഖൂ ധാരേസ്സന്തീ''തി.

''തേന ഹി, ഭിക്ഖവേ, സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''സചേ, ഭിക്ഖവേ, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ഏവം പുച്ഛേയ്യും - 'സമ്ബോധിപക്ഖികാനം, ആവുസോ, ധമ്മാനം കാ ഉപനിസാ ഭാവനായാ'തി, ഏവം പുട്ഠാ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഏവം ബ്യാകരേയ്യാഥ -

''ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ . സമ്ബോധിപക്ഖികാനം, ആവുസോ, ധമ്മാനം അയം പഠമാ ഉപനിസാ ഭാവനായ.

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു. സമ്ബോധിപക്ഖികാനം, ആവുസോ, ധമ്മാനം അയം ദുതിയാ ഉപനിസാ ഭാവനായ.

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു യായം കഥാ അഭിസല്ലേഖികാ ചേതോവിവരണസപ്പായാ, സേയ്യഥിദം - അപ്പിച്ഛകഥാ സന്തുട്ഠികഥാ

പവിവേകകഥാ അസംസഗ്ഗകഥാ വീരിയാരമ്ഭകഥാ സീലകഥാ സമാധികഥാ പഞ്ഞാകഥാ വിമുത്തികഥാ വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാ, ഏവരൂപിയാ കഥായ നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. സമ്ബോധിപക്ഖികാനം, ആവുസോ, ധമ്മാനം അയം തതിയാ ഉപനിസാ ഭാവനായ.

"പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. സമ്ബോധിപക്ഖികാനം, ആവുസോ, ധമ്മാനം അയം ചതുത്ഥീ ഉപനിസാ ഭാവനായ.

"പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. സമ്ബോധിപക്ഖികാനം, ആവുസോ, ധമ്മാനം അയം പഞ്ചമീ ഉപനിസാ ഭാവനായ".

"കല്യാണമിത്തസ്സേതം , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പാടികങ്ഖം കല്യാണസഹായസ്സ കല്യാണസമ്പവങ്കസ്സ - സീലവാ ഭവിസ്സതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരിസ്സതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖിസ്സതി സിക്ഖാപദേസു.

"കല്യാണമിത്തസ്സേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പാടികങ്ഖം കല്യാണസഹായസ്സ കല്യാണസമ്പവങ്കസ്സ - യായം കഥാ അഭിസല്ലേഖികാ ചേതോവിവരണസപ്പായാ, സേയ്യഥിദം - അപ്പിച്ഛകഥാ സന്തുട്ഠികഥാ പവിവേകകഥാ അസംസഗ്ഗകഥാ വീരിയാരമ്ഭകഥാ സീലകഥാ സമാധികഥാ പഞ്ഞാകഥാ വിമുത്തികഥാ വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാ, ഏവരൂപിയാ കഥായ നികാമലാഭീ ഭവിസ്സതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ.

"കല്യാണമിത്തസ്സേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പാടികങ്ഖം കല്യാണസഹായസ്സ കല്യാണസമ്പവങ്കസ്സ - ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരിസ്സതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു.

"കല്യാണമിത്തസ്സേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പാടികങ്ഖം കല്യാണസഹായസ്സ കല്യാണസമ്പവങ്കസ്സ - പഞ്ഞവാ ഭവിസ്സതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ.

"തേന ച പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ഇമേസു പഞ്ചസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ചത്താരോ ധമ്മാ ഉത്തരി [ഉത്തരിം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഭാവേതബ്ബാ - അസുഭാ ഭാവേതബ്ബാ രാഗസ്സ പഹാനായ, മേത്താ ഭാവേതബ്ബാ ബ്യാപാദസ്സ പഹാനായ, ആനാപാനസ്സതി [ആനാപാനസതി (സീ॰ പീ॰)] ഭാവേതബ്ബാ വിതക്കുപച്ഛേദായ, അനിച്ചസഞ്ഞാ ഭാവേതബ്ബാ അസ്മിമാനസമുഗ്ഘാതായ. അനിച്ചസഞ്ഞിനോ, ഭിക്ഖവേ, അനത്തസഞ്ഞാ സണ്ഠാതി. അനത്തസഞ്ഞീ അസ്മിമാനസമുഗ്ഘാതം പാപുണാതി ദിട്ഠേവ ധമ്മേ നിബ്ബാന"ന്തി . പഠമം.

൨. നിസ്സയസുത്തം

൨. അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം...പേ॰... ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - '''നിസ്സയസമ്പന്നോ നിസ്സയസമ്പന്നോ'തി, ഭന്തേ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു നിസ്സയസമ്പന്നോ ഹോതീ''തി? ''സദ്ധം ചേ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു നിസ്സായ അകുസലം പജഹതി കുസലം ഭാവേതി, പഹീനമേവസ്സ തം അകുസലം ഹോതി. ഹിരിം ചേ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു നിസ്സായ...പേ॰... ഓത്തപ്പം ചേ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു നിസ്സായ...പേ॰... വീരിയം ചേ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു നിസ്സായ...പേ॰... പഞ്ഞം ചേ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു നിസ്സായ അകുസലം പജഹതി കുസലം ഭാവേതി, പഹീനമേവസ്സ തം അകുസലം ഹോതി . തം ഹിസ്സ ഭിക്ഖുനോ അകുസലം പഹീനം ഹോതി സുപ്പഹീനം, യംസ അരിയായ പഞ്ഞായ ദിസ്വാ പഹീനം''.

''തേന ച പന, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖുനാ ഇമേസു പഞ്ചസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ചത്താരോ ഉപനിസ്സായ വിഹാതബ്ബാ. കതമേ ചത്താരോ? ഇധ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു സങ്ഖായേകം പടിസേവതി, സങ്ഖായേകം അധിവാസേതി, സങ്ഖായേകം പരിവജ്ജേതി, സങ്ഖായേകം വിനോദേതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖു, ഭിക്ഖു നിസ്സയസമ്പന്നോ ഹോതീ''തി. ദുതിയം.

൩. മേഘിയസുത്തം

൩. ഏകം സമയം ഭഗവാ ചാലികായം വിഹരതി ചാലികാപബ്ബതേ. തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ മേഘിയോ ഭഗവതോ ഉപട്ഠാകോ ഹോതി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതോ ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''ഇച്ഛാമഹം, ഭന്തേ, ജന്തുഗാമം [ജതുഗാമം (സീ॰ അട്ഠ॰, സ്യാ॰ അട്ഠ॰), ജത്തുഗാമം (ക॰ അട്ഠകഥായമ്പി പാഠന്തരം)] പിണ്ഡായ പവിസിതു''ന്തി. ''യസ്സ ദാനി ത്വം, മേഘിയ, കാലം മഞ്ഞസീ''തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ ജന്തുഗാമം പിണ്ഡായ പാവിസി. ജന്തുഗാമേ പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ യേന കിമികാളായ നദിയാ തീരം തേനുപസങ്കമി. അദ്ദസാ ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ കിമികാളായ നദിയാ തീരേ ജങ്ഘാവിഹാരം [ജങ്ഘവിഹാരം (സ്യാ॰ ക॰)] അനുചങ്കമമാനോ അനുവിചരമാനോ അമ്ബവനം പാസാദികം രമണീയം. ദിസ്വാനസ്സ ഏതദഹോസി - ''പാസാദികം വതിദം അമ്ബവനം രമണീയം, അലം വതിദം കുലപുത്തസ്സ പധാനത്ഥികസ്സ പധാനായ. സചേ മം ഭഗവാ അനുജാനേയ്യ, ആഗച്ഛേയ്യാഹം ഇമം അമ്ബവനം പധാനായാ''തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''ഇധാഹം, ഭന്തേ, പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ ജന്തുഗാമം പിണ്ഡായ പാവിസിം. ജന്തുഗാമേ പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാഭത്തം

പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ യേന കിമികാളായ നദിയാ തീരം തേനുപസങ്കമിം. അദ്ദസം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, കിമികാളായ നദിയാ തീരേ ജങ്ഘാവിഹാരം അനുചങ്കമമാനോ അനുവിചരമാനോ അമ്ബവനം പാസാദികം രമണീയം. ദിസ്വാന മേ ഏതദഹോസി - 'പാസാദികം വതിദം അമ്ബവനം രമണീയം. അലം വതിദം കുലപുത്തസ്സ പധാനത്ഥികസ്സ പധാനായ. സചേ മം ഭഗവാ അനുജാനേയ്യ, ആഗച്ഛേയ്യാഹം ഇമം അമ്ബവനം പധാനായാ'തി. സചേ മം ഭഗവാ അനുജാനേയ്യ, ഗച്ഛേയ്യാഹം തം അമ്ബവനം പധാനായാ''തി. ''ആഗമേഹി താവ, മേഘിയ ! ഏകകമ്ഹി [ഏകകമ്ഹാ (സീ॰ പീ॰)] താവ [വത (ക॰)] യാവ അഞ്ഞോപി കോചി ഭിക്ഖു ആഗച്ഛതീ''തി [ദിസ്സതൂതി (സബ്ബത്ഥ, ടീകായമ്പി പാഠന്തരം), ആഗച്ഛതൂതി, ദിസ്സതീതി (ടീകായം പാഠന്തരാനി)].

ദുതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''ഭഗവതോ, ഭന്തേ, നത്ഥി കിഞ്ചി ഉത്തരി കരണീയം, നത്ഥി കതസ്സ പടിചയോ. മയ്ഹം ഖോ പന, ഭന്തേ, അത്ഥി ഉത്തരി കരണീയം, അത്ഥി കതസ്സ പടിചയോ. സചേ മം ഭഗവാ അനുജാനേയ്യ, ഗച്ഛേയ്യാഹം തം അമ്ബവനം പധാനായാ''തി. ''ആഗമേഹി താവ, മേഘിയ, ഏകകമ്ഹി താവ യാവ അഞ്ഞോപി കോചി ഭിക്ഖു ആഗച്ഛതീ''തി.

തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''ഭഗവതോ, ഭന്തേ, നത്ഥി കിഞ്ചി ഉത്തരി കരണീയം, നത്ഥി കതസ്സ പടിചയോ. മയ്ഹം ഖോ പന, ഭന്തേ, അത്ഥി ഉത്തരി കരണീയം, അത്ഥി കതസ്സ പടിചയോ. സചേ മം ഭഗവാ അനുജാനേയ്യ, ഗച്ഛേയ്യാഹം തം അമ്ബവനം പധാനായാ''തി. ''പധാനന്തി ഖോ, മേഘിയ, വദമാനം കിന്തി വദേയ്യാമ! യസ്സ ദാനി ത്വം, മേഘിയ, കാലം മഞ്ഞസീ''തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ യേന തം അമ്ബവനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തം അമ്ബവനം അജ്ഝോഗാഹേത്വാ അഞ്ഞതരസ്മിം രുക്ഖമൂലേ ദിവാവിഹാരം നിസീദി. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ മേഘിയസ്സ തസ്മിം അമ്ബവനേ വിഹരന്തസ്സ യേഭുയ്യേന തയോ പാപകാ അകുസലാ വിതക്കാ സമുദാചരന്തി, സേയ്യഥിദം - കാമവിതക്കോ, ബ്യാപാദവിതക്കോ, വിഹിംസാവിതക്കോ. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ മേഘിയസ്സ ഏതദഹോസി - ''അച്ഛരിയം വത ഭോ, അബ്ഭുതം വത ഭോ! സദ്ധായ ച വതമ്ഹാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതാ; അഥ ച പനിമേഹി തീഹി പാപകേഹി അകുസലേഹി വിതക്കേഹി അന്വാസത്താ - കാമവിതക്കേന, ബ്യാപാദവിതക്കേന, വിഹിംസാവിതക്കേനാ''തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ മേഘിയോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''ഇധ മയ്ഹം, ഭന്തേ, തസ്മിം അമ്ബവനേ വിഹരന്തസ്സ യേഭുയ്യേന തയോ പാപകാ അകുസലാ വിതക്കാ സമുദാചരന്തി, സേയ്യഥിദം - കാമവിതക്കോ, ബ്യാപാദവിതക്കോ, വിഹിംസാവിതക്കോ. തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏതദഹോസി - 'അച്ഛരിയം വത ഭോ, അബ്ഭുതം വത ഭോ! സദ്ധായ ച വതമ്ഹാ

അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതാ; അഥ ച പനിമേഹി തീഹി പാപകേഹി അകുസലേഹി വിതക്കേഹി അന്വാസത്താ - കാമവിതക്കേന, ബ്യാപാദവിതക്കേന, വിഹിംസാവിതക്കേനാതി'".

"അപരിപക്കായ, മേഘിയ, ചേതോവിമുത്തിയാ പഞ്ച ധമ്മാ പരിപക്കായ സംവത്തന്തി. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, മേഘിയ, ഭിക്ഖു കല്യാണമിത്തോ ഹോതി കല്യാണസഹായോ കല്യാണസമ്പവങ്കോ. അപരിപക്കായ, മേഘിയ, ചേതോവിമുത്തിയാ അയം പഠമോ ധമ്മോ പരിപക്കായ സംവത്തതി.

"പുന ചപരം, മേഘിയ, ഭിക്ഖു സീലവാ ഹോതി, പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ, സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു. അപരിപക്കായ, മേഘിയ, ചേതോവിമുത്തിയാ അയം ദുതിയോ ധമ്മോ പരിപക്കായ സംവത്തതി.

"പുന ചപരം, മേഘിയ, യായം കഥാ അഭിസല്ലേഖികാ ചേതോവിവരണസപ്പായാ, സേയ്യഥിദം - അപ്പിച്ഛകഥാ സന്തുട്ഠികഥാ പവിവേകകഥാ അസംസഗ്ഗകഥാ വീരിയാരമ്ഭകഥാ സീലകഥാ സമാധികഥാ പഞ്ഞാകഥാ വിമുത്തികഥാ വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാ, ഏവരൂപിയാ കഥായ നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. അപരിപക്കായ, മേഘിയ, ചേതോവിമുത്തിയാ അയം തതിയോ ധമ്മോ പരിപക്കായ സംവത്തതി.

"പുന ചപരം, മേഘിയ, ഭിക്ഖു ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. അപരിപക്കായ, മേഘിയ, ചേതോവിമുത്തിയാ അയം ചതുത്ഥോ ധമ്മോ പരിപക്കായ സംവത്തതി.

"പുന ചപരം, മേഘിയ, ഭിക്ഖു പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. അപരിപക്കായ, മേഘിയ, ചേതോവിമുത്തിയാ അയം പഞ്ചമോ ധമ്മോ പരിപക്കായ സംവത്തതി.

"കല്യാണമിത്തസ്സേതം , മേഘിയ, ഭിക്ഖുനോ പാടികങ്ഖം കല്യാണസഹായസ്സ കല്യാണസമ്പവങ്കസ്സ - 'സീലവാ ഭവിസ്സതി...പേ॰ ... സമാദായ സിക്ഖിസ്സതി സിക്ഖാപദേസു'".

"കല്യാണമിത്തസ്സേതം, മേഘിയ, ഭിക്ഖുനോ പാടികങ്ഖം കല്യാണസഹായസ്സ കല്യാണസമ്പവങ്കസ്സ - 'യായം കഥാ അഭിസല്ലേഖികാ ചേതോവിവരണസപ്പായാ, സേയ്യഥിദം - അപ്പിച്ഛകഥാ...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സനകഥാ, ഏവരൂപിയാ കഥായ നികാമലാഭീ ഭവിസ്സതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ'".

"കല്യാണമിത്തസ്സേതം, മേഘിയ, ഭിക്ഖുനോ പാടികങ്ഖം കല്യാണസഹായസ്സ കല്യാണസമ്പവങ്കസ്സ - 'ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരിസ്സതി...പേ॰... അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു'".

“കല്യാണമിത്തസ്സേതം , മേഘിയ, ഭിക്ഖുനോ പാടികങ്ഖം കല്യാണസഹായസ്സ കല്യാണസമ്പവങ്കസ്സ - ‘പഞ്ഞവാ ഭവിസ്സതി…പേ॰… സമ്മാദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ’”.

“തേന ച പന, മേഘിയ, ഭിക്ഖുനാ ഇമേസു പഞ്ചസു ധമ്മേസു പതിട്ഠായ ചത്താരോ ധമ്മാ ഉത്തരി ഭാവേതബ്ബാ - അസുഭാ ഭാവേതബ്ബാ രാഗസ്സ പഹാനായ, മേത്താ ഭാവേതബ്ബാ ബ്യാപാദസ്സ പഹാനായ, ആനാപാനസ്സതി ഭാവേതബ്ബാ വിതക്കുപച്ഛേദായ, അനിച്ചസഞ്ഞാ ഭാവേതബ്ബാ അസ്മിമാനസമുഗ്ഘാതായ. അനിച്ചസഞ്ഞിനോ, മേഘിയ, അനത്തസഞ്ഞാ സണ്ഠാതി. അനത്തസഞ്ഞീ അസ്മിമാനസമുഗ്ഘാതം പാപുണാതി ദിട്ഠേവ ധമ്മേ നിബ്ബാന”ന്തി. തതിയം.

൪. നന്ദകസുത്തം

൪. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ നന്ദകോ ഉപട്ഠാനസാലായം ഭിക്ഖൂ ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേതി സമാദപേതി സമുത്തേജേതി സമ്പഹംസേതി. അഥ ഖോ ഭഗവാ സായന്ഹസമയം പടിസല്ലാനാ വുട്ഠിതോ യേനുപട്ഠാനസാലാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ അട്ഠാസി കഥാപരിയോസാനം ആഗമയമാനോ. അഥ ഖോ ഭഗവാ കഥാപരിയോസാനം വിദിത്വാ ഉക്കാസേത്വാ അഗ്ഗളം ആകോടേസി. വിവരിംസു ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ദ്വാരം.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ഉപട്ഠാനസാലം പവിസിത്വാ പഞ്ഞത്താസനേ നിസീദി. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം നന്ദകം ഏതദവോച - “ദീഘോ ഖോ ത്യായം, നന്ദക, ധമ്മപരിയായോ ഭിക്ഖൂനം പടിഭാസി. അപി മേ പിട്ഠി ആഗിലായതി ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ ഠിതസ്സ കഥാപരിയോസാനം ആഗമയമാനസ്സാ”തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ നന്ദകോ സാരജ്ജമാനരൂപോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “ന ഖോ പന മയം, ഭന്തേ, ജാനാമ ‘ഭഗവാ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ ഠിതോ’തി. സചേ ഹി മയം, ഭന്തേ, ജാനേയ്യാമ ‘ഭഗവാ ബഹിദ്വാരകോട്ഠകേ ഠിതോ’തി, ഏത്തകമ്പി ( ) [(ധമ്മം) കത്ഥചി] നോ നപ്പടിഭാസേയ്യാ”തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം നന്ദകം സാരജ്ജമാനരൂപം വിദിത്വാ ആയസ്മന്തം നന്ദകം ഏതദവോച - “സാധു, സാധു, നന്ദക! ഏതം ഖോ, നന്ദക, തുമ്ഹാകം പതിരൂപം കുലപുത്താനം സദ്ധായ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതാനം, യം തുമ്ഹേ ധമ്മിയാ കഥായ സന്നിസീദേയ്യാഥ. സന്നിപതിതാനം വോ, നന്ദക, ദ്വയം കരണീയം - ധമ്മീ വാ കഥാ അരിയോ വാ തുണ്ഹീഭാവോ. [അ॰ നി॰ വ്യ.൭൧; ൻ.൧] സദ്ധോ ച, നന്ദക, ഭിക്ഖു ഹോതി, നോ ച സീലവാ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - ‘കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം സീലവാ ചാ’തി. യതോ ച ഖോ, നന്ദക, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി.

“സദ്ധോ ച, നന്ദക, ഭിക്ഖു ഹോതി സീലവാ ച, നോ ച ലാഭീ അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - ‘കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം സീലവാ ച ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സാ’തി. യതോ ച ഖോ, നന്ദക, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി.

“സദ്ധോ ച, നന്ദക, ഭിക്ഖു ഹോതി സീലവാ ച ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ, ന ലാഭീ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. സേയ്യഥാപി, നന്ദക, പാണകോ ചതുപ്പാദകോ അസ്സ. തസ്സ ഏകോ പാദോ ഓമകോ ലാമകോ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ അസ്സ. ഏവമേവം ഖോ, നന്ദക, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ, ന ലാഭീ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - ‘കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം സീലവാ ച ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ ലാഭീ ച അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായാ’”തി.

“യതോ ച ഖോ, നന്ദക, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ ലാഭീ ച അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതീ”തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പാവിസി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ നന്ദകോ അചിരപക്കന്തസ്സ ഭഗവതോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ഇദാനി, ആവുസോ, ഭഗവാ ചതൂഹി പദേഹി കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേത്വാ ഉട്ഠായാസനാ വിഹാരം പവിട്ഠോ - ‘സദ്ധോ ച, നന്ദക, ഭിക്ഖു ഹോതി, നോ ച സീലവാ. ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം - കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം സീലവാ ചാ’തി. യതോ ച ഖോ നന്ദക ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതി. സദ്ധോ ച നന്ദക ഭിക്ഖു ഹോതി സീലവാ ച, നോ ച ലാഭീ അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ…പേ॰… ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ, ന ലാഭീ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി. സേയ്യഥാപി നന്ദക പാണകോ ചതുപ്പാദകോ അസ്സ, തസ്സ ഏകോ പാദോ ഓമകോ ലാമകോ, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ അസ്സ. ഏവമേവം ഖോ, നന്ദക, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച, ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ, ന ലാഭീ അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന അപരിപൂരോ ഹോതി, തേന തം അങ്ഗം പരിപൂരേതബ്ബം ‘കിന്താഹം സദ്ധോ ച അസ്സം സീലവാ ച, ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ, ലാഭീ ച അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായാ’തി. യതോ ച ഖോ, നന്ദക, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ച ഹോതി സീലവാ ച ലാഭീ ച അജ്ഝത്തം ചേതോസമാധിസ്സ ലാഭീ ച അധിപഞ്ഞാധമ്മവിപസ്സനായ, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പരിപൂരോ ഹോതീ”തി.

“പഞ്ചിമേ, ആവുസോ, ആനിസംസാ കാലേന ധമ്മസ്സവനേ കാലേന ധമ്മസാകച്ഛായ. കതമേ പഞ്ച? ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം

ദേസേതി ആദികല്യാണം മജ്ഝേകല്യാണം പരിയോസാനകല്യാണം സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം, കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി. യഥാ യഥാ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം മജ്ഝേകല്യാണം പരിയോസാനകല്യാണം സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം, കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി , തഥാ തഥാ സോ സത്ഥു പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. അയം, ആവുസോ, പഠമോ ആനിസംസോ കാലേന ധമ്മസ്സവനേ കാലേന ധമ്മസാകച്ഛായ.

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം മജ്ഝേകല്യാണം പരിയോസാനകല്യാണം സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം, കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി. യഥാ യഥാ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം…പേ॰… ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി, തഥാ തഥാ സോ തസ്മിം ധമ്മേ അത്ഥപ്പടിസംവേദീ ച ഹോതി ധമ്മപ്പടിസംവേദീ ച. അയം, ആവുസോ, ദുതിയോ ആനിസംസോ കാലേന ധമ്മസ്സവനേ കാലേന ധമ്മസാകച്ഛായ.

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം മജ്ഝേകല്യാണം പരിയോസാനകല്യാണം സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം, കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി. യഥാ യഥാ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം…പേ॰… ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി, തഥാ തഥാ സോ തസ്മിം ധമ്മേ ഗമ്ഭീരം അത്ഥപദം പഞ്ഞായ അതിവിജ്ഝ പസ്സതി. അയം, ആവുസോ, തതിയോ ആനിസംസോ കാലേന ധമ്മസ്സവനേ കാലേന ധമ്മസാകച്ഛായ.

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം…പേ॰… ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി. യഥാ യഥാ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം…പേ॰… ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി, തഥാ തഥാ നം സബ്രഹ്മചാരീ ഉത്തരി സമ്ഭാവേന്തി - ‘അദ്ധാ അയമായസ്മാ പത്തോ വാ പജ്ജതി വാ’. അയം, ആവുസോ, ചതുത്ഥോ ആനിസംസോ കാലേന ധമ്മസ്സവനേ കാലേന ധമ്മസാകച്ഛായ.

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം മജ്ഝേകല്യാണം പരിയോസാനകല്യാണം സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം, കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി. യഥാ യഥാ, ആവുസോ, ഭിക്ഖു ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി ആദികല്യാണം മജ്ഝേകല്യാണം പരിയോസാനകല്യാണം സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം , കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം പകാസേതി, തത്ഥ യേ ഖോ ഭിക്ഖൂ സേഖാ അപ്പത്തമാനസാ അനുത്തരം യോഗക്ഖേമം പത്ഥയമാനാ വിഹരന്തി, തേ തം ധമ്മം സുത്വാ വീരിയം ആരഭന്തി അപ്പത്തസ്സ പത്തിയാ അനധിഗതസ്സ അധിഗമായ അസച്ഛികതസ്സ സച്ഛികിരിയായ. യേ പന തത്ഥ ഭിക്ഖൂ അരഹന്തോ ഖീണാസവാ വുസിതവന്തോ കതകരണീയാ ഓഹിതഭാരാ അനുപ്പത്തസദത്ഥാ പരിക്ഖീണഭവസംയോജനാ സമ്മദഞ്ഞാവിമുത്താ, തേ തം ധമ്മം സുത്വാ ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരംയേവ അനുയുത്താ വിഹരന്തി. അയം, ആവുസോ, പഞ്ചമോ ആനിസംസോ കാലേന ധമ്മസ്സവനേ കാലേന

ധമ്മസാകച്ഛായ. ഇമേ ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ച ആനിസംസാ കാലേന ധമ്മസ്സവനേ കാലേന ധമ്മസാകച്ഛായാ''തി. ചതുത്ഥം.

๑. ബലസുത്തം

๑. ''ചത്താരിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ബലാനി. കതമാനി ചത്താരി? പഞ്ഞാബലം, വീരിയബലം, അനവജ്ജബലം, സങ്ഗാഹബലം. കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാബലം? യേ ധമ്മാ കുസലാ കുസലസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ അകുസലാ അകുസലസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ സാവജ്ജാ സാവജ്ജസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ അനവജ്ജാ അനവജ്ജസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ കണ്ഹാ കണ്ഹസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ സുക്കാ സുക്കസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ സേവിതബ്ബാ സേവിതബ്ബസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ അസേവിതബ്ബാ അസേവിതബ്ബസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ നാലമരിയാ നാലമരിയസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ അലമരിയാ അലമരിയസങ്ഖാതാ, ത്യാസ്സ ധമ്മാ പഞ്ഞായ വോദിട്ഠാ ഹോന്തി വോചരിതാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാബലം.

''കതമഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, വീരിയബലം? യേ ധമ്മാ അകുസലാ അകുസലസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ സാവജ്ജാ സാവജ്ജസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ കണ്ഹാ കണ്ഹസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ അസേവിതബ്ബാ അസേവിതബ്ബസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ നാലമരിയാ നാലമരിയസങ്ഖാതാ, തേസം ധമ്മാനം പഹാനായ ഛന്ദം ജനേതി വായമതി വീരിയം ആരഭതി ചിത്തം പഗ്ഗണ്ഹാതി പദഹതി. യേ ധമ്മാ കുസലാ കുസലസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ അനവജ്ജാ അനവജ്ജസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ സുക്കാ സുക്കസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ സേവിതബ്ബാ സേവിതബ്ബസങ്ഖാതാ യേ ധമ്മാ അലമരിയാ അലമരിയസങ്ഖാതാ, തേസം ധമ്മാനം പടിലാഭായ ഛന്ദം ജനേതി വായമതി വീരിയം ആരഭതി ചിത്തം പഗ്ഗണ്ഹാതി പദഹതി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, വീരിയബലം.

''കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അനവജ്ജബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അനവജ്ജേന കായകമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അനവജ്ജേന വചീകമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി, അനവജ്ജേന മനോകമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനവജ്ജബലം.

''കതമഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, സങ്ഗാഹബലം? ചത്താരിമാനി, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഗഹവത്ഥൂനി - ദാനം, പേയ്യവജ്ജം, അത്ഥചരിയാ, സമാനത്തതാ. ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, ദാനാനം യദിദം ധമ്മദാനം. ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, പേയ്യവജ്ജാനം യദിദം അത്ഥികസ്സ ഓഹിതസോതസ്സ പുനപ്പുനം ധമ്മം ദേസേതി. ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, അത്ഥചരിയാനം യദിദം അസ്സദ്ധം സദ്ധാസമ്പദായ സമാദപേതി നിവേസേതി പതിട്ഠാപേതി, ദുസ്സീലം സീലസമ്പദായ... പേ॰... മച്ഛരിം ചാഗസമ്പദായ...പേ॰... ദുപ്പഞ്ഞം പഞ്ഞാസമ്പദായ സമാദപേതി നിവേസേതി പതിട്ഠാപേതി. ഏതദഗ്ഗം, ഭിക്ഖവേ, സമാനത്തതാനം യദിദം സോതാപന്നോ സോതാപന്നസ്സ സമാനത്തോ, സകദാഗാമീ സകദാഗാമിസ്സ സമാനത്തോ, അനാഗാമീ അനാഗാമിസ്സ സമാനത്തോ, അരഹാ അരഹതോ സമാനത്തോ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഗാഹബലം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചത്താരി ബലാനി.

“ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതൂഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ അരിയസാവകോ പഞ്ച ഭയാനി സമതിക്കന്തോ ഹോതി. കതമാനി പഞ്ച? ആജീവികഭയം, അസിലോകഭയം, പരിസസാരജ്ജഭയം, മരണഭയം , ദുഗ്ഗതിഭയം. സ ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘നാഹം ആജീവികഭയസ്സ ഭായാമി. കിസ്സാഹം ആജീവികഭയസ്സ ഭായിസ്സാമി? അത്ഥി മേ ചത്താരി ബലാനി - പഞ്ഞാബലം, വീരിയബലം, അനവജ്ജബലം, സങ്ഗാഹബലം. ദുപ്പഞ്ഞോ ഖോ ആജീവികഭയസ്സ ഭായേയ്യ. കുസീതോ ആജീവികഭയസ്സ ഭായേയ്യ. സാവജ്ജകായകമ്മന്തവചീകമ്മന്തമനോകമ്മന്തോ ആജീവികഭയസ്സ ഭായേയ്യ. അസങ്ഗാഹകോ ആജീവികഭയസ്സ ഭായേയ്യ. നാഹം അസിലോകഭയസ്സ ഭായാമി…പേ॰… നാഹം പരിസസാരജ്ജഭയസ്സ ഭായാമി…പേ॰… നാഹം മരണഭയസ്സ ഭായാമി…പേ॰… നാഹം ദുഗ്ഗതിഭയസ്സ ഭായാമി. കിസ്സാഹം ദുഗ്ഗതിഭയസ്സ ഭായിസ്സാമി? അത്ഥി മേ ചത്താരി ബലാനി - പഞ്ഞാബലം, വീരിയബലം, അനവജ്ജബലം, സങ്ഗാഹബലം. ദുപ്പഞ്ഞോ ഖോ ദുഗ്ഗതിഭയസ്സ ഭായേയ്യ. കുസീതോ ദുഗ്ഗതിഭയസ്സ ഭായേയ്യ. സാവജ്ജകായകമ്മന്തവചീകമ്മന്തമനോകമ്മന്തോ ദുഗ്ഗതിഭയസ്സ ഭായേയ്യ. അസങ്ഗാഹകോ ദുഗ്ഗതിഭയസ്സ ഭായേയ്യ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതൂഹി ബലേഹി സമന്നാഗതോ അരിയസാവകോ ഇമാനി പഞ്ച ഭയാനി സമതിക്കന്തോ ഹോതീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. സേവനാസുത്തം

൬. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി…പേ॰… ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച -

“പുഗ്ഗലോപി , ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപി. ചീവരമ്പി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബം - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പി. പിണ്ഡപാതോപി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപി. സേനാസനമ്പി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബം - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പി. ഗാമനിഗമോപി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപി. ജനപദപദേസോപി ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപി.

“‘പുഗ്ഗലോപി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പുഗ്ഗലം - ‘ഇമം ഖോ മേ പുഗ്ഗലം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി; യേ ച ഖോ മേ പബ്ബജിതേന ജീവിതപരിക്ഖാരാ സമുദാനേതബ്ബാ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാ തേ ച കസിരേന സമുദാഗച്ഛന്തി; യസ്സ ചമ്ഹി അത്ഥായ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ സോ ച മേ സാമഞ്ഞത്ഥോ ന ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛതീ’തി, തേനാവുസോ, പുഗ്ഗലേന സോ പുഗ്ഗലോ രത്തിഭാഗം വാ ദിവസഭാഗം വാ സങ്ഖാപി അനാപുച്ഛാ പക്കമിതബ്ബം നാനുബന്ധിതബ്ബോ.

“തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പുഗ്ഗലം - ‘ഇമം ഖോ മേ പുഗ്ഗലം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി; യേ ച ഖോ മേ

പബ്ബജിതേന ജീവിതപരിക്ഖാരാ സമുദാനേതബ്ബാ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാ തേ ച അപ്പകസിരേന സമുദാഗച്ഛന്തി; യസ്സ ചമ്ഹി അത്ഥായ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ സോ ച മേ സാമഞ്ഞത്ഥോ ന ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛതീ'തി, തേനാവുസോ, പുഗ്ഗലേന സോ പുഗ്ഗലോ സങ്ഖാപി അനാപുച്ഛാ പക്കമിതബ്ബം നാനുബന്ധിതബ്ബോ.

"തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പുഗ്ഗലം - 'ഇമം ഖോ മേ പുഗ്ഗലം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി; യേ ച ഖോ മേ പബ്ബജിതേന ജീവിതപരിക്ഖാരാ സമുദാനേതബ്ബാ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാ തേ ച കസിരേന സമുദാഗച്ഛന്തി; യസ്സ ചമ്ഹി അത്ഥായ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ സോ ച മേ സാമഞ്ഞത്ഥോ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛതീ'തി, തേനാവുസോ, പുഗ്ഗലേന സോ പുഗ്ഗലോ സങ്ഖാപി അനുബന്ധിതബ്ബോ ന പക്കമിതബ്ബം.

"തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പുഗ്ഗലം - 'ഇമം ഖോ മേ പുഗ്ഗലം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി; യേ ച ഖോ മേ പബ്ബജിതേന ജീവിതപരിക്ഖാരാ സമുദാനേതബ്ബാ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാ തേ ച അപ്പകസിരേന സമുദാഗച്ഛന്തി; യസ്സ ചമ്ഹി അത്ഥായ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ സോ ച മേ സാമഞ്ഞത്ഥോ ഭാവനാപാരിപൂരിം ഗച്ഛതീ'തി, തേനാവുസോ, പുഗ്ഗലേന സോ പുഗ്ഗലോ യാവജീവം അനുബന്ധിതബ്ബോ ന പക്കമിതബ്ബം അപി പനുജ്ജമാനേന [പണുജ്ജമാനേന (?)]. 'പുഗ്ഗലോപി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'ചീവരമ്പി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബം - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ചീവരം - 'ഇദം ഖോ മേ ചീവരം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ'തി, ഏവരൂപം ചീവരം ന സേവിതബ്ബം . തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ചീവരം - 'ഇദം ഖോ മേ ചീവരം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ'തി, ഏവരൂപം ചീവരം സേവിതബ്ബം. 'ചീവരമ്പി , ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബം - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"'പിണ്ഡപാതോപി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പിണ്ഡപാതം - 'ഇമം ഖോ മേ പിണ്ഡപാതം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ'തി, ഏവരൂപോ പിണ്ഡപാതോ ന സേവിതബ്ബോ. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ പിണ്ഡപാതം - 'ഇമം ഖോ മേ പിണ്ഡപാതം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ'തി, ഏവരൂപോ പിണ്ഡപാതോ സേവിതബ്ബോ. 'പിണ്ഡപാതോപി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

‘‘‘സേനാസനമ്പി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബം - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ സേനാസനം - ‘‘ഇദം ഖോ മേ സേനാസനം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ’തി, ഏവരൂപം സേനാസനം ന സേവിതബ്ബം. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ സേനാസനം - ‘ഇദം ഖോ മേ സേനാസനം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി , കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ’തി, ഏവരൂപം സേനാസനം സേവിതബ്ബം. ‘സേനാസനമ്പി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബം - സേവിതബ്ബമ്പി അസേവിതബ്ബമ്പീ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

‘‘‘ഗാമനിഗമോപി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ഗാമനിഗമം - ‘ഇമം ഖോ മേ ഗാമനിഗമം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ’തി, ഏവരൂപോ ഗാമനിഗമോ ന സേവിതബ്ബോ. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ഗാമനിഗമം - ‘ഇമം ഖോ, മേ ഗാമനിഗമം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ’തി, ഏവരൂപോ ഗാമനിഗമോ സേവിതബ്ബോ. ‘ഗാമനിഗമോപി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപീ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

‘‘‘ജനപദപദേസോപി , ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ജനപദപദേസം - ‘ഇമം ഖോ മേ ജനപദപദേസം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തി, കുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തീ’തി, ഏവരൂപോ ജനപദപദേസോ ന സേവിതബ്ബോ. തത്ഥ യം ജഞ്ഞാ ജനപദപദേസം - ‘ഇമം ഖോ മേ ജനപദപദേസം സേവതോ അകുസലാ ധമ്മാ പരിഹായന്തി, കുസലാ ധമ്മാ അഭിവഡ്ഢന്തീ’തി, ഏവരൂപോ ജനപദപദേസോ സേവിതബ്ബോ. ‘ജനപദപദേസോപി, ആവുസോ, ദുവിധേന വേദിതബ്ബോ - സേവിതബ്ബോപി അസേവിതബ്ബോപീ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്ത’’ന്തി. ഛട്ഠം.

൭. സുതവാസുത്തം

൭. ഏകം സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി ഗിജ്ഝകൂടേ പബ്ബതേ. അഥ ഖോ സുതവാ പരിബ്ബാജകോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സുതവാ പരിബ്ബാജകോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

‘‘ഏകമിദാഹം, ഭന്തേ, സമയം ഭഗവാ ഇധേവ രാജഗഹേ വിഹരാമി ഗിരിബ്ബജേ. തത്ര മേ, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സമ്മുഖാ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം - ‘യോ സോ, സുതവാ [സുതവ (സ്യാ॰)], ഭിക്ഖു അരഹം ഖീണാസവോ വുസിതവാ കതകരണീയോ ഓഹിതഭാരോ അനുപ്പത്തസദത്ഥോ പരിക്ഖീണഭവസംയോജനോ സമ്മദഞ്ഞാവിമുത്തോ, അഭബ്ബോ സോ പഞ്ച ഠാനാനി അജ്ഝാചരിതും - അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സഞ്ചിച്ച പാണം ജീവിതാ വോരോപേതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു അദിന്നം

ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദാതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവിതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സമ്പജാനമുസാ [സമ്പജാനം മുസാ (ക॰ സീ॰)] ഭാസിതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സന്നിധികാരകം കാമേ പരിഭുഞ്ജിതും സേയ്യഥാപി പുബ്ബേ അഗാരിയഭൂതോ'തി. കച്ചി മേതം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സുസ്സുതം സുഗ്ഗഹിതം സുമനസികതം സൂപധാരിത''ന്തി?

''തഗ്ഘ തേ ഏതം, സുതവാ, സുസ്സുതം സുഗ്ഗഹിതം സുമനസികതം സൂപധാരിതം. പുബ്ബേ ചാഹം, സുതവാ, ഏതരഹി ച ഏവം വദാമി - 'യോ സോ ഭിക്ഖു അരഹം ഖീണാസവോ വുസിതവാ കതകരണീയോ ഓഹിതഭാരോ അനുപ്പത്തസദത്ഥോ പരിക്ഖീണഭവസംയോജനോ സമ്മദഞ്ഞാവിമുത്തോ, അഭബ്ബോ സോ നവ ഠാനാനി അജ്ഝാചരിതും - അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സഞ്ചിച്ച പാണം ജീവിതാ വോരോപേതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു അദിന്നം ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദാതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവിതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സമ്പജാനമുസാ ഭാസിതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സന്നിധികാരകം കാമേ പരിഭുഞ്ജിതും സേയ്യഥാപി പുബ്ബേ അഗാരിയഭൂതോ, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ഛന്ദാഗതിം ഗന്തും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ദോസാഗതിം ഗന്തും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു മോഹാഗതിം ഗന്തും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ഭയാഗതിം ഗന്തും'. പുബ്ബേ ചാഹം, സുതവാ, ഏതരഹി ച ഏവം വദാമി - 'യോ സോ ഭിക്ഖു അരഹം ഖീണാസവോ വുസിതവാ കതകരണീയോ ഓഹിതഭാരോ അനുപ്പത്തസദത്ഥോ പരിക്ഖീണഭവസംയോജനോ സമ്മദഞ്ഞാവിമുത്തോ, അഭബ്ബോ സോ ഇമാനി നവ ഠാനാനി അജ്ഝാചരിതു'''ന്തി. സത്തമം.

൮. സജ്ഝസുത്തം

൮. ഏകം സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി ഗിജ്ഝകൂടേ പബ്ബതേ. അഥ ഖോ സജ്ഝോ പരിബ്ബാജകോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സജ്ഝോ പരിബ്ബാജകോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''ഏകമിദാഹം, ഭന്തേ, സമയം ഭഗവാ ഇധേവ രാജഗഹേ വിഹരാമി ഗിരിബ്ബജേ. തത്ര മേ, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സമ്മുഖാ സുതം സമ്മുഖാ പടിഗ്ഗഹിതം - 'യോ സോ, സജ്ഝ, ഭിക്ഖു അരഹം ഖീണാസവോ വുസിതവാ കതകരണീയോ ഓഹിതഭാരോ അനുപ്പത്തസദത്ഥോ പരിക്ഖീണഭവസംയോജനോ സമ്മദഞ്ഞാവിമുത്തോ, അഭബ്ബോ സോ പഞ്ച ഠാനാനി അജ്ഝാചരിതും - അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സഞ്ചിച്ച പാണം ജീവിതാ വോരോപേതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു അദിന്നം ഥേയ്യസങ്ഖാതം ആദാതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു മേഥുനം ധമ്മം പടിസേവിതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സമ്പജാനമുസാ ഭാസിതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സന്നിധികാരകം കാമേ പരിഭുഞ്ജിതും സേയ്യഥാപി പുബ്ബേ അഗാരിയഭൂതോ'തി. കച്ചി മേതം, ഭന്തേ, ഭഗവതോ സുസ്സുതം സുഗ്ഗഹിതം സുമനസികതം സൂപധാരിത''ന്തി?

“തഗ്ഘ തേ ഏതം, സജ്ഝ, സുസ്സുതം സുഗ്ഗഹിതം സുമനസികതം സൂപധാരിതം. പുബ്ബേ ചാഹം, സജ്ഝ , ഏതരഹി ച ഏവം വദാമി - ‘യോ സോ ഭിക്ഖു അരഹം ഖീണാസവോ വുസിതവാ കതകരണീയോ ഓഹിതഭാരോ അനുപ്പത്തസദത്ഥോ പരിക്ഖീണഭവസംയോജനോ സമ്മദഞ്ഞാവിമുത്തോ, അഭബ്ബോ സോ നവ ഠാനാനി അജ്ഝാചരിതും - അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സഞ്ചിച്ച പാണം ജീവിതാ വോരോപേതും... പേ॰... അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സന്നിധികാരകം കാമേ പരിഭുഞ്ജിതും സേയ്യഥാപി പുബ്ബേ അഗാരിയഭൂതോ, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ബുദ്ധം പച്ചക്ഖാതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു ധമ്മം പച്ചക്ഖാതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സങ്ഘം പച്ചക്ഖാതും, അഭബ്ബോ ഖീണാസവോ ഭിക്ഖു സിക്ഖം പച്ചക്ഖാതും’. പുബ്ബേ ചാഹം, സജ്ഝ, ഏതരഹി ച ഏവം വദാമി - ‘യോ സോ ഭിക്ഖു അരഹം ഖീണാസവോ വുസിതവാ കതകരണീയോ ഓഹിതഭാരോ അനുപ്പത്തസദത്ഥോ പരിക്ഖീണഭവസംയോജനോ സമ്മദഞ്ഞാവിമുത്തോ, അഭബ്ബോ സോ ഇമാനി നവ ഠാനാനി അജ്ഝാചരിതു’”ന്തി. അട്ഠമം.

൯. പുഗ്ഗലസുത്തം

൯. “നവയിമേ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ നവ? അരഹാ, അരഹത്തായ പടിപന്നോ, അനാഗാമീ, അനാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, സകദാഗാമീ, സകദാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ , സോതാപന്നോ, സോതാപത്തിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, പുഥുജ്ജനോ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മി”ന്തി. നവമം.

൧൦. ആഹുനേയ്യസുത്തം

൧൦. “നവയിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ പാഹുനേയ്യാ ദക്ഖിണേയ്യാ അഞ്ജലികരണീയാ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേ നവ? അരഹാ, അരഹത്തായ പടിപന്നോ, അനാഗാമീ, അനാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, സകദാഗാമീ, സകദാഗാമിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, സോതാപന്നോ, സോതാപത്തിഫലസച്ഛികിരിയായ പടിപന്നോ, ഗോത്രഭൂ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ”തി. ദസമം.

സമ്ബോധിവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സമ്ബോധി നിസ്സയോ ചേവ, മേഘിയ നന്ദകം ബലം;
സേവനാ സുതവാ സജ്ഝോ, പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യേന ചാതി.

၃. സീഹനാദവഗ്ഗോ

൧. സീഹനാദസുത്തം

൧൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച – ''വുത്ഥോ മേ, ഭന്തേ, സാവത്ഥിയം വസ്സാവാസോ. ഇച്ഛാമഹം, ഭന്തേ, ജനപദചാരികം പക്കമിതു''ന്തി. ''യസ്സദാനി ത്വം, സാരിപുത്ത, കാലം മഞ്ഞസീ''തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഉട്ഠായാസനാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കാമി. അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു അചിരപക്കന്തേ ആയസ്മന്തേ സാരിപുത്തേ ഭഗവന്തം ഏതദവോച – ''ആയസ്മാ മം, ഭന്തേ, സാരിപുത്തോ ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കന്തോ''തി. അഥ ഖോ ഭഗവാ അഞ്ഞതരം ഭിക്ഖും ആമന്തേസി – ''ഏഹി ത്വം, ഭിക്ഖു, മമ വചനേന സാരിപുത്തം ആമന്തേഹി – 'സത്ഥാ തം, ആവുസോ സാരിപുത്ത, ആമന്തേതീ'''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവതോ പടിസ്സുത്വാ യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച – ''സത്ഥാ തം, ആവുസോ സാരിപുത്ത, ആമന്തേതീ''തി. ''ഏവമാവുസോ''തി ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ തസ്സ ഭിക്ഖുനോ പച്ചസ്സോസി.

തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ ച മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ [മഹാമോഗ്ഗലാനോ (ക॰)] ആയസ്മാ ച ആനന്ദോ അവാപുരണം [അപാപുരണം (സ്യാ॰ ക॰)] ആദായ വിഹാരേ ആഹിണ്ഡന്തി [വിഹാരേന വിഹാരം അന്വാഹിണ്ഡന്തി (സീ॰ പീ॰), വിഹാരം ആഹിണ്ഡന്തി (സ്യാ॰)] – ''അഭിക്കമഥായസ്മന്തോ, അഭിക്കമഥായസ്മന്തോ! ഇദാനായസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവതോ സമ്മുഖാ സീഹനാദം നദിസ്സതീ''തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഭഗവാ ഏതദവോച – ''ഇധ തേ, സാരിപുത്ത, അഞ്ഞതരോ സബ്രഹ്മചാരീ ഖീയനധമ്മം ആപന്നോ – 'ആയസ്മാ മം, ഭന്തേ, സാരിപുത്തോ ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജചാരികം പക്കന്തോ'''തി.

''യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യ.

''സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ, പഥവിയം സുചിമ്പി നിക്ഖിപന്തി അസുചിമ്പി നിക്ഖിപന്തി ഗൂഥഗതമ്പി നിക്ഖിപന്തി മുത്തഗതമ്പി നിക്ഖിപന്തി ഖേളഗതമ്പി നിക്ഖിപന്തി പുബ്ബഗതമ്പി നിക്ഖിപന്തി ലോഹിതഗതമ്പി നിക്ഖിപന്തി, ന ച തേന പഥവീ അട്ടീയതി വാ ഹരായതി വാ ജിഗുച്ഛതി വാ; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, പഥവീസമേന ചേതസാ വിഹരാമി വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന. യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യ.

“സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ, ആപസ്മിം സുചിമ്പി ധോവന്തി അസുചിമ്പി ധോവന്തി ഗൂഥഗതമ്പി... മുത്തഗതമ്പി... ഖേളഗതമ്പി... പുബ്ബഗതമ്പി... ലോഹിതഗതമ്പി ധോവന്തി, ന ച തേന ആപോ അട്ടീയതി വാ ഹരായതി വാ ജിഗുച്ഛതി വാ; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ആപോസമേന ചേതസാ വിഹരാമി വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന. യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യ.

“സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ, തേജോ സുചിമ്പി ഡഹതി അസുചിമ്പി ഡഹതി ഗൂഥഗതമ്പി... മുത്തഗതമ്പി... ഖേളഗതമ്പി... പുബ്ബഗതമ്പി... ലോഹിതഗതമ്പി ഡഹതി, ന ച തേന തേജോ അട്ടീയതി വാ ഹരായതി വാ ജിഗുച്ഛതി വാ; ഏവമേവം ഖോ അഹം , ഭന്തേ, തേജോസമേന ചേതസാ വിഹരാമി വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന. യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യ.

“സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ, വായോ സുചിമ്പി ഉപവായതി അസുചിമ്പി ഉപവായതി ഗൂഥഗതമ്പി... മുത്തഗതമ്പി... ഖേളഗതമ്പി... പുബ്ബഗതമ്പി... ലോഹിതഗതമ്പി ഉപവായതി, ന ച തേന വായോ അട്ടീയതി വാ ഹരായതി വാ ജിഗുച്ഛതി വാ; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, വായോസമേന ചേതസാ വിഹരാമി വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന. യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യ.

“സേയ്യഥാപി , ഭന്തേ, രജോഹരണം സുചിമ്പി പുഞ്ഛതി അസുചിമ്പി പുഞ്ഛതി ഗൂഥഗതമ്പി... മുത്തഗതമ്പി... ഖേളഗതമ്പി... പുബ്ബഗതമ്പി... ലോഹിതഗതമ്പി പുഞ്ഛതി, ന ച തേന രജോഹരണം അട്ടീയതി വാ ഹരായതി വാ ജിഗുച്ഛതി വാ; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, രജോഹരണസമേന ചേതസാ വിഹരാമി വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന. യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യ.

“സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ, ചണ്ഡാലകുമാരകോ വാ ചണ്ഡാലകുമാരികാ വാ കളോപിഹത്ഥോ നന്തകവാസീ ഗാമം വാ നിഗമം വാ പവിസന്തോ നീചചിത്തംയേവ ഉപട്ഠപേത്വാ പവിസതി; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ചണ്ഡാലകുമാരകചണ്ഡാലകുമാരികാസമേന ചേതസാ വിഹരാമി വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന. യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യ.

“സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ, ഉസഭോ ഛിന്നവിസാണോ സൂരതോ സുദന്തോ സുവിനീതോ രഥിയായ രഥിയം സിങ്ഘാടകേന സിങ്ഘാടകം അന്വാഹിണ്ഡന്തോ ന കിഞ്ചി ഹിംസതി പാദേന വാ വിസാണേന വാ; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഉസഭഛിന്നവിസാണസമേന ചേതസാ വിഹരാമി വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന.

യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യ.

“സേയ്യഥാപി, ഭന്തേ, ഇത്ഥീ വാ പുരിസോ വാ ദഹരോ യുവാ മണ്ഡനകജാതികോ സീസംന്ഹാതോ അഹികുണപേന വാ കുക്കുരകുണപേന വാ മനുസ്സകുണപേന വാ കണ്ഠേ ആസത്തേന അട്ടീയേയ്യ ഹരായേയ്യ ജിഗുച്ഛേയ്യ; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഇമിനാ പൂതികായേന അട്ടീയാമി ഹരായാമി ജിഗുച്ഛാമി. യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യ.

“സേയ്യഥാപി , ഭന്തേ, പുരിസോ മേദകഥാലികം പരിഹരേയ്യ ഛിദ്ദാവഛിദ്ദം ഉഗ്ഘരന്തം പഗ്ഘരന്തം; ഏവമേവം ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഇമം കായം പരിഹരാമി ഛിദ്ദാവഛിദ്ദം ഉഗ്ഘരന്തം പഗ്ഘരന്തം. യസ്സ നൂന, ഭന്തേ, കായേ കായഗതാസതി അനുപട്ഠിതാ അസ്സ, സോ ഇധ അഞ്ഞതരം സബ്രഹ്മചാരിം ആസജ്ജ അപ്പടിനിസ്സജ്ജ ചാരികം പക്കമേയ്യാ”തി.

അഥ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഉട്ഠായാസനാ ഏകംസം ഉത്തരാസങ്ഗം കരിത്വാ ഭഗവതോ പാദേസു സിരസാ നിപതിത്വാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “അച്ചയോ മം, ഭന്തേ, അച്ചഗമാ യഥാബാലം യഥാമൂള്ഹം യഥാഅകുസലം, യോ അഹം ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം അസതാ തുച്ഛാ മുസാ അഭൂതേന അബ്ഭാചിക്ഖിം. തസ്സ മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ അച്ചയം അച്ചയതോ പടിഗ്ഗണ്ഹതു ആയതിം സംവരായാ”തി. “തഗ്ഘ തം [ത്വം (സീ॰ പീ॰)], ഭിക്ഖു, അച്ചയോ അച്ചഗമാ യഥാബാലം യഥാമൂള്ഹം യഥാഅകുസലം, യോ ത്വം സാരിപുത്തം അസതാ തുച്ഛാ മുസാ അഭൂതേന അബ്ഭാചിക്ഖി. യതോ ച ഖോ ത്വം, ഭിക്ഖു, അച്ചയം അച്ചയതോ ദിസ്വാ യഥാധമ്മം പടികരോസി, തം തേ മയം പടിഗ്ഗണ്ഹാമ. വുഡ്ഢിഹേസാ, ഭിക്ഖു, അരിയസ്സ വിനയേ യോ അച്ചയം അച്ചയതോ ദിസ്വാ യഥാധമ്മം പടികരോതി ആയതിം സംവരം ആപജ്ജതീ”തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ആമന്തേസി - “ഖമ, സാരിപുത്ത, ഇമസ്സ മോഘപുരിസസ്സ, പുരാ തസ്സ തത്ഥേവ സത്തധാ മുദ്ധാ ഫലതീ”തി [ഫലിസ്സതീതി (ക॰ സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰ ക॰) അട്ഠകഥാസു പന “ഫലതീതി” ഇത്വേവ ദിസ്സതി]. “ഖമാമഹം, ഭന്തേ, തസ്സ ആയസ്മതോ സചേ മം സോ ആയസ്മാ ഏവമാഹ - ‘ഖമതു ച മേ സോ ആയസ്മാ’”തി. പഠമം.

൨. സഉപാദിസേസസുത്തം

൧൨. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ സാവത്ഥിം പിണ്ഡായ പാവിസി. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ ഏതദഹോസി - “അതിപ്പഗോ ഖോ താവ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിതും, യംനൂനാഹം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യ”ന്തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി

സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി.

തേന ഖോ പന സമയേന തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം സന്നിസിന്നാനം സന്നിപതിതാനം അയമന്തരാകഥാ ഉദപാദി - ‘‘യോ ഹി കോചി, ആവുസോ, സഉപാദിസേസോ കാലം കരോതി, സബ്ബോ സോ അപരിമുത്തോ നിരയാ അപരിമുത്തോ തിരച്ഛാനയോനിയാ അപരിമുത്തോ പേത്തിവിസയാ അപരിമുത്തോ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ’’തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഭാസിതം നേവ അഭിനന്ദി നപ്പടിക്കോസി. അനഭിനന്ദിത്വാ അപ്പടിക്കോസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി - ‘‘ഭഗവതോ സന്തികേ ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാനിസ്സാമീ’’തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

‘‘ഇധാഹം, ഭന്തേ, പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ സാവത്ഥിം പിണ്ഡായ പാവിസിം. തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏതദഹോസി - ‘അതിപ്പഗോ ഖോ താവ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിതും; യംനൂനാഹം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യ’ന്തി. അഥ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമിം; ഉപസങ്കമിത്വാ തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം സമ്മോദിം. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിം. തേന ഖോ പന സമയേന തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം സന്നിസിന്നാനം സന്നിപതിതാനം അയമന്തരാകഥാ ഉദപാദി - ‘യോ ഹി കോചി, ആവുസോ, സഉപാദിസേസോ കാലം കരോതി, സബ്ബോ സോ അപരിമുത്തോ നിരയാ അപരിമുത്തോ തിരച്ഛാനയോനിയാ അപരിമുത്തോ പേത്തിവിസയാ അപരിമുത്തോ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ’തി. അഥ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഭാസിതം നേവ അഭിനന്ദിം നപ്പടിക്കോസിം. അനഭിനന്ദിത്വാ അപ്പടിക്കോസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കമിം - ‘ഭഗവതോ സന്തികേ ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാനിസ്സാമീ’’’തി.

‘‘കേ ച [കേചി (സ്യാ॰ പീ॰), തേ ച (ക॰)], സാരിപുത്ത, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ബാലാ അബ്യത്താ, കേ ച [കേചി (സ്യാ॰ പീ॰ ക॰) അം॰ നി॰ ൯.൪൨ പാളിയാ സംസന്ദേതബ്ബം] സഉപാദിസേസം വാ ‘സഉപാദിസേസോ’തി ജാനിസ്സന്തി, അനുപാദിസേസം വാ ‘അനുപാദിസേസോ’തി ജാനിസ്സന്തി’’!

‘‘നവയിമേ, സാരിപുത്ത, പുഗ്ഗലാ സഉപാദിസേസാ കാലം കുരുമാനാ പരിമുത്താ നിരയാ പരിമുത്താ തിരച്ഛാനയോനിയാ പരിമുത്താ പേത്തിവിസയാ പരിമുത്താ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ. കതമേ നവ? ഇധ , സാരിപുത്ത, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സീലേസു പരിപൂരകാരീ ഹോതി, സമാധിസ്മിം പരിപൂരകാരീ , പഞ്ഞായ മത്തസോ കാരീ. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി. അയം, സാരിപുത്ത , പഠമോ പുഗ്ഗലോ സഉപാദിസേസോ കാലം കുരുമാനോ പരിമുത്തോ നിരയാ പരിമുത്തോ തിരച്ഛാനയോനിയാ പരിമുത്തോ പേത്തിവിസയാ പരിമുത്തോ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ.

“പുന ചപരം, സാരിപുത്ത, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സീലേസു പരിപൂരകാരീ ഹോതി, സമാധിസ്മിം പരിപൂരകാരീ, പഞ്ഞായ മത്തസോ കാരീ. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഉപഹച്ചപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...പേ... അസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...പേ... സസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...പേ... ഉദ്ധംസോതോ ഹോതി അകനിട്ഠഗാമീ. അയം, സാരിപുത്ത, പഞ്ചമോ പുഗ്ഗലോ സഉപാദിസേസോ കാലം കുരുമാനോ പരിമുത്തോ നിരയാ പരിമുത്തോ തിരച്ഛാനയോനിയാ പരിമുത്തോ പേത്തിവിസയാ പരിമുത്തോ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ.

“പുന ചപരം, സാരിപുത്ത, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സീലേസു പരിപൂരകാരീ ഹോതി, സമാധിസ്മിം മത്തസോ കാരീ, പഞ്ഞായ മത്തസോ കാരീ. സോ തിണ്ണം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ രാഗദോസമോഹാനം തനുത്താ സകദാഗാമീ ഹോതി, സകിദേവ ഇമം ലോകം ആഗന്ത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തം കരോതി. അയം, സാരിപുത്ത, ഛട്ഠോ പുഗ്ഗലോ സഉപാദിസേസോ കാലം കുരുമാനോ പരിമുത്തോ നിരയാ...പേ... പരിമുത്തോ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ.

“പുന ചപരം, സാരിപുത്ത, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സീലേസു പരിപൂരകാരീ ഹോതി, സമാധിസ്മിം മത്തസോ കാരീ, പഞ്ഞായ മത്തസോ കാരീ. സോ തിണ്ണം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഏകബീജീ ഹോതി, ഏകംയേവ മാനുസകം ഭവം നിബ്ബത്തേത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തം കരോതി. അയം, സാരിപുത്ത, സത്തമോ പുഗ്ഗലോ സഉപാദിസേസോ കാലം കുരുമാനോ പരിമുത്തോ നിരയാ...പേ... പരിമുത്തോ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ.

“പുന ചപരം, സാരിപുത്ത, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സീലേസു പരിപൂരകാരീ ഹോതി, സമാധിസ്മിം മത്തസോ കാരീ, പഞ്ഞായ മത്തസോ കാരീ. സോ തിണ്ണം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ കോലംകോലോ ഹോതി, ദ്വേ വാ തീണി വാ കുലാനി സന്ധാവിത്വാ സംസരിത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തം കരോതി. അയം, സാരിപുത്ത, അട്ഠമോ പുഗ്ഗലോ സഉപാദിസേസോ കാലം കുരുമാനോ പരിമുത്തോ നിരയാ...പേ... പരിമുത്തോ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ.

“പുന ചപരം, സാരിപുത്ത, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സീലേസു പരിപൂരകാരീ ഹോതി, സമാധിസ്മിം മത്തസോ കാരീ, പഞ്ഞായ മത്തസോ കാരീ. സോ തിണ്ണം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ സത്തക്ഖത്തുപരമോ ഹോതി, സത്തക്ഖത്തുപരമം ദേവേ ച മനുസ്സേ ച സന്ധാവിത്വാ സംസരിത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തം കരോതി. അയം, സാരിപുത്ത, നവമോ പുഗ്ഗലോ സഉപാദിസേസോ കാലം കുരുമാനോ പരിമുത്തോ നിരയാ പരിമുത്തോ തിരച്ഛാനയോനിയാ പരിമുത്തോ പേത്തിവിസയാ പരിമുത്തോ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ.

“കേ ച, സാരിപുത്ത, അഞ്ഞതിത്ഥിയാ പരിബ്ബാജകാ ബാലാ അബ്യത്താ, കേ ച സഉപാദിസേസം വാ ‘സഉപാദിസേസോ’തി ജാനിസ്സന്തി, അനുപാദിസേസം വാ ‘അനുപാദിസേസോ’തി ജാനിസ്സന്തി! ഇമേ ഖോ, സാരിപുത്ത, നവ പുഗ്ഗലാ സഉപാദിസേസാ കാലം കുരുമാനാ പരിമുത്താ നിരയാ പരിമുത്താ തിരച്ഛാനയോനിയാ പരിമുത്താ പേത്തിവിസയാ പരിമുത്താ അപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതാ. ന താവായം, സാരിപുത്ത, ധമ്മപരിയായോ പടിഭാസി ഭിക്ഖൂനം ഭിക്ഖുനീനം ഉപാസകാനം

ഉപാസികാനം. തം കിസ്സ ഹേതു? മായിമം ധമ്മപരിയായം സുത്വാ പമാദം ആഹരിംസൂതി [ആഹരിംസു (സീ॰ പീ॰)]. അപി ച മയാ [അപി ചായം (?)], സാരിപുത്ത, ധമ്മപരിയായോ പഞ്ഹാധിപ്പായേന ഭാസിതോ''തി. ദുതിയം.

൩. കോട്ഠികസുത്തം

൧൩. അഥ ഖോ ആയസ്മാ മഹാകോട്ഠികോ [മഹാകോട്ഠിതോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ സാരിപുത്തേന സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ മഹാകോട്ഠികോ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച - ''കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, 'യം കമ്മം ദിട്ഠധമ്മവേദനീയം, തം മേ കമ്മം സമ്പരായവേദനീയം ഹോതൂ'തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ''തി? ''നോ ഹിദം, ആവുസോ''.

''കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, 'യം കമ്മം സുഖവേദനീയം [സുഖവേദനിയം (ക॰) മ॰ നി॰ ൩.വ്വ പസ്സിതബ്ബം], തം മേ കമ്മം ദുക്ഖവേദനീയം [ദുക്ഖവേദനിയം (ക॰)] ഹോതൂ'തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ''തി? ''നോ ഹിദം, ആവുസോ''.

''കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, 'യം കമ്മം സുഖവേദനീയം [സുഖവേദനിയം (ക॰) മ॰ നി॰ ൩.വ്വ പസ്സിതബ്ബം], തം മേ കമ്മം ദുക്ഖവേദനീയം [ദുക്ഖവേദനിയം (ക॰)] ഹോതൂ'തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ''തി? ''നോ ഹിദം, ആവുസോ''.

''കിം പനാവുസോ, സാരിപുത്ത, 'യം കമ്മം ദുക്ഖവേദനീയം, തം മേ കമ്മം സുഖവേദനീയം ഹോതൂ'തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ''തി? ''നോ ഹിദം, ആവുസോ''.

''കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, 'യം കമ്മം പരിപക്കവേദനീയം, തം മേ കമ്മം അപരിപക്കവേദനീയം ഹോതൂ'തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ''തി? ''നോ ഹിദം, ആവുസോ''.

''കിം പനാവുസോ സാരിപുത്ത, 'യം കമ്മം അപരിപക്കവേദനീയം, തം മേ കമ്മം പരിപക്കവേദനീയം ഹോതൂ'തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ''തി? ''നോ ഹിദം, ആവുസോ''.

''കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, 'യം കമ്മം ബഹുവേദനീയം, തം മേ കമ്മം അപ്പവേദനീയം ഹോതൂ'തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ''തി? ''നോ ഹിദം, ആവുസോ''.

''കിം പനാവുസോ സാരിപുത്ത , 'യം കമ്മം അപ്പവേദനീയം, തം മേ കമ്മം ബഹുവേദനീയം ഹോതൂ'തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ''തി? ''നോ ഹിദം, ആവുസോ''.

“കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, ‘യം കമ്മം വേദനിയം, തം മേ കമ്മം അവേദനിയം ഹോതൂ’തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ”തി? “നോ ഹിദം, ആവുസോ”.

“കിം പനാവുസോ സാരിപുത്ത, ‘യം കമ്മം അവേദനിയം, തം മേ കമ്മം വേദനീയം ഹോതൂ’തി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ”തി? “നോ ഹിദം, ആവുസോ”.

“‘കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം ദിട്ഠധമ്മവേദനിയം തം മേ കമ്മം സമ്പരായവേദനിയം ഹോതൂതി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി.

“‘കിം പനാവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം സമ്പരായവേദനിയം തം മേ കമ്മം ദിട്ഠധമ്മവേദനിയം ഹോതൂതി , ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി.

“‘കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം സുഖവേദനിയം തം മേ കമ്മം ദുക്ഖവേദനിയം ഹോതൂതി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി.

“‘കിം പനാവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം ദുക്ഖവേദനിയം തം മേ കമ്മം സുഖവേദനിയം ഹോതൂതി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി.

“‘കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം പരിപക്കവേദനിയം തം മേ കമ്മം അപരിപക്കവേദനിയം ഹോതൂതി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി.

“‘കിം പനാവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം അപരിപക്കവേദനിയം തം മേ കമ്മം പരിപക്കവേദനിയം ഹോതൂതി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി.

“‘കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം ബഹുവേദനീയം തം മേ കമ്മം അപ്പവേദനിയം ഹോതൂതി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി.

“‘കിം പനാവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം അപ്പവേദനീയം തം മേ കമ്മം ബഹുവേദനീയം ഹോതൂതി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി.

“‘കിം നു ഖോ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം വേദനിയം തം മേ കമ്മം അവേദനിയം ഹോതൂതി , ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി.

‘‘‘കിം പനാവുസോ സാരിപുത്ത, യം കമ്മം അവേദനീയം തം മേ കമ്മം വേദനീയം ഹോതൂതി, ഏതസ്സ അത്ഥായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നോ ഹിദം, ആവുസോ’തി വദേസി. അഥ കിമത്ഥം ചരഹാവുസോ, ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’’തി?

‘‘യം ഖ്വസ്സ [യം ഖോ (ക॰)], ആവുസോ, അഞ്ഞാതം അദിട്ഠം അപ്പത്തം അസച്ഛികതം അനഭിസമേതം, തസ്സ ഞാണായ ദസ്സനായ പത്തിയാ സച്ഛികിരിയായ അഭിസമയായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’’തി [വുസ്സതി (സ്യാ॰)]. (‘‘കിം പനസ്സാവുസോ, അഞ്ഞാതം അദിട്ഠം അപ്പത്തം അസച്ഛികതം അനഭിസമേതം, യസ്സ ഞാണായ ദസ്സനായ പത്തിയാ സച്ഛികിരിയായ അഭിസമയായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’’തി?) [( ) സ്യാ॰ ക॰ പോത്ഥകേസു നത്ഥി] ‘‘‘ഇദം ദുക്ഖ’ന്തി ഖ്വസ്സ [ഖോ യം (ക॰)], ആവുസോ, അഞ്ഞാതം അദിട്ഠം അപ്പത്തം അസച്ഛികതം അനഭിസമേതം. തസ്സ ഞാണായ ദസ്സനായ പത്തിയാ സച്ഛികിരിയായ അഭിസമയായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി. അയം ‘ദുക്ഖസമുദയോ’തി ഖ്വസ്സ, ആവുസോ…പേ॰… ‘അയം ദുക്ഖനിരോധോ’തി ഖ്വസ്സ, ആവുസോ…പേ॰… ‘അയം ദുക്ഖനിരോധഗാമിനീ പടിപദാ’തി ഖ്വസ്സ, ആവുസോ, അഞ്ഞാതം അദിട്ഠം അപ്പത്തം അസച്ഛികതം അനഭിസമേതം. തസ്സ ഞാണായ ദസ്സനായ പത്തിയാ സച്ഛികിരിയായ അഭിസമയായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി. ഇദം ഖ്വസ്സ [ഇതി ഖോ യം (ക॰)], ആവുസോ, അഞ്ഞാതം അദിട്ഠം അപ്പത്തം അസച്ഛികതം അനഭിസമേതം. തസ്സ [യസ്സ (?)] ഞാണായ ദസ്സനായ പത്തിയാ സച്ഛികിരിയായ അഭിസമയായ ഭഗവതി ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതീ’’തി. തതിയം.

൪. സമിദ്ധിസുത്തം

൧൪. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സമിദ്ധി യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ ആയസ്മന്തം സമിദ്ധിം ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച - ‘‘കിമാരമ്മണാ, സമിദ്ധി, പുരിസസ്സ സങ്കപ്പവിതക്കാ ഉപ്പജ്ജന്തീ’’തി? ‘‘നാമരൂപാരമ്മണാ, ഭന്തേ’’തി. ‘‘തേ പന, സമിദ്ധി, ക്വ നാനത്തം ഗച്ഛന്തീ’’തി? ‘‘ധാതൂസു, ഭന്തേ’’തി. ‘‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംസമുദയാ’’തി? ‘‘ഫസ്സസമുദയാ, ഭന്തേ’’തി. ‘‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംസമോസരണാ’’തി? ‘‘വേദനാസമോസരണാ, ഭന്തേ’’തി. ‘‘തേ പന , സമിദ്ധി, കിംപമുഖാ’’തി? ‘‘സമാധിപ്പമുഖാ, ഭന്തേ’’തി. ‘‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംഅധിപതേയ്യാ’’തി? ‘‘സതാധിപതേയ്യാ, ഭന്തേ’’തി. ‘‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംഉത്തരാ’’തി? ‘‘പഞ്ഞുത്തരാ, ഭന്തേ’’തി. ‘‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംസാരാ’’തി? ‘‘വിമുത്തിസാരാ, ഭന്തേ’’തി. ‘‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംഓഗധാ’’തി? ‘‘അമതോഗധാ, ഭന്തേ’’തി.

‘‘‘കിമാരമ്മണാ, സമിദ്ധി, പുരിസസ്സ സങ്കപ്പവിതക്കാ ഉപ്പജ്ജന്തീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘നാമരൂപാരമ്മണാ, ഭന്തേ’തി വദേസി. ‘തേ പന, സമിദ്ധി, ക്വ നാനത്തം ഗച്ഛന്തീ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘ധാതൂസു, ഭന്തേ’തി വദേസി. ‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംസമുദയാ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘ഫസ്സസമുദയാ, ഭന്തേ’തി വദേസി. ‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംസമോസരണാ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘വേദനാസമോസരണാ, ഭന്തേ’തി വദേസി. ‘തേ പന, സമിദ്ധി,

കിംപമുഖാ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘സമാധിപ്പമുഖാ, ഭന്തേ’തി വദേസി. ‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംഅധിപതേയ്യാ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘സതാധിപതേയ്യാ, ഭന്തേ’തി വദേസി. ‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംഉത്തരാ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘പഞ്ഞുത്തരാ, ഭന്തേ’തി വദേസി. ‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംസാരാ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘വിമുത്തിസാരാ, ഭന്തേ’തി വദേസി. ‘തേ പന, സമിദ്ധി, കിംഓഗധാ’തി, ഇതി പുട്ഠോ സമാനോ ‘അമതോഗധാ, ഭന്തേ’തി വദേസി. സാധു സാധു, സമിദ്ധി! സാധു ഖോ ത്വം, സമിദ്ധി, പുട്ഠോ [പഞ്ഹം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] പുട്ഠോ വിസ്സജ്ജേസി, തേന ച മാ മഞ്ഞീ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. ഗണ്ഡസുത്തം

൧൫. “സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഗണ്ഡോ അനേകവസ്സഗണികോ. തസ്സസ്സു ഗണ്ഡസ്സ നവ വണമുഖാനി നവ അഭേദനമുഖാനി. തതോ യം കിഞ്ചി പഗ്ഘരേയ്യ - അസുചിയേവ പഗ്ഘരേയ്യ, ദുഗ്ഗന്ധംയേവ പഗ്ഘരേയ്യ, ജേഗുച്ഛിയംയേവ [ജേഗുച്ഛിയേവ (ക॰)] പഗ്ഘരേയ്യ; യം കിഞ്ചി പസവേയ്യ - അസുചിയേവ പസവേയ്യ, ദുഗ്ഗന്ധംയേവ പസവേയ്യ, ജേഗുച്ഛിയംയേവ പസവേയ്യ.

“ഗണ്ഡോതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമസ്സേതം ചാതുമഹാഭൂതികസ്സ [ചാതുമ്മഹാഭൂതികസ്സ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] കായസ്സ അധിവചനം മാതാപേത്തികസമ്ഭവസ്സ ഓദനകുമ്മാസൂപചയസ്സ അനിച്ചുച്ഛാദനപരിമദ്ദനഭേദനവിദ്ധംസനധമ്മസ്സ. തസ്സസ്സു ഗണ്ഡസ്സ നവ വണമുഖാനി നവ അഭേദനമുഖാനി. തതോ യം കിഞ്ചി പഗ്ഘരതി - അസുചിയേവ പഗ്ഘരതി, ദുഗ്ഗന്ധംയേവ പഗ്ഘരതി, ജേഗുച്ഛിയംയേവ പഗ്ഘരതി; യം കിഞ്ചി പസവതി - അസുചിയേവ പസവതി, ദുഗ്ഗന്ധംയേവ പസവതി, ജേഗുച്ഛിയംയേവ പസവതി. തസ്മാതിഹ, ഭിക്ഖവേ, ഇമസ്മിം കായേ നിബ്ബിന്ദഥാ”തി. പഞ്ചമം.

൬. സഞ്ഞാസുത്തം

൧൬. “നവയിമാ, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ. കതമാ നവ ? അസുഭസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ [പടിക്കൂലസഞ്ഞാ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)], സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ [അനഭിരതിസഞ്ഞാ (ക॰) അ॰ നി॰ ൭.൪൯-൫൦], അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ, പഹാനസഞ്ഞാ, വിരാഗസഞ്ഞാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ സഞ്ഞാ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ”തി. ഛട്ഠം.

൭. കുലസുത്തം

൧൭. “നവഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം കുലം അനുപഗന്ത്വാ വാ നാലം ഉപഗന്തും, ഉപഗന്ത്വാ വാ നാലം നിസീദിതും. കതമേഹി നവഹി? ന മനാപേന പച്ചുട്ഠേന്തി, ന മനാപേന അഭിവാദേന്തി, ന മനാപേന ആസനം ദേന്തി, സന്തമസ്സ പരിഗുഹന്തി, ബഹുകമ്പി ഥോകം ദേന്തി, പണീതമ്പി ലൂഖം ദേന്തി, അസക്കച്ചം ദേന്തി നോ സക്കച്ചം, ന ഉപനിസീദന്തി ധമ്മസ്സവനായ,

ഭാസിതമസ്സ ന സുസ്സൂസന്തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം കുലം അനുപഗന്ത്വാ വാ നാലം ഉപഗന്തും ഉപഗന്ത്വാ വാ നാലം നിസീദിതും.

‘‘നവഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം കുലം അനുപഗന്ത്വാ വാ അലം ഉപഗന്തും, ഉപഗന്ത്വാ വാ അലം നിസീദിതും. കതമേഹി നവഹി? മനാപേന പച്ചുട്ഠേന്തി, മനാപേന അഭിവാദേന്തി, മനാപേന ആസനം ദേന്തി, സന്തമസ്സ ന പരിഗുഹന്തി, ബഹുകമ്പി ബഹുകം ദേന്തി, പണീതമ്പി പണീതം ദേന്തി, സക്കച്ചം ദേന്തി നോ അസക്കച്ചം, ഉപനിസീദന്തി ധമ്മസ്സവനായ, ഭാസിതമസ്സ സുസ്സൂസന്തി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം കുലം അനുപഗന്ത്വാ വാ അലം ഉപഗന്തും, ഉപഗന്ത്വാ വാ അലം നിസീദിതു’’ന്തി. സത്തമം.

൮. നവങ്ഗുപോസഥസുത്തം

൧൮. ‘‘നവഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ ഉപവുത്ഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ. കഥം ഉപവുത്ഥോ ച, ഭിക്ഖവേ, നവഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘യാവജീവം അരഹന്തോ പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതാ നിഹിതദണ്ഡാ നിഹിതസത്ഥാ ലജ്ജീ ദയാപന്നാ സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പിനോ വിഹരന്തി; അഹമ്പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം പാണാതിപാതം പഹായ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ നിഹിതദണ്ഡോ നിഹിതസത്ഥോ ലജ്ജീ ദയാപന്നോ സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ വിഹരാമി. ഇമിനാപങ്ഗേന [ഇമിനാപി അങ്ഗേന (ക॰ സീ॰)] അരഹതം അനുകരോമി; ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ’തി. ഇമിനാ പഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി…പേ॰ ….

‘‘‘യാവജീവം അരഹന്തോ ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതാ നീചസേയ്യം കപ്പേന്തി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ; അഹമ്പജ്ജ ഇമഞ്ച രത്തിം ഇമഞ്ച ദിവസം ഉച്ചാസയനമഹാസയനം പഹായ ഉച്ചാസയനമഹാസയനാ പടിവിരതോ നീചസേയ്യം കപ്പേമി - മഞ്ചകേ വാ തിണസന്ഥാരകേ വാ. ഇമിനാപങ്ഗേന അരഹതം അനുകരോമി; ഉപോസഥോ ച മേ ഉപവുത്ഥോ ഭവിസ്സതീ’തി. ഇമിനാ അട്ഠമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

‘‘മേത്താസഹഗതേന ചേതസാ ഏകം ദിസം ഫരിത്വാ വിഹരതി, തഥാ ദുതിയം തഥാ തതിയം തഥാ ചതുത്ഥം. ഇതി ഉദ്ധമധോ തിരിയം സബ്ബധി സബ്ബത്തതായ സബ്ബാവന്തം ലോകം മേത്താസഹഗതേന ചേതസാ വിപുലേന മഹഗ്ഗതേന അപ്പമാണേന അവേരേന അബ്യാപജ്ജേന [അബ്യാപജ്ഝേന (ക॰), അബ്യാബജ്ഝേന (?)] ഫരിത്വാ വിഹരതി. ഇമിനാ നവമേന അങ്ഗേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഏവം ഉപവുത്ഥോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവഹങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഉപോസഥോ മഹപ്ഫലോ ഹോതി മഹാനിസംസോ മഹാജുതികോ മഹാവിപ്ഫാരോ’’തി. അട്ഠമം.

൯. ദേവതാസുത്തം

൭൯. ‘‘ഇമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, രത്തിം സമ്ബഹുലാ ദേവതാ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണാ കേവലകപ്പം ജേതവനം ഓഭാസേത്വാ യേനാഹം തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠംസു. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, താ ദേവതാ മം ഏതദവോചും - ‘ഉപസങ്കമിംസു നോ, ഭന്തേ, പുബ്ബേ മനുസ്സഭൂതാനം പബ്ബജിതാ അഗാരാനി. തേ മയം, ഭന്തേ, പച്ചുട്ഠിമ്ഹ, നോ ച ഖോ അഭിവാദിമ്ഹ. താ മയം, ഭന്തേ, അപരിപുണ്ണകമ്മന്താ വിപ്പടിസാരിനിയോ പച്ഛാനുതാപിനിയോ ഹീനം കായം ഉപപന്നാ’’’തി.

‘‘അപരാപി മം, ഭിക്ഖവേ, സമ്ബഹുലാ ദേവതാ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതദവോചും - ‘ഉപസങ്കമിംസു നോ, ഭന്തേ, പുബ്ബേ മനുസ്സഭൂതാനം പബ്ബജിതാ അഗാരാനി. തേ മയം, ഭന്തേ, പച്ചുട്ഠിമ്ഹ അഭിവാദിമ്ഹ [പച്ചുട്ഠിമ്ഹ ച അഭിവാദിമ്ഹ ച (സ്യാ॰)], നോ ച തേസം ആസനം അദമ്ഹ. താ മയം, ഭന്തേ, അപരിപുണ്ണകമ്മന്താ വിപ്പടിസാരിനിയോ പച്ഛാനുതാപിനിയോ ഹീനം കായം ഉപപന്നാ’’’തി.

‘‘അപരാപി മം, ഭിക്ഖവേ, സമ്ബഹുലാ ദേവതാ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതദവോചും - ‘ഉപസങ്കമിംസു നോ, ഭന്തേ, പുബ്ബേ മനുസ്സഭൂതാനം പബ്ബജിതാ അഗാരാനി. തേ മയം, ഭന്തേ, പച്ചുട്ഠിമ്ഹ അഭിവാദിമ്ഹ [പച്ചുട്ഠിമ്ഹ ച അഭിവാദിമ്ഹ ച (സ്യാ॰)] ആസനം [ആസനഞ്ച (സീ॰ സ്യാ॰)] അദമ്ഹ, നോ ച ഖോ യഥാസത്തി യഥാബലം സംവിഭജിമ്ഹ…പേ॰… യഥാസത്തി യഥാബലം [യഥാബലം ച (?)] സംവിഭജിമ്ഹ, നോ ച ഖോ ഉപനിസീദിമ്ഹ ധമ്മസ്സവനായ…പേ॰… ഉപനിസീദിമ്ഹ [ഉപനിസീദിമ്ഹ ച (സ്യാ॰)] ധമ്മസ്സവനായ, നോ ച ഖോ ഓഹിതസോതാ ധമ്മം സുണിമ്ഹ…പേ॰… ഓഹിതസോതാ ച ധമ്മം സുണിമ്ഹ, നോ ച ഖോ സുത്വാ ധമ്മം ധാരയിമ്ഹ…പേ॰… സുത്വാ ച ധമ്മം ധാരയിമ്ഹ, നോ ച ഖോ ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖിമ്ഹ…പേ॰… ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖിമ്ഹ, നോ ച ഖോ അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മം പടിപജ്ജിമ്ഹ. താ മയം, ഭന്തേ, അപരിപുണ്ണകമ്മന്താ വിപ്പടിസാരിനിയോ പച്ഛാനുതാപിനിയോ ഹീനം കായം ഉപപന്നാ’’’തി.

‘‘അപരാപി മം, ഭിക്ഖവേ, സമ്ബഹുലാ ദേവതാ ഉപസങ്കമിത്വാ ഏതദവോചും - ‘ഉപസങ്കമിംസു നോ, ഭന്തേ, പുബ്ബേ മനുസ്സഭൂതാനം പബ്ബജിതാ അഗാരാനി. തേ മയം, ഭന്തേ, പച്ചുട്ഠിമ്ഹ അഭിവാദിമ്ഹ [പച്ചുട്ഠിമ്ഹ ച അഭിവാദിമ്ഹ ച (സ്യാ॰)], ആസനം [ആസനഞ്ച (സീ॰ സ്യാ॰)] അദമ്ഹ, യഥാസത്തി യഥാബലം [യഥാബലം ച (?)] സംവിഭജിമ്ഹ, ഉപനിസീദിമ്ഹ [ഉപനിസീദിമ്ഹ ച (സ്യാ॰)] ധമ്മസ്സവനായ, ഓഹിതസോതാ ച ധമ്മം സുണിമ്ഹ, സുത്വാ ച ധമ്മം ധാരയിമ്ഹ, ധാതാനഞ്ച ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖിമ്ഹ, അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മം [ധമ്മാനുധമ്മഞ്ച (?)] പടിപജ്ജിമ്ഹ. താ മയം, ഭന്തേ, പരിപുണ്ണകമ്മന്താ അവിപ്പടിസാരിനിയോ അപച്ഛാനുതാപിനിയോ പണീതം കായം ഉപപന്നാ’തി. ഏതാനി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖമൂലാനി ഏതാനി സുഞ്ഞാഗാരാനി. ഝായഥ, ഭിക്ഖവേ, മാ പമാദത്ഥ,

മാ പച്ഛാ വിപ്പടിസാരിനോ അഹുവത്ഥ സേയ്യഥാപി താ പുരിമികാ ദേവതാ”തി. നവമം.

൧൦. വേലാമസുത്തം

൨൦. ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“അപി നു തേ, ഗഹപതി, കുലേ ദാനം ദീയതീ”തി? “ദീയതി മേ, ഭന്തേ, കുലേ ദാനം; തഞ്ച ഖോ ലൂഖം കണാജകം ബിളങ്ഗദുതിയ”ന്തി. “ലൂഖഞ്ചേപി [ലൂഖം വാപി (സ്യാ॰), ലൂഖഞ്ചാപി (ക॰)], ഗഹപതി, ദാനം ദേതി പണീതം വാ; തഞ്ച അസക്കച്ചം ദേതി, അചിത്തീകത്വാ [അചിത്തിം കത്വാ (ക॰), അപചിത്തിം കത്വാ (സ്യാ॰), അചിത്തികത്വാ (പീ॰)] ദേതി, അസഹത്ഥാ ദേതി, അപവിദ്ധം [അപവിട്ഠം (സ്യാ॰)] ദേതി, അനാഗമനദിട്ഠികോ ദേതി. യത്ഥ യത്ഥ തസ്സ തസ്സ ദാനസ്സ വിപാകോ നിബ്ബത്തതി, ന ഉളാരായ ഭത്തഭോഗായ ചിത്തം നമതി, ന ഉളാരായ വത്ഥഭോഗായ ചിത്തം നമതി, ന ഉളാരായ യാനഭോഗായ ചിത്തം നമതി, ന ഉളാരേസു പഞ്ചസു കാമഗുണേസു ഭോഗായ ചിത്തം നമതി. യേപിസ്സ തേ ഹോന്തി പുത്താതി വാ ദാരാതി വാ ദാസാതി വാ പേസ്സാതി വാ കമ്മകരാതി വാ, തേപി ന സുസ്സൂസന്തി ന സോതം ഓദഹന്തി ന അഞ്ഞാ ചിത്തം ഉപട്ഠപേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? ഏവഞ്ഹേതം [ഏവഞ്ചേതം (സ്യാ॰ ക॰)], ഗഹപതി, ഹോതി അസക്കച്ചം കതാനം കമ്മാനം വിപാകോ”.

“ലൂഖഞ്ചേപി, ഗഹപതി, ദാനം ദേതി പണീതം വാ; തഞ്ച സക്കച്ചം ദേതി, ചിത്തീകത്വാ ദേതി, സഹത്ഥാ ദേതി, അനപവിദ്ധം ദേതി, ആഗമനദിട്ഠികോ ദേതി. യത്ഥ യത്ഥ തസ്സ തസ്സ ദാനസ്സ വിപാകോ നിബ്ബത്തതി, ഉളാരായ ഭത്തഭോഗായ ചിത്തം നമതി, ഉളാരായ വത്ഥഭോഗായ ചിത്തം നമതി, ഉളാരായ യാനഭോഗായ ചിത്തം നമതി, ഉളാരേസു പഞ്ചസു കാമഗുണേസു ഭോഗായ ചിത്തം നമതി. യേപിസ്സ തേ ഹോന്തി പുത്താതി വാ ദാരാതി വാ ദാസാതി വാ പേസ്സാതി വാ കമ്മകരാതി വാ, തേപി സുസ്സൂസന്തി സോതം ഓദഹന്തി അഞ്ഞാ ചിത്തം ഉപട്ഠപേന്തി. തം കിസ്സ ഹേതു? ഏവഞ്ഹേതം, ഗഹപതി, ഹോതി സക്കച്ചം കതാനം കമ്മാനം വിപാകോ.

“ഭൂതപുബ്ബം, ഗഹപതി, വേലാമോ നാമ ബ്രാഹ്മണോ അഹോസി. സോ ഏവരൂപം ദാനം അദാസി മഹാദാനം. ചതുരാസീതി സുവണ്ണപാതിസഹസ്സാനി അദാസി രൂപിയപൂരാനി , ചതുരാസീതി രൂപിയപാതിസഹസ്സാനി അദാസി സുവണ്ണപൂരാനി, ചതുരാസീതി കംസപാതിസഹസ്സാനി അദാസി ഹിരഞ്ഞപൂരാനി , ചതുരാസീതി ഹത്ഥിസഹസ്സാനി അദാസി സോവണ്ണാലങ്കാരാനി സോവണ്ണധജാനി ഹേമജാലപ്പടിച്ഛന്നാനി [ഹേമജാലസഞ്ഛന്നാനി (സീ॰ പീ॰)], ചതുരാസീതി രഥസഹസ്സാനി അദാസി സീഹചമ്മപരിവാരാനി ബ്യഗ്ഘചമ്മപരിവാരാനി ദീപിചമ്മപരിവാരാനി പണ്ഡുകമ്ബലപരിവാരാനി സോവണ്ണാലങ്കാരാനി സോവണ്ണധജാനി ഹേമജാലപ്പടിച്ഛന്നാനി, ചതുരാസീതി ധേനുസഹസ്സാനി അദാസി ദുകൂലസന്ധനാനി [ദുകൂലസന്ദസ്സനാനി (സീ॰), ദുകൂലസണ്ഠനാനി (സ്യാ॰),

ദുകൂലസന്ഥനാനി (പീ॰), ദുഹസന്ദനാനി (ദീ॰ നി॰ ഛ.ഛന്നു), ദുകൂലസന്ദനാനി (തഥ പാഠന്തരം)] കംസൂപധാരണാനി, ചതുരാസീതി കഞ്ഞാസഹസ്സാനി അദാസി ആമുത്തമണികുണ്ഡലായോ [ആമുക്കമണികുണ്ഡലായോ (?)], ചതുരാസീതി പല്ലങ്കസഹസ്സാനി അദാസി ഗോനകത്ഥതാനി പടികത്ഥതാനി പടലികത്ഥതാനി കദലിമിഗപവരപച്ചത്ഥരണാനി സഉത്തരച്ഛദാനി ഉഭതോലോഹിതകൂപധാനാനി, ചതുരാസീതി വത്ഥകോടിസഹസ്സാനി അദാസി ഖോമസുഖുമാനം കോസേയ്യസുഖുമാനം കമ്ബലസുഖുമാനം കപ്പാസികസുഖുമാനം, കോ പന വാദോ അന്നസ്സ പാനസ്സ ഖജ്ജസ്സ ഭോജ്ജസ്സ ലേയ്യസ്സ പേയ്യസ്സ, നജ്ജോ മഞ്ഞേ വിസ്സന്ദന്തി [വിസ്സന്ദതി (സീ॰ പീ॰)].

“സിയാ ഖോ പന തേ, ഗഹപതി, ഏവമസ്സ - ‘അഞ്ഞോ നൂന തേന സമയേന വേലാമോ ബ്രാഹ്മണോ അഹോസി, സോ [യോ (?)] തം ദാനം അദാസി മഹാദാന’ന്തി. ന ഖോ പനേതം, ഗഹപതി, ഏവം ദട്ഠബ്ബം. അഹം തേന സമയേന വേലാമോ ബ്രാഹ്മണോ അഹോസിം. അഹം തം ദാനം അദാസിം മഹാദാനം. തസ്മിം ഖോ പന, ഗഹപതി, ദാനേ ന കോചി ദക്ഖിണേയ്യോ അഹോസി, ന തം കോചി ദക്ഖിണം വിസോധേതി.

“യം, ഗഹപതി, വേലാമോ ബ്രാഹ്മണോ ദാനം അദാസി മഹാദാനം, യോ ചേകം ദിട്ഠിസമ്പന്നം ഭോജേയ്യ, ഇദം തതോ മഹപ്ഫലതരം.

( ) [(യഞ്ച ഗഹപതി വേലാമോ ബ്രാഹ്മണോ ദാനം അദാസി മഹാദാനം) (സീ॰ പീ॰)] “യോ ച സതം ദിട്ഠിസമ്പന്നാനം ഭോജേയ്യ, യോ ചേകം സകദാഗാമിം ഭോജേയ്യ, ഇദം തതോ മഹപ്ഫലതരം.

( ) [(യഞ്ച ഗഹപതി വേലാമോ ബ്രാഹ്മണോ ദാനം അദാസി മഹാദാനം) (സീ॰ പീ॰)] “യോ ച സതം സകദാഗാമീനം ഭോജേയ്യ, യോ ചേകം അനാഗാമിം ഭോജേയ്യ…പേ॰… യോ ച സതം അനാഗാമീനം ഭോജേയ്യ, യോ ചേകം അരഹന്തം ഭോജേയ്യ… യോ ച സതം അരഹന്താനം ഭോജേയ്യ, യോ ചേകം പച്ചേകബുദ്ധം ഭോജേയ്യ … യോ ച സതം പച്ചേകബുദ്ധാനം ഭോജേയ്യ, യോ ച തഥാഗതം അരഹന്തം സമ്മാസമ്ബുദ്ധം ഭോജേയ്യ… യോ ച ബുദ്ധപ്പമുഖം ഭിക്ഖുസങ്ഘം ഭോജേയ്യ… യോ ച ചാതുദ്ദിസം സങ്ഘം ഉദ്ദിസ്സ വിഹാരം കാരാപേയ്യ… യോ ച പസന്നചിത്തോ ബുദ്ധഞ്ച ധമ്മഞ്ച സങ്ഘഞ്ച സരണം ഗച്ഛേയ്യ… യോ ച പസന്നചിത്തോ സിക്ഖാപദാനി സമാദിയേയ്യ - പാണാതിപാതാ വേരമണിം, അദിന്നാദാനാ വേരമണിം, കാമേസുമിച്ഛാചാരാ വേരമണിം, മുസാവാദാ വേരമണിം, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ വേരമണിം, യോ ച അന്തമസോ ഗന്ധോഹനമത്തമ്പി [ഗന്ധൂഹനമത്തമ്പി (സീ॰), ഗദ്ദൂഹനമത്തമ്പി (സ്യാ॰ പീ॰) മ॰ നി॰ ന.ഛ.ഫ.] മേത്തചിത്തം ഭാവേയ്യ, ( ) [(യോ ച അച്ഛരാസങ്ഘാതമത്തമ്പി അനിച്ചസഞ്ഞം ഭാവേയ്യ) (ക॰)] ഇദം തതോ മഹപ്ഫലതരം.

“യഞ്ച, ഗഹപതി, വേലാമോ ബ്രാഹ്മണോ ദാനം അദാസി മഹാദാനം, യോ ചേകം ദിട്ഠിസമ്പന്നം ഭോജേയ്യ… യോ ച സതം ദിട്ഠിസമ്പന്നാനം ഭോജേയ്യ, യോ ചേകം സകദാഗാമിം ഭോജേയ്യ… യോ ച സതം സകദാഗാമീനം ഭോജേയ്യ, യോ ചേകം അനാഗാമിം ഭോജേയ്യ… യോ ച സതം അനാഗാമീനം ഭോജേയ്യ, യോ ചേകം അരഹന്തം ഭോജേയ്യ… യോ ച സതം അരഹന്താനം ഭോജേയ്യ, യോ ചേകം പച്ചേകബുദ്ധം ഭോജേയ്യ… യോ ച സതം പച്ചേകബുദ്ധാനം ഭോജേയ്യ, യോ ച തഥാഗതം അരഹന്തം സമ്മാസമ്ബുദ്ധം ഭോജേയ്യ… യോ ച

ബുദ്ധപ്പമുഖം ഭിക്ഖുസങ്ഘം ഭോജേയ്യ, യോ ച ചാതുദ്ദിസം സങ്ഘം ഉദ്ദിസ്സ വിഹാരം കാരാപേയ്യ... യോ ച പസന്നചിത്തോ ബുദ്ധഞ്ച ധമ്മഞ്ച സങ്ഘഞ്ച സരണം ഗച്ഛേയ്യ, യോ ച പസന്നചിത്തോ സിക്ഖാപദാനി സമാദിയേയ്യ - പാണാതിപാതാ വേരമണിം... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ വേരമണിം, യോ ച അന്തമസോ ഗന്ധോഹനമത്തമ്പി മേത്തചിത്തം ഭാവേയ്യ , യോ ച അച്ഛരാസങ്ഘാതമത്തമ്പി അനിച്ചസഞ്ഞം ഭാവേയ്യ, ഇദം തതോ മഹപ്ഫലതര''ന്തി. ദസമം.

സീഹനാദവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

നാദോ സഉപാദിസേസോ ച, കോട്ഠികേന സമിദ്ധിനാ;
ഗണ്ഡസഞ്ഞാ കുലം മേത്താ, ദേവതാ വേലാമേന ചാതി.

૩. സത്താവാസവഗ്ഗോ

൧. തിഠാനസുത്തം

൨൧. ‘‘തീഹി , ഭിക്ഖവേ, ഠാനേഹി ഉത്തരകുരുകാ മനുസ്സാ ദേവേ ച താവതിംസേ അധിഗ്ഗണ്ഹന്തി ജമ്ബുദീപകേ ച മനുസ്സേ. കതമേഹി തീഹി? അമമാ, അപരിഗ്ഗഹാ, നിയതായുകാ, വിസേസഗുണാ [വിസേസഭുനോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ഠാനേഹി ഉത്തരകുരുകാ മനുസ്സാ ദേവേ ച താവതിംസേ അധിഗ്ഗണ്ഹന്തി ജമ്ബുദീപകേ ച മനുസ്സേ.

‘‘തീഹി, ഭിക്ഖവേ, ഠാനേഹി ദേവാ താവതിംസാ ഉത്തരകുരുകേ ച മനുസ്സേ അധിഗ്ഗണ്ഹന്തി ജമ്ബുദീപകേ ച മനുസ്സേ. കതമേഹി തീഹി? ദിബ്ബേന ആയുനാ, ദിബ്ബേന വണ്ണേന, ദിബ്ബേന സുഖേന - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ഠാനേഹി ദേവാ താവതിംസാ ഉത്തരകുരുകേ ച മനുസ്സേ അധിഗ്ഗണ്ഹന്തി ജമ്ബുദീപകേ ച മനുസ്സേ.

[കഥാ॰ ൨൭൧] ‘‘തീഹി, ഭിക്ഖവേ, ഠാനേഹി ജമ്ബുദീപകാ മനുസ്സാ ഉത്തരകുരുകേ ച മനുസ്സേ അധിഗ്ഗണ്ഹന്തി ദേവേ ച താവതിംസേ. കതമേഹി തീഹി? സൂരാ, സതിമന്തോ, ഇധ ബ്രഹ്മചരിയവാസോ - ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തീഹി ഠാനേഹി ജമ്ബുദീപകാ മനുസ്സാ ഉത്തരകുരുകേ ച മനുസ്സേ അധിഗ്ഗണ്ഹന്തി ദേവേ ച താവതിംസേ’’തി. പഠമം.

൨. അസ്സഖളുങ്കസുത്തം

൨൨. [അ॰ നി॰ ൩.൧൪൧] ‘‘തയോ ച, ഭിക്ഖവേ, അസ്സഖളുങ്കേ ദേസേസ്സാമി തയോ ച പുരിസഖളുങ്കേ തയോ ച അസ്സപരസ്സേ [അസ്സസദസ്സേ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰) അ॰ നി॰ ൩.൧൪൨] തയോ ച പുരിസപരസ്സേ [പുരിസസദസ്സേ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] തയോ ച ഭദ്ദേ അസ്സാജാനീയേ തയോ ച ഭദ്ദേ പുരിസാജാനീയേ. തം സുണാഥ.

‘‘കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, തയോ അസ്സഖളുങ്കാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ഹോതി, ന വണ്ണസമ്പന്നോ, ന ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ. ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച, ന ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ. ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അസ്സഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ അസ്സഖളുങ്കാ.

‘‘കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, തയോ പുരിസഖളുങ്കാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ഹോതി, ന വണ്ണസമ്പന്നോ, ന ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ. ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച, ന ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ. ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുരിസഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുരിസഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ഹോതി, ന വണ്ണസമ്പന്നോ ന ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘ഇദം ദുക്ഖ’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘അയം ദുക്ഖസമുദയോ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘അയം ദുക്ഖനിരോധോ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി, ‘അയം ദുക്ഖനിരോധഗാമിനീ പടിപദാ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി. ഇദമസ്സ ജവസ്മിം വദാമി. അഭിധമ്മേ ഖോ പന അഭിവിനയേ പഞ്ഹം പുട്ഠോ സംസാദേതി [സംസാരേതി (ക॰) അം॰ നി॰ ൩.൧൪൧] നോ വിസ്സജ്ജേതി. ഇദമസ്സ ന വണ്ണസ്മിം വദാമി. ന ഖോ പന ലാഭീ ഹോതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം. ഇദമസ്സ ന ആരോഹപരിണാഹസ്മിം വദാമി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ഹോതി, ന വണ്ണസമ്പന്നോ ന ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുരിസഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച, ന ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘ഇദം ദുക്ഖ’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി...പേ॰... ‘അയം ദുക്ഖനിരോധഗാമിനീ പടിപദാ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി. ഇദമസ്സ ജവസ്മിം വദാമി. അഭിധമ്മേ ഖോ പന അഭിവിനയേ പഞ്ഹം പുട്ഠോ വിസ്സജ്ജേതി, നോ സംസാദേതി. ഇദമസ്സ വണ്ണസ്മിം വദാമി. ന ഖോ പന ലാഭീ ഹോതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം. ഇദമസ്സ ന ആരോഹപരിണാഹസ്മിം വദാമി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച, ന ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ.

‘‘കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, പുരിസഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘ഇദം ദുക്ഖ’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി...പേ॰... ‘അയം ദുക്ഖനിരോധഗാമിനീ പടിപദാ’തി യഥാഭൂതം പജാനാതി. ഇദമസ്സ ജവസ്മിം വദാമി. അഭിധമ്മേ ഖോ പന അഭിവിനയേ പഞ്ഹം പുട്ഠോ വിസ്സജ്ജേതി, നോ സംസാദേതി. ഇദമസ്സ വണ്ണസ്മിം വദാമി. ലാഭീ ഖോ പന ഹോതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം. ഇദമസ്സ ആരോഹപരിണാഹസ്മിം വദാമി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസഖളുങ്കോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ പുരിസഖളുങ്കാ.

‘‘കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, തയോ അസ്സപരസ്സാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ അസ്സപരസ്സോ...പേ॰... ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ അസ്സപരസ്സാ.

‘‘കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, തയോ പുരിസപരസ്സാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുരിസപരസ്സോ...പേ॰... ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച.

‘‘കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, പുരിസപരസ്സോ...പേ॰... ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി, തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. ഇദമസ്സ ജവസ്മിം വദാമി. അഭിധമ്മേ ഖോ പന അഭിവിനയേ പഞ്ഹം പുട്ഠോ

വിസ്സജ്ജേതി, നോ സംസാദേതി. ഇദമസ്സ വണ്ണസ്മിം വദാമി. ലാഭീ ഖോ പന ഹോതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം. ഇദമസ്സ ആരോഹപരിണാഹസ്മിം വദാമി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസപരസ്സോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ പുരിസപരസ്സാ.

‘‘കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, തയോ ഭദ്രാ അസ്സാജാനീയാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ ഭദ്രോ അസ്സാജാനീയോ…പേ॰… ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ഭദ്രാ അസ്സാജാനീയാ.

‘‘കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, തയോ ഭദ്രാ പുരിസാജാനീയാ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ ഭദ്രോ പുരിസാജാനീയോ…പേ॰… ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭദ്രോ പുരിസാജാനീയോ…പേ॰… ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇദമസ്സ ജവസ്മിം വദാമി. അഭിധമ്മേ ഖോ പന അഭിവിനയേ പഞ്ഹം പുട്ഠോ വിസ്സജ്ജേതി, നോ സംസാദേതി. ഇദമസ്സ വണ്ണസ്മിം വദാമി. ലാഭീ ഖോ പന ഹോതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം. ഇദമസ്സ ആരോഹപരിണാഹസ്മിം വദാമി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭദ്രോ പുരിസാജാനീയോ ജവസമ്പന്നോ ച ഹോതി വണ്ണസമ്പന്നോ ച ആരോഹപരിണാഹസമ്പന്നോ ച. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തയോ ഭദ്രാ പുരിസാജാനീയാ’’തി. ദുതിയം.

൩. തണ്ഹാമൂലകസുത്തം

൨൩. [ദീ॰ നി॰ ൨.൧൦൩] ‘‘നവ, ഭിക്ഖവേ, തണ്ഹാമൂലകേ ധമ്മേ ദേസേസ്സാമി, തം സുണാഥ. കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, നവ തണ്ഹാമൂലകാ ധമ്മാ? തണ്ഹം പടിച്ച പരിയേസനാ, പരിയേസനം പടിച്ച ലാഭോ, ലാഭം പടിച്ച വിനിച്ഛയോ, വിനിച്ഛയം പടിച്ച ഛന്ദരാഗോ, ഛന്ദരാഗം പടിച്ച അജ്ഝോസാനം, അജ്ഝോസാനം പടിച്ച പരിഗ്ഗഹോ, പരിഗ്ഗഹം പടിച്ച മച്ഛരിയം, മച്ഛരിയം പടിച്ച ആരക്ഖോ, ആരക്ഖാധികരണം ദണ്ഡാദാനം സത്ഥാദാനം കലഹവിഗ്ഗഹവിവാദതുവംതുവംപേസുഞ്ഞമുസാവാദാ അനേകേ പാപകാ അകുസലാ ധമ്മാ സമ്ഭവന്തി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ തണ്ഹാമൂലകാ ധമ്മാ’’തി. തതിയം.

൪. സത്താവാസസുത്തം

൨൪. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൪൧] ‘‘നവയിമേ, ഭിക്ഖവേ, സത്താവാസാ. കതമേ നവ? സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ നാനത്തകായാ നാനത്തസഞ്ഞിനോ, സേയ്യഥാപി മനുസ്സാ, ഏകച്ചേ ച ദേവാ, ഏകച്ചേ ച വിനിപാതികാ. അയം പഠമോ സത്താവാസോ.

“സന്തി , ഭിക്ഖവേ, സത്താ നാനത്തകായാ ഏകത്തസഞ്ഞിനോ, സേയ്യഥാപി ദേവാ ബ്രഹ്മകായികാ പഠമാഭിനിബ്ബത്താ. അയം ദുതിയോ സത്താവാസോ.

“സന്തി , ഭിക്ഖവേ, സത്താ ഏകത്തകായാ നാനത്തസഞ്ഞിനോ, സേയ്യഥാപി ദേവാ ആഭസ്സരാ. അയം തതിയോ സത്താവാസോ.

“സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ ഏകത്തകായാ ഏകത്തസഞ്ഞിനോ, സേയ്യഥാപി ദേവാ സുഭകിണ്ഹാ. അയം ചതുത്ഥോ സത്താവാസോ.

“സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ അസഞ്ഞിനോ അപ്പടിസംവേദിനോ, സേയ്യഥാപി ദേവാ അസഞ്ഞസത്താ. അയം പഞ്ചമോ സത്താവാസോ.

“സന്തി , ഭിക്ഖവേ, സത്താ സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ ‘അനന്തോ ആകാസോ’തി ആകാസാനഞ്ചായതനൂപഗാ. അയം ഛട്ഠോ സത്താവാസോ.

“സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘അനന്തം വിഞ്ഞാണ’ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനൂപഗാ. അയം സത്തമോ സത്താവാസോ.

“സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനൂപഗാ. അയം അട്ഠമോ സത്താവാസോ.

“സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനൂപഗാ. അയം നവമോ സത്താവാസോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ സത്താവാസാ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഞ്ഞാസുത്തം

൨൫. “യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി, തസ്സേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വചനായ - ‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’”തി.

“കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി? ‘വീതരാഗം മേ ചിത്ത’ന്തി പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘വീതദോസം മേ ചിത്ത’ന്തി പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘വീതമോഹം മേ ചിത്ത’ന്തി പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അസരാഗധമ്മം മേ ചിത്ത’ന്തി പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അസദോസധമ്മം മേ ചിത്ത’ന്തി പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അസമോഹധമ്മം മേ ചിത്ത’ന്തി പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അനാവത്തിധമ്മം മേ ചിത്തം കാമഭവായാ’തി പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അനാവത്തിധമ്മം മേ ചിത്തം രൂപഭവായാ’തി പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അനാവത്തിധമ്മം മേ ചിത്തം അരൂപഭവായാ’തി പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി. യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ പഞ്ഞായ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി, തസ്സേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ

കല്ലം വചനായ - 'ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ'"തി. പഞ്ചമം.

൬. സിലായൂപസുത്തം

൨൬. ഏകം സമയം ആയസ്മാ ച സാരിപുത്തോ ആയസ്മാ ച ചന്ദികാപുത്തോ രാജഗഹേ വിഹരന്തി വേളുവനേ കലന്ദകനിവാപേ. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ ചന്ദികാപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി ( ) [(ആവുസോ...പേ॰... ഏതദവോച) (സീ॰)] - "ദേവദത്തോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖൂനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി - 'യതോ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിതം ഹോതി, തസ്സേതം ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വേയ്യാകരണായ - 'ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ'"തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ആയസ്മന്തം ചന്ദികാപുത്തം ഏതദവോച - "ന ഖോ, ആവുസോ ചന്ദികാപുത്ത, ദേവദത്തോ ഭിക്ഖൂനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി - 'യതോ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിതം ഹോതി, തസ്സേതം ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വേയ്യാകരണായ - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ'തി. ഏവഞ്ച ഖോ, ആവുസോ, ചന്ദികാപുത്ത, ദേവദത്തോ ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി - 'യതോ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി, തസ്സേതം ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വേയ്യാകരണായ - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ'"തി.

ദുതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ ചന്ദികാപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "ദേവദത്തോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖൂനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി - 'യതോ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിതം ഹോതി, തസ്സേതം ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വേയ്യാകരണായ - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ'"തി. ദുതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ആയസ്മന്തം ചന്ദികാപുത്തം ഏതദവോച - "ന ഖോ, ആവുസോ ചന്ദികാപുത്ത, ദേവദത്തോ ഭിക്ഖൂനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി - 'യതോ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിതം ഹോതി, തസ്സേതം ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വേയ്യാകരണായ - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ'തി. ഏവഞ്ച ഖോ, ആവുസോ ചന്ദികാപുത്ത, ദേവദത്തോ ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി - 'യതോ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി, തസ്സേതം ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വേയ്യാകരണായ - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ'"തി.

തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ ചന്ദികാപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "ദേവദത്തോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖൂനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി - 'യതോ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിതം ഹോതി, തസ്സേതം ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വേയ്യാകരണായ - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ'"തി. തതിയമ്പി ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ആയസ്മന്തം ചന്ദികാപുത്തം ഏതദവോച - "ന ഖോ, ആവുസോ ചന്ദികാപുത്ത, ദേവദത്തോ ഭിക്ഖൂനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി -

‘യതോ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിതം ഹോതി, തസ്സേതം ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വേയ്യാകരണായ - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’തി. ഏവഞ്ച ഖോ, ആവുസോ ചന്ദികാപുത്ത, ദേവദത്തോ ഭിക്ഖൂനം ധമ്മം ദേസേതി - ‘യതോ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി, തസ്സേതം ഭിക്ഖുനോ കല്ലം വേയ്യാകരണായ - ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാതി പജാനാമീ’’’തി.

‘‘കഥഞ്ച, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി? ‘വീതരാഗം മേ ചിത്ത’ന്തി ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘വീതദോസം മേ ചിത്ത’ന്തി ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘വീതമോഹം മേ ചിത്ത’ന്തി ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അസരാഗധമ്മം മേ ചിത്ത’ന്തി ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അസദോസധമ്മം മേ ചിത്ത’ന്തി ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അസമോഹധമ്മം മേ ചിത്ത’ന്തി ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അനാവത്തിധമ്മം മേ ചിത്തം കാമഭവായാ’തി ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അനാവത്തിധമ്മം മേ ചിത്തം രൂപഭവായാ’തി ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി; ‘അനാവത്തിധമ്മം മേ ചിത്തം അരൂപഭവായാ’തി ചേതസാ ചിത്തം സുപരിചിതം ഹോതി. ഏവം സമ്മാ വിമുത്തചിത്തസ്സ ഖോ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഭുസാ ചേപി ചക്ഖുവിഞ്ഞേയ്യാ രൂപാ ചക്ഖുസ്സ ആപാഥം ആഗച്ഛന്തി, നേവസ്സ ചിത്തം പരിയാദിയന്തി; അമിസ്സീകതമേവസ്സ ചിത്തം ഹോതി ഠിതം ആനേഞ്ജപ്പത്തം, വയം ചസ്സാനുപസ്സതി.

‘‘സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സിലായൂപോ സോളസകുക്കുകോ. തസ്സസ്സു അട്ഠ കുക്കൂ ഹേട്ഠാ നേമങ്ഗമാ, അട്ഠ കുക്കൂ ഉപരി നേമസ്സ. അഥ പുരത്ഥിമായ ചേപി ദിസായ ആഗച്ഛേയ്യ ഭുസാ വാതവുട്ഠി, നേവ നം സങ്കമ്പേയ്യ ന സമ്പവേധേയ്യ; അഥ പച്ഛിമായ... അഥ ഉത്തരായ... അഥ ദക്ഖിണായ ചേപി ദിസായ ആഗച്ഛേയ്യ ഭുസാ വാതവുട്ഠി, നേവ നം സങ്കമ്പേയ്യ ന സമ്പവേധേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? ഗമ്ഭീരത്താ, ആവുസോ, നേമസ്സ, സുനിഖാതത്താ സിലായൂപസ്സ. ഏവമേവം ഖോ, ആവുസോ, സമ്മാ വിമുത്തചിത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ ഭുസാ ചേപി ചക്ഖുവിഞ്ഞേയ്യാ രൂപാ ചക്ഖുസ്സ ആപാഥം ആഗച്ഛന്തി, നേവസ്സ ചിത്തം പരിയാദിയന്തി; അമിസ്സീകതമേവസ്സ ചിത്തം ഹോതി ഠിതം ആനേഞ്ജപ്പത്തം, വയം ചസ്സാനുപസ്സതി.

‘‘ഭുസാ ചേപി സോതവിഞ്ഞേയ്യാ സദ്ദാ... ഘാനവിഞ്ഞേയ്യാ ഗന്ധാ... ജിവ്ഹാവിഞ്ഞേയ്യാ രസാ... കായവിഞ്ഞേയ്യാ ഫോട്ഠബ്ബാ... മനോവിഞ്ഞേയ്യാ ധമ്മാ മനസ്സ ആപാഥം ആഗച്ഛന്തി, നേവസ്സ ചിത്തം പരിയാദിയന്തി; അമിസ്സീകതമേവസ്സ ചിത്തം ഹോതി ഠിതം ആനേഞ്ജപ്പത്തം, വയം ചസ്സാനുപസ്സതീ’’തി. ഛട്ഠം.

൭. പഠമവേരസുത്തം

൨൭. [അ॰ നി॰ ൻ.ൻ൨; സം॰ നി॰ ൫.൧൦൨൪] അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“യതോ ഖോ, ഗഹപതി, അരിയസാവകസ്സ പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി, ചതൂഹി ച സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി, സോ ആകങ്ഖമാനോ അത്തനാവ അത്താനം ബ്യാകരേയ്യ - ‘ഖീണനിരയോമ്ഹി ഖീണതിരച്ഛാനയോനി ഖീണപേത്തിവിസയോ ഖീണാപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതോ, സോതാപന്നോഹമസ്മി അവിനിപാതധമ്മോ നിയതോ സമ്ബോധിപരായണോ’”തി.

“കതമാനി പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി? യം, ഗഹപതി, പാണാതിപാതീ പാണാതിപാതപച്ചയാ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി, പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ നേവ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ന സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ന ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി. പാണാതിപാതാ പടിവിരതസ്സ ഏവം തം ഭയം വേരം വൂപസന്തം ഹോതി.

“യം, ഗഹപതി, അദിന്നാദായീ...പേ॰... കാമേസുമിച്ഛാചാരീ... മുസാവാദീ... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനപച്ചയാ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ നേവ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ന സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ന ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി. സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതസ്സ ഏവം തം ഭയം വേരം വൂപസന്തം ഹോതി. ഇമാനി പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി.

“കതമേഹി ചതൂഹി സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി? ഇധ, ഗഹപതി, അരിയസാവകോ ബുദ്ധേ അവേച്ചപ്പസാദേന സമന്നാഗതോ ഹോതി - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ വിജ്ജാചരണസമ്പന്നോ സുഗതോ ലോകവിദൂ അനുത്തരോ പുരിസദമ്മസാരഥി സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’”തി.

ധമ്മേ അവേച്ചപ്പസാദേന സമന്നാഗതോ ഹോതി - ‘സ്വാക്ഖാതോ ഭഗവതാ ധമ്മോ സന്ദിട്ഠികോ അകാലികോ ഏഹിപസ്സികോ ഓപനേയ്യികോ പച്ചത്തം വേദിതബ്ബോ വിഞ്ഞൂഹീ’തി.

സങ്ഘേ അവേച്ചപ്പസാദേന സമന്നാഗതോ ഹോതി - ‘സുപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ ഉജുപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ ഞായപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ സാമീചിപ്പടിപന്നോ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ; യദിദം ചത്താരി പുരിസയുഗാനി അട്ഠ പുരിസപുഗ്ഗലാ ഏസ ഭഗവതോ സാവകസങ്ഘോ ആഹുനേയ്യോ പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ’തി.

അരിയകന്തേഹി സീലേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി അഖണ്ഡേഹി അച്ഛിദ്ദേഹി അസബലേഹി അകമ്മാസേഹി ഭുജിസ്സേഹി വിഞ്ഞുപ്പസത്ഥേഹി അപരാമട്ഠേഹി സമാധിസംവത്തനികേഹി. ഇമേഹി ചതൂഹി സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി.

“യതോ ഖോ, ഗഹപതി, അരിയസാവകസ്സ ഇമാനി പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി, ഇമേഹി ച ചതൂഹി സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി, സോ ആകങ്ഖമാനോ അത്തനാവ അത്താനം ബ്യാകരേയ്യ - ‘ഖീണനിരയോമ്ഹി ഖീണതിരച്ഛാനയോനി ഖീണപേത്തിവിസയോ ഖീണാപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതോ; സോതാപന്നോഹമസ്മി അവിനിപാതധമ്മോ നിയതോ സമ്ബോധിപരായണോ’”തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയവേരസുത്തം

൯൮. [സം॰ നി॰ ൫.൧൦൨൫] “യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകസ്സ പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി, ചതൂഹി ച സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി, സോ ആകങ്ഖമാനോ അത്തനാവ അത്താനം ബ്യാകരേയ്യ - ‘ഖീണനിരയോമ്ഹി ഖീണതിരച്ഛാനയോനി ഖീണപേത്തിവിസയോ ഖീണാപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതോ; സോതാപന്നോഹമസ്മി അവിനിപാതധമ്മോ നിയതോ സമ്ബോധിപരായണോ’”തി.

“കതമാനി പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി? യം, ഭിക്ഖവേ, പാണാതിപാതീ പാണാതിപാതപച്ചയാ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി, പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ…പേ॰… ഏവം തം ഭയം വേരം വൂപസന്തം ഹോതി.

“യം, ഭിക്ഖവേ, അദിന്നാദായീ…പേ॰… സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠായീ സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനപച്ചയാ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ നേവ ദിട്ഠധമ്മികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ന സമ്പരായികമ്പി ഭയം വേരം പസവതി, ന ചേതസികമ്പി ദുക്ഖം ദോമനസ്സം പടിസംവേദേതി. സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതസ്സ ഏവം തം ഭയം വേരം വൂപസന്തം ഹോതി. ഇമാനി പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി.

“കതമേഹി ചതൂഹി സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ബുദ്ധേ അവേച്ചപ്പസാദേന സമന്നാഗതോ ഹോതി - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ…പേ॰… സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. ധമ്മേ…പേ॰… സങ്ഘേ… അരിയകന്തേഹി സീലേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി അഖണ്ഡേഹി അച്ഛിദ്ദേഹി അസബലേഹി അകമ്മാസേഹി ഭുജിസ്സേഹി വിഞ്ഞുപ്പസത്ഥേഹി അപരാമട്ഠേഹി സമാധിസംവത്തനികേഹി. ഇമേഹി ചതൂഹി സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി.

“യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകസ്സ ഇമാനി പഞ്ച ഭയാനി വേരാനി വൂപസന്താനി ഹോന്തി, ഇമേഹി ച ചതൂഹി സോതാപത്തിയങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി, സോ ആകങ്ഖമാനോ അത്തനാവ അത്താനം ബ്യാകരേയ്യ - ‘ഖീണനിരയോമ്ഹി ഖീണതിരച്ഛാനയോനി ഖീണപേത്തിവിസയോ ഖീണാപായദുഗ്ഗതിവിനിപാതോ ; സോതാപന്നോഹമസ്മി അവിനിപാതധമ്മോ നിയതോ സമ്ബോധിപരായണോ’”തി. അട്ഠമം.

൯. ആഘാതവത്ഥുസുത്തം

൨൯. [വിഭം ൯൬൦; ദീ നി ൩.൩൪൦; അം നി ൧൦.൭൯] "നവയിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ആഘാതവത്ഥൂനി. കതമാനി നവ? 'അനത്ഥം മേ അചരീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി; 'അനത്ഥം മേ ചരതീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി; 'അനത്ഥം മേ ചരിസ്സതീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി; 'പിയസ്സ മേ മനാപസ്സ അനത്ഥം അചരീ'തി... പേ... 'അനത്ഥം ചരതീ'തി...പേ... 'അനത്ഥം ചരിസ്സതീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി; 'അപ്പിയസ്സ മേ അമനാപസ്സ അത്ഥം അചരീ'തി ...പേ... 'അത്ഥം ചരതീ'തി...പേ... 'അത്ഥം ചരിസ്സതീ'തി ആഘാതം ബന്ധതി. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ ആഘാതവത്ഥൂനീ"തി. നവമം.

൧൦. ആഘാതപടിവിനയസുത്തം

൩൦. [ദീ നി ൩.൩൪൦, ൩൫൯] "നവയിമേ, ഭിക്ഖവേ, ആഘാതപടിവിനയാ. കതമേ നവ? 'അനത്ഥം മേ അചരി [അചരീതി (സ്യാ), ഏവം "ചരതി, ചരിസ്സതി" പദേസുപി], തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാ'തി ആഘാതം പടിവിനേതി; 'അനത്ഥം മേ ചരതി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാ'തി ആഘാതം പടിവിനേതി; 'അനത്ഥം മേ ചരിസ്സതി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാ'തി ആഘാതം പടിവിനേതി; പിയസ്സ മേ മനാപസ്സ അനത്ഥം അചരി...പേ... അനത്ഥം ചരതി...പേ... 'അനത്ഥം ചരിസ്സതി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാ'തി ആഘാതം പടിവിനേതി; അപ്പിയസ്സ മേ അമനാപസ്സ അത്ഥം അചരി...പേ... അത്ഥം ചരതി...പേ... 'അത്ഥം ചരിസ്സതി, തം കുതേത്ഥ ലബ്ഭാ'തി ആഘാതം പടിവിനേതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ ആഘാതപടിവിനയാ"തി. ദസമം.

൧൧. അനുപുബ്ബനിരോധസുത്തം

൩൧. "നവയിമേ, ഭിക്ഖവേ, അനുപുബ്ബനിരോധാ. കതമേ നവ? പഠമം ഝാനം സമാപന്നസ്സ കാമസഞ്ഞാ [ആമിസ്സസഞ്ഞാ (സ്യാ)] നിരുദ്ധാ ഹോതി; ദുതിയം ഝാനം സമാപന്നസ്സ വിതക്കവിചാരാ നിരുദ്ധാ ഹോന്തി; തതിയം ഝാനം സമാപന്നസ്സ പീതി നിരുദ്ധാ ഹോതി; ചതുത്ഥം ഝാനം സമാപന്നസ്സ അസ്സാസപസ്സാസാ നിരുദ്ധാ ഹോന്തി; ആകാസാനഞ്ചായതനം സമാപന്നസ്സ രൂപസഞ്ഞാ നിരുദ്ധാ ഹോതി; വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമാപന്നസ്സ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞാ നിരുദ്ധാ ഹോതി; ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമാപന്നസ്സ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞാ നിരുദ്ധാ ഹോതി ; നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമാപന്നസ്സ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ നിരുദ്ധാ ഹോതി; സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം സമാപന്നസ്സ സഞ്ഞാ ച വേദനാ ച നിരുദ്ധാ ഹോന്തി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ അനുപുബ്ബനിരോധാ"തി [ദീ നി ൩.൩൪൪, ൩൪൯]. ഏകാദസമം.

സത്താവാസവഗ്ഗോ തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

തിഠാനം ഖളുങ്കോ തണ്ഹാ, സത്തപഞ്ഞാ സിലായുപോ;
ദ്വേ വേരാ ദ്വേ ആഘാതാനി, അനുപുബ്ബനിരോധേന ചാതി.

൪. മഹാവഗ്ഗോ

൧. അനുപുബ്ബവിഹാരസുത്തം

൩൨. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൪൪, ൩൫൯] ''നവയിമേ , ഭിക്ഖവേ, അനുപുബ്ബവിഹാരാ. കതമേ നവ? [ഏത്ഥ സീ॰ പീ॰ പോത്ഥകേസു ''ഇധ ഭിക്ഖവേ ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹീ'' തിആദിനാ വിത്ഥാരേന പാഠോ ദിസ്സതി] പഠമം ഝാനം, ദുതിയം ഝാനം, തതിയം ഝാനം, ചതുത്ഥം ഝാനം, ആകാസാനഞ്ചായതനം, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം, സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധോ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ അനുപുബ്ബവിഹാരാ''തി. പഠമം.

൨. അനുപുബ്ബവിഹാരസമാപത്തിസുത്തം

൩൩. ''നവയിമാ, ഭിക്ഖവേ [നവ ഭിക്ഖവേ (?)], അനുപുബ്ബവിഹാരസമാപത്തിയോ ദേസേസ്സാമി, തം സുണാഥ...പേ॰... കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, നവ അനുപുബ്ബവിഹാരസമാപത്തിയോ? യത്ഥ കാമാ നിരുജ്ഝന്തി, യേ ച കാമേ നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി, 'അദ്ധാ തേ ആയസ്മന്തോ നിച്ഛാതാ നിബ്ബുതാ തിണ്ണാ പാരങ്ഗതാ തദങ്ഗേനാ'തി വദാമി. 'കത്ഥ കാമാ നിരുജ്ഝന്തി, കേ ച കാമേ നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി - അഹമേതം ന ജാനാമി അഹമേതം ന പസ്സാമീ'തി, ഇതി യോ ഏവം വദേയ്യ, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - 'ഇധാവുസോ , ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏത്ഥ കാമാ നിരുജ്ഝന്തി, തേ ച കാമേ നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തീ'തി. അദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, അസഠോ അമായാവീ 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദേയ്യ അനുമോദേയ്യ; 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ നമസ്സമാനോ പഞ്ജലികോ പയിരുപാസേയ്യ.

''യത്ഥ വിതക്കവിചാരാ നിരുജ്ഝന്തി, യേ ച വിതക്കവിചാരേ നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി, 'അദ്ധാ തേ ആയസ്മന്തോ നിച്ഛാതാ നിബ്ബുതാ തിണ്ണാ പാരങ്ഗതാ തദങ്ഗേനാ'തി വദാമി. 'കത്ഥ വിതക്കവിചാരാ നിരുജ്ഝന്തി, കേ ച വിതക്കവിചാരേ നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി - അഹമേതം ന ജാനാമി അഹമേതം ന പസ്സാമീ'തി, ഇതി യോ ഏവം വദേയ്യ, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - 'ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏത്ഥ വിതക്കവിചാരാ നിരുജ്ഝന്തി, തേ ച വിതക്കവിചാരേ നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തീ'തി. അദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, അസഠോ അമായാവീ 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദേയ്യ അനുമോദേയ്യ; 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ നമസ്സമാനോ പഞ്ജലികോ പയിരുപാസേയ്യ.

''യത്ഥ പീതി നിരുജ്ഝതി, യേ ച പീതിം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി, 'അദ്ധാ തേ ആയസ്മന്തോ നിച്ഛാതാ നിബ്ബുതാ തിണ്ണാ പാരങ്ഗതാ തദങ്ഗേനാ'തി വദാമി. 'കത്ഥ പീതി നിരുജ്ഝതി, കേ ച പീതിം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി - അഹമേതം ന ജാനാമി അഹമേതം ന പസ്സാമീ'തി,

ഇതി യോ ഏവം വദേയ്യ, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - 'ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു പീതിയാ ച വിരാഗാ...പേ॰... തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏത്ഥ പീതി നിരുജ്ഝതി, തേ ച പീതിം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തീ'തി. അദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, അസഠോ അമായാവീ 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദേയ്യ അനുമോദേയ്യ; 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ നമസ്സമാനോ പഞ്ജലികോ പയിരുപാസേയ്യ.

"യത്ഥ ഉപേക്ഖാസുഖം നിരുജ്ഝതി, യേ ച ഉപേക്ഖാസുഖം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി, 'അദ്ധാ തേ ആയസ്മന്തോ നിച്ഛാതാ നിബ്ബുതാ തിണ്ണാ പാരങ്ഗതാ തദങ്ഗേനാ'തി വദാമി. 'കത്ഥ ഉപേക്ഖാസുഖം നിരുജ്ഝതി, കേ ച ഉപേക്ഖാസുഖം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി - അഹമേതം ന ജാനാമി അഹമേതം ന പസ്സാമീ'തി, ഇതി യോ ഏവം വദേയ്യ, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - 'ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സുഖസ്സ ച പഹാനാ... പേ॰... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; ഏത്ഥ ഉപേക്ഖാസുഖം നിരുജ്ഝതി, തേ ച ഉപേക്ഖാസുഖം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തീ'തി. അദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, അസഠോ അമായാവീ 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദേയ്യ അനുമോദേയ്യ; 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ നമസ്സമാനോ പഞ്ജലികോ പയിരുപാസേയ്യ.

"യത്ഥ രൂപസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, യേ ച രൂപസഞ്ഞം [യത്ഥ രൂപസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝന്തി, യേ ച രൂപസഞ്ഞാ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി, 'അദ്ധാ തേ ആയസ്മന്തോ നിച്ഛാതാ നിബ്ബുതാ തിണ്ണാ പാരങ്ഗതാ തദങ്ഗേനാ'തി വദാമി. 'കത്ഥ രൂപസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി , കേ ച രൂപസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി - അഹമേതം ന ജാനാമി അഹമേതം ന പസ്സാമീ'തി, ഇതി യോ ഏവം വദേയ്യ, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - 'ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ അനന്തോ ആകാസോതി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏത്ഥ രൂപസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, തേ ച രൂപസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തീ'തി. അദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, അസഠോ അമായാവീ 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദേയ്യ അനുമോദേയ്യ; 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ നമസ്സമാനോ പഞ്ജലികോ പയിരുപാസേയ്യ.

"യത്ഥ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, യേ ച ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി, 'അദ്ധാ തേ ആയസ്മന്തോ നിച്ഛാതാ നിബ്ബുതാ തിണ്ണാ പാരങ്ഗതാ തദങ്ഗേനാ'തി വദാമി. 'കത്ഥ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, കേ ച ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി - അഹമേതം ന ജാനാമി അഹമേതം ന പസ്സാമീ'തി, ഇതി യോ ഏവം വദേയ്യ, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - 'ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ അനന്തം വിഞ്ഞാണന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏത്ഥ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, തേ ച ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തീ'തി. അദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, അസഠോ അമായാവീ 'സാധൂ'തി ഭാസിതം അഭിനന്ദേയ്യ അനുമോദേയ്യ; 'സാധൂ'തി

ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ നമസ്സമാനോ പഞ്ജലികോ പയിരുപാസേയ്യ.

“യത്ഥ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, യേ ച വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി, ‘അദ്ധാ തേ ആയസ്മന്തോ നിച്ഛാതാ നിബ്ബുതാ തിണ്ണാ പാരങ്ഗതാ തദങ്ഗേനാ’തി വദാമി. ‘കത്ഥ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, കേ ച വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി - അഹമേതം ന ജാനാമി അഹമേതം ന പസ്സാമീ’തി, ഇതി യോ ഏവം വദേയ്യ, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - ‘ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ നത്ഥി കിഞ്ചീതി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏത്ഥ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, തേ ച വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തീ’തി. അദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, അസഠോ അമായാവീ ‘സാധൂ’തി ഭാസിതം അഭിനന്ദേയ്യ അനുമോദേയ്യ ; ‘സാധൂ’തി ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ നമസ്സമാനോ പഞ്ജലികോ പയിരുപാസേയ്യ.

“യത്ഥ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, യേ ച ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി, ‘അദ്ധാ തേ ആയസ്മന്തോ നിച്ഛാതാ നിബ്ബുതാ തിണ്ണാ പാരങ്ഗതാ തദങ്ഗേനാ’തി വദാമി. ‘കത്ഥ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, കേ ച ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി - അഹമേതം ന ജാനാമി അഹമേതം ന പസ്സാമീ’തി, ഇതി യോ ഏവം വദേയ്യ, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - ‘ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏത്ഥ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, തേ ച ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തീ’തി. അദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, അസഠോ അമായാവീ ‘സാധൂ’തി ഭാസിതം അഭിനന്ദേയ്യ അനുമോദേയ്യ; ‘സാധൂ’തി ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ നമസ്സമാനോ പഞ്ജലികോ പയിരുപാസേയ്യ.

“യത്ഥ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, യേ ച നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി, ‘അദ്ധാ തേ ആയസ്മന്തോ നിച്ഛാതാ നിബ്ബുതാ തിണ്ണാ പാരങ്ഗതാ തദങ്ഗേനാ’തി വദാമി. ‘കത്ഥ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, കേ ച നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തി - അഹമേതം ന ജാനാമി അഹമേതം ന പസ്സാമീ’തി, ഇതി യോ ഏവം വദേയ്യ, സോ ഏവമസ്സ വചനീയോ - ‘ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏത്ഥ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ നിരുജ്ഝതി, തേ ച നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞം നിരോധേത്വാ നിരോധേത്വാ വിഹരന്തീ’തി. അദ്ധാ, ഭിക്ഖവേ, അസഠോ അമായാവീ ‘സാധൂ’തി ഭാസിതം അഭിനന്ദേയ്യ അനുമോദേയ്യ; ‘സാധൂ’തി ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ നമസ്സമാനോ പഞ്ജലികോ പയിരുപാസേയ്യ. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ അനുപുബ്ബവിഹാരസമാപത്തിയോ”തി. ദുതിയം.

ൻ. നിബ്ബാനസുഖസുത്തം

ൻർ. ഏകം സമയം ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ രാജഗഹേ വിഹരതി വേളുവനേ കലന്ദകനിവാപേ. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''സുഖമിദം, ആവുസോ, നിബ്ബാനം. സുഖമിദം , ആവുസോ, നിബ്ബാന''ന്തി. ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ ഉദായീ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോച - ''കിം പനേത്ഥ, ആവുസോ സാരിപുത്ത, സുഖം യദേത്ഥ നത്ഥി വേദയിത''ന്തി? ''ഏതദേവ ഖ്വേത്ഥ, ആവുസോ, സുഖം യദേത്ഥ നത്ഥി വേദയിതം. പഞ്ചിമേ, ആവുസോ, കാമഗുണാ. കതമേ പഞ്ച? ചക്ഖുവിഞ്ഞേയ്യാ രൂപാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ പിയരൂപാ കാമൂപസംഹിതാ രജനീയാ, സോതവിഞ്ഞേയ്യാ സദ്ദാ...പേ॰... ഘാനവിഞ്ഞേയ്യാ ഗന്ധാ... ജിവ്ഹാവിഞ്ഞേയ്യാ രസാ... കായവിഞ്ഞേയ്യാ ഫോട്ഠബ്ബാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ പിയരൂപാ കാമൂപസംഹിതാ രജനീയാ - ഇമേ ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ച കാമഗുണാ. യം ഖോ, ആവുസോ, ഇമേ പഞ്ച കാമഗുണേ പടിച്ച ഉപ്പജ്ജതി സുഖം സോമനസ്സം, ഇദം വുച്ചതാവുസോ, കാമസുഖം.

''ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തസ്സ ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ കാമസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി, സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ തേ കാമസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. യോ ഖോ പനാവുസോ, ആബാധോ ദുക്ഖമേതം വുത്തം ഭഗവതാ. ഇമിനാപി ഖോ ഏതം, ആവുസോ, പരിയായേന വേദിതബ്ബം യഥാ സുഖം നിബ്ബാനം.

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തസ്സ ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ വിതക്കസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി, സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ തേ വിതക്കസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി . സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. യോ ഖോ പനാവുസോ, ആബാധോ ദുക്ഖമേതം വുത്തം ഭഗവതാ. ഇമിനാപി ഖോ ഏതം, ആവുസോ, പരിയായേന വേദിതബ്ബം യഥാ സുഖം നിബ്ബാനം.

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു പീതിയാ ച വിരാഗാ...പേ॰... തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തസ്സ ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ പീതിസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി, സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി , ആവുസോ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ തേ പീതിസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. യോ ഖോ പനാവുസോ, ആബാധോ ദുക്ഖമേതം വുത്തം ഭഗവതാ. ഇമിനാപി ഖോ ഏതം, ആവുസോ, പരിയായേന വേദിതബ്ബം യഥാ സുഖം നിബ്ബാനം.

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സുഖസ്സ ച പഹാനാ...പേ॰... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തസ്സ ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ ഉപേക്ഖാസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ

സമുദാചരന്തി, സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ തേ ഉപേക്ഖാസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. യോ ഖോ പനാവുസോ, ആബാധോ ദുക്ഖമേതം വുത്തം ഭഗവതാ. ഇമിനാപി ഖോ ഏതം, ആവുസോ, പരിയായേന വേദിതബ്ബം യഥാ സുഖം നിബ്ബാനം.

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ അനന്തോ ആകാസോതി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തസ്സ ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ രൂപസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി, സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ തേ രൂപസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി . സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. യോ ഖോ പനാവുസോ, ആബാധോ ദുക്ഖമേതം വുത്തം ഭഗവതാ. ഇമിനാപി ഖോ ഏതം, ആവുസോ, പരിയായേന വേദിതബ്ബം യഥാ സുഖം നിബ്ബാനം.

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ അനന്തം വിഞ്ഞാണന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തസ്സ ചേ , ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ ആകാസാനഞ്ചായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി, സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ തേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. യോ ഖോ പനാവുസോ, ആബാധോ ദുക്ഖമേതം വുത്തം ഭഗവതാ. ഇമിനാപി ഖോ ഏതം, ആവുസോ, പരിയായേന വേദിതബ്ബം യഥാ സുഖം നിബ്ബാനം.

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ, നത്ഥി കിഞ്ചീതി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തസ്സ ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി, സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ തേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. യോ ഖോ പനാവുസോ, ആബാധോ ദുക്ഖമേതം വുത്തം ഭഗവതാ. ഇമിനാപി ഖോ ഏതം, ആവുസോ, പരിയായേന വേദിതബ്ബം യഥാ സുഖം നിബ്ബാനം.

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തസ്സ ചേ, ആവുസോ, ഭിക്ഖുനോ ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി, സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആവുസോ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ തേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ ഹോതി ആബാധോ. യോ ഖോ പനാവുസോ, ആബാധോ

ദുക്ഖമേതം വുത്തം ഭഗവതാ. ഇമിനാപി ഖോ ഏതം, ആവുസോ, പരിയായേന വേദിതബ്ബം യഥാ സുഖം നിബ്ബാനം.

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. ഇമിനാപി ഖോ ഏതം, ആവുസോ, പരിയായേന വേദിതബ്ബം യഥാ സുഖം നിബ്ബാന’’ന്തി. തതിയം.

४. ഗാവീഉപമാസുത്തം

३५. ‘‘സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, ഗാവീ പബ്ബതേയ്യാ ബാലാ അബ്യത്താ അഖേത്തഞ്ഞൂ അകുസലാ വിസമേ പബ്ബതേ ചരിതും. തസ്സാ ഏവമസ്സ - ‘യംനൂനാഹം അഗതപുബ്ബഞ്ചേവ ദിസം ഗച്ഛേയ്യം, അഖാദിതപുബ്ബാനി ച തിണാനി ഖാദേയ്യം, അപീതപുബ്ബാനി ച പാനീയാനി പിവേയ്യ’ന്തി. സാ പുരിമം പാദം ന സുപ്പതിട്ഠിതം പതിട്ഠാപേത്വാ പച്ഛിമം പാദം ഉദ്ധരേയ്യ. സാ ന ചേവ അഗതപുബ്ബം ദിസം ഗച്ഛേയ്യ, ന ച അഖാദിതപുബ്ബാനി തിണാനി ഖാദേയ്യ, ന ച അപീതപുബ്ബാനി പാനീയാനി പിവേയ്യ; യസ്മിം ചസ്സാ പദേസേ ഠിതായ ഏവമസ്സ - ‘യംനൂനാഹം അഗതപുബ്ബഞ്ചേവ ദിസം ഗച്ഛേയ്യം, അഖാദിതപുബ്ബാനി ച തിണാനി ഖാദേയ്യം, അപീതപുബ്ബാനി ച പാനീയാനി പിവേയ്യ’ന്തി തഞ്ച പദേസം ന സോത്ഥിനാ പച്ചാഗച്ഛേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാ ഹി സാ, ഭിക്ഖവേ, ഗാവീ പബ്ബതേയ്യാ ബാലാ അബ്യത്താ അഖേത്തഞ്ഞൂ അകുസലാ വിസമേ പബ്ബതേ ചരിതും. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ ഭിക്ഖു ബാലോ അബ്യത്തോ അഖേത്തഞ്ഞൂ അകുസലോ വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി; സോ തം നിമിത്തം ന ആസേവതി ന ഭാവേതി ന ബഹുലീകരോതി ന സ്വാധിട്ഠിതം അധിട്ഠാതി.

‘‘തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യംനൂനാഹം വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ അജ്ഝത്തം സമ്പസാദനം ചേതസോ ഏകോദിഭാവം അവിതക്കം അവിചാരം സമാധിജം പീതിസുഖം ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. സോ ന സക്കോതി വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ…പേ॰… ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും. തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യംനൂനാഹം വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. സോ ന സക്കോതി വിവിച്ചേവ കാമേഹി…പേ॰… പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരിതും. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ‘ഭിക്ഖു ഉഭതോ ഭട്ഠോ ഉഭതോ പരിഹീനോ, സേയ്യഥാപി സാ ഗാവീ പബ്ബതേയ്യാ ബാലാ അബ്യത്താ അഖേത്തഞ്ഞൂ അകുസലാ വിസമേ പബ്ബതേ ചരിതും’’’.

‘‘സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഗാവീ പബ്ബതേയ്യാ പണ്ഡിതാ ബ്യത്താ ഖേത്തഞ്ഞൂ കുസലാ വിസമേ പബ്ബതേ ചരിതും. തസ്സാ ഏവമസ്സ - ‘യംനൂനാഹം അഗതപുബ്ബഞ്ചേവ ദിസം ഗച്ഛേയ്യം, അഖാദിതപുബ്ബാനി ച തിണാനി ഖാദേയ്യം, അപീതപുബ്ബാനി ച പാനീയാനി പിവേയ്യ’ന്തി. സാ പുരിമം പാദം സുപ്പതിട്ഠിതം പതിട്ഠാപേത്വാ പച്ഛിമം പാദം ഉദ്ധരേയ്യ. സാ അഗതപുബ്ബഞ്ചേവ ദിസം ഗച്ഛേയ്യ, അഖാദിതപുബ്ബാനി ച തിണാനി ഖാദേയ്യ,

അപീതപുബ്ബാനി ച പാനീയാനി പിവേയ്യ. യസ്മിം ചസ്സാ പദേസേ ഠിതായ ഏവമസ്സ - 'യംനൂനാഹം അഗതപുബ്ബഞ്ചേവ ദിസം ഗച്ഛേയ്യം, അഖാദിതപുബ്ബാനി ച തിണാനി ഖാദേയ്യം, അപീതപുബ്ബാനി ച പാനീയാനി പിവേയ്യ'ന്തി തഞ്ച പദേസം സോത്ഥിനാ പച്ചാഗച്ഛേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാ ഹി സാ, ഭിക്ഖവേ, ഗാവീ പബ്ബതേയ്യാ പണ്ഡിതാ ബ്യത്താ ഖേത്തഞ്ഞൂ കുസലാ വിസമേ പബ്ബതേ ചരിതും. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ ഭിക്ഖു പണ്ഡിതോ ബ്യത്തോ ഖേത്തഞ്ഞൂ കുസലോ വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ തം നിമിത്തം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി സ്വാധിട്ഠിതം അധിട്ഠാതി.

"തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'യംനൂനാഹം വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ അജ്ഝത്തം സമ്പസാദനം ചേതസോ ഏകോദിഭാവം അവിതക്കം അവിചാരം സമാധിജം പീതിസുഖം ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി. സോ ദുതിയം ഝാനം അനഭിഹിംസമാനോ വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ... ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ തം നിമിത്തം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി സ്വാധിട്ഠിതം അധിട്ഠാതി.

"തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'യംനൂനാഹം പീതിയാ ച വിരാഗാ ഉപേക്ഖകോ ച വിഹരേയ്യം സതോ ച സമ്പജാനോ, സുഖഞ്ച കായേന പടിസംവേദേയ്യം യം തം അരിയാ ആചിക്ഖന്തി - ഉപേക്ഖകോ സതിമാ സുഖവിഹാരീതി തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി. സോ തതിയം ഝാനം അനഭിഹിംസമാനോ പീതിയാ ച വിരാഗാ...പേ॰... തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ തം നിമിത്തം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി സ്വാധിട്ഠിതം അധിട്ഠാതി.

"തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'യംനൂനാഹം സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി. സോ ചതുത്ഥം ഝാനം അനഭിഹിംസമാനോ സുഖസ്സ ച പഹാനാ...പേ॰... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ തം നിമിത്തം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി സ്വാധിട്ഠിതം അധിട്ഠാതി.

"തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'യംനൂനാഹം സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ അനന്തോ ആകാസോതി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി. സോ ആകാസാനഞ്ചായതനം അനഭിഹിംസമാനോ സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ ...പേ॰... ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ തം നിമിത്തം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി സ്വാധിട്ഠിതം അധിട്ഠാതി.

"തസ്സ ഏവം ഹോതി - 'യംനൂനാഹം സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ അനന്തം വിഞ്ഞാണന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി. സോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം അനഭിഹിംസമാനോ സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'അനന്തം വിഞ്ഞാണ'ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ തം നിമിത്തം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി സ്വാധിട്ഠിതം അധിട്ഠാതി.

“തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യംനൂനാഹം സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ നത്ഥി കിഞ്ചീതി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. സോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം അനഭിഹിംസമാനോ സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ തം നിമിത്തം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി സ്വാധിട്ഠിതം അധിട്ഠാതി.

“തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യംനൂനാഹം സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. സോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം അനഭിഹിംസമാനോ സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ തം നിമിത്തം ആസേവതി ഭാവേതി ബഹുലീകരോതി സ്വാധിട്ഠിതം അധിട്ഠാതി.

“തസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘യംനൂനാഹം സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. സോ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം അനഭിഹിംസമാനോ സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി.

“യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു തം തദേവ സമാപത്തിം സമാപജ്ജതിപി വുട്ഠാതിപി, തസ്സ മുദു ചിത്തം ഹോതി കമ്മഞ്ഞം. മുദുനാ കമ്മഞ്ഞേന ചിത്തേന അപ്പമാണോ സമാധി ഹോതി സുഭാവിതോ. സോ അപ്പമാണേന സമാധിനാ സുഭാവിതേന യസ്സ യസ്സ അഭിഞ്ഞാസച്ഛികരണീയസ്സ ധമ്മസ്സ ചിത്തം അഭിനിന്നാമേതി അഭിഞ്ഞാസച്ഛികിരിയായ തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘അനേകവിഹിതം ഇദ്ധിവിധം പച്ചനുഭവേയ്യം, ഏകോപി ഹുത്വാ ബഹുധാ അസ്സം, ബഹുധാപി ഹുത്വാ ഏകോ അസ്സം...പേ॰... യാവ ബ്രഹ്മലോകാപി കായേന വസം വത്തേയ്യ’ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ദിബ്ബായ സോതധാതുയാ...പേ॰... സതി സതി ആയതനേ.

“സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘പരസത്താനം പരപുഗ്ഗലാനം ചേതസാ ചേതോ പരിച്ച പജാനേയ്യം, സരാഗം വാ ചിത്തം സരാഗം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, വീതരാഗം വാ ചിത്തം വീതരാഗം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, സദോസം വാ ചിത്തം സദോസം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, വീതദോസം വാ ചിത്തം വീതദോസം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, സമോഹം വാ ചിത്തം സമോഹം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യം, വീതമോഹം വാ ചിത്തം... സംഖിത്തം വാ ചിത്തം... വിക്ഖിത്തം വാ ചിത്തം... മഹഗ്ഗതം വാ ചിത്തം... അമഹഗ്ഗതം വാ ചിത്തം... സഉത്തരം വാ ചിത്തം... അനുത്തരം വാ ചിത്തം... സമാഹിതം വാ ചിത്തം... അസമാഹിതം വാ ചിത്തം... വിമുത്തം വാ ചിത്തം... അവിമുത്തം വാ ചിത്തം അവിമുത്തം ചിത്തന്തി പജാനേയ്യ’ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരേയ്യം, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം ദ്വേപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരേയ്യ’ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനേയ്യ’ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ.

“സോ സചേ ആകങ്ഖതി - ‘ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി, തത്ര തത്രേവ സക്ഖിഭബ്ബതം പാപുണാതി സതി സതി ആയതനേ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. ഝാനസുത്തം

൩൬. “പഠമമ്പാഹം , ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമി ; ദുതിയമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമി; തതിയമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമി; ചതുത്ഥമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമി; ആകാസാനഞ്ചായതനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമി; വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമി; ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമി; നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമി; സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമി.

“‘പഠമമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമീ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ യദേവ തത്ഥ ഹോതി രൂപഗതം വേദനാഗതം സഞ്ഞാഗതം സങ്ഖാരഗതം വിഞ്ഞാണഗതം, തേ ധമ്മേ അനിച്ചതോ ദുക്ഖതോ രോഗതോ ഗണ്ഡതോ സല്ലതോ അഘതോ ആബാധതോ പരതോ പലോകതോ സുഞ്ഞതോ അനത്തതോ സമനുപസ്സതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേതി [പതിട്ഠാപേതി (സ്യാ॰), പടിപാദേതി (ക॰) മ॰ നി॰ ൨.൧൩൩ പസ്സിതബ്ബം]. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേത്വാ [പതിട്ഠാപേത്വാ (സ്യാ॰), പടിപാദേത്വാ (ക॰)] അമതായ ധാതുയാ ചിത്തം ഉപസംഹരതി - ‘ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന’ന്തി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി. നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഇസ്സാസോ വാ ഇസ്സാസന്തേവാസീ വാ തിണപുരിസരൂപകേ വാ മത്തികാപുഞ്ജേ വാ യോഗ്ഗം കരിത്വാ, സോ

അപരേന സമയേന ദൂരേപാതീ ച ഹോതി അക്ഖണവേധീ ച മഹതോ ച കായസ്സ പദാലേതാ [പദാലിതാ (ക॰) അം॰ നി॰ ന.ഫന.ര്; ര്.ഫവ്വ.ഫ]; ഏവമേവം ഖോ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി…പേ॰… പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ യദേവ തത്ഥ ഹോതി രൂപഗതം വേദനാഗതം സഞ്ഞാഗതം സങ്ഖാരഗതം വിഞ്ഞാണഗതം, തേ ധമ്മേ അനിച്ചതോ ദുക്ഖതോ രോഗതോ ഗണ്ഡതോ സല്ലതോ അഘതോ ആബാധതോ പരതോ പലോകതോ സുഞ്ഞതോ അനത്തതോ സമനുപസ്സതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേതി . സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേത്വാ അമതായ ധാതുയാ ചിത്തം ഉപസംഹരതി - 'ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി. നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. 'പഠമമ്പാഹം , ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"ദുതിയമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ…പേ॰… തതിയമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ… 'ചതുത്ഥമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ യദേവ തത്ഥ ഹോതി രൂപഗതം വേദനാഗതം സഞ്ഞാഗതം സങ്ഖാരഗതം വിഞ്ഞാണഗതം, തേ ധമ്മേ അനിച്ചതോ ദുക്ഖതോ രോഗതോ ഗണ്ഡതോ സല്ലതോ അഘതോ ആബാധതോ പരതോ പലോകതോ സുഞ്ഞതോ അനത്തതോ സമനുപസ്സതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേത്വാ അമതായ ധാതുയാ ചിത്തം ഉപസംഹരതി - 'ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി. നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ.

"സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, ഇസ്സാസോ വാ ഇസ്സാസന്തേവാസീ വാ തിണപുരിസരൂപകേ വാ മത്തികാപുഞ്ജേ വാ യോഗ്ഗം കരിത്വാ, സോ അപരേന സമയേന ദൂരേപാതീ ച ഹോതി അക്ഖണവേധീ ച മഹതോ ച കായസ്സ പദാലേതാ ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സുഖസ്സ ച പഹാനാ, ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ, പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ യദേവ തത്ഥ ഹോതി രൂപഗതം വേദനാഗതം… പേ॰… അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. 'ചതുത്ഥമ്പാഹം , ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

'''ആകാസാനഞ്ചായതനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഝാനം നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ 'അനന്തോ ആകാസോ'തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ യദേവ തത്ഥ ഹോതി വേദനാഗതം സഞ്ഞാഗതം സങ്ഖാരഗതം വിഞ്ഞാണഗതം, തേ ധമ്മേ അനിച്ചതോ ദുക്ഖതോ രോഗതോ ഗണ്ഡതോ സല്ലതോ അഘതോ ആബാധതോ പരതോ പലോകതോ സുഞ്ഞതോ അനത്തതോ സമനുപസ്സതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേത്വാ അമതായ ധാതുയാ ചിത്തം ഉപസംഹരതി - 'ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി. നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ.

''സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഇസ്സാസോ വാ ഇസ്സാസന്തേവാസീ വാ തിണപുരിസരൂപകേ വാ മത്തികാപുഞ്ജേ വാ യോഗ്ഗം കരിത്വാ, സോ അപരേന സമയേന ദൂരേപാതീ ച ഹോതി അക്ഖണവേധീ ച മഹതോ ച കായസ്സ പദാലേതാ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ 'അനന്തോ ആകാസോ'തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ യദേവ തത്ഥ ഹോതി വേദനാഗതം സഞ്ഞാഗതം...പേ... അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. 'ആകാസാനഞ്ചായതനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമീ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

'''വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനമ്പാഹം , ഭിക്ഖവേ, നിസ്സായ...പേ... ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനമ്പാഹം, ഭിക്ഖവേ, നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമീ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം . കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'നത്ഥി കിഞ്ചീ'തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ യദേവ തത്ഥ ഹോതി വേദനാഗതം സഞ്ഞാഗതം സങ്ഖാരഗതം വിഞ്ഞാണഗതം, തേ ധമ്മേ അനിച്ചതോ ദുക്ഖതോ രോഗതോ ഗണ്ഡതോ സല്ലതോ അഘതോ ആബാധതോ പരതോ പലോകതോ സുഞ്ഞതോ അനത്തതോ സമനുപസ്സതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേത്വാ അമതായ ധാതുയാ ചിത്തം ഉപസംഹരതി - 'ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന'ന്തി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി. നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഇസ്സാസോ വാ ഇസ്സാസന്തേവാസീ വാ തിണപുരിസരൂപകേ വാ മത്തികാപുഞ്ജേ വാ യോഗ്ഗം കരിത്വാ, സോ അപരേന സമയേന ദൂരേപാതീ ച ഹോതി അക്ഖണവേധീ ച മഹതോ ച കായസ്സ പദാലേതാ; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ യദേവ തത്ഥ ഹോതി വേദനാഗതം സഞ്ഞാഗതം സങ്ഖാരഗതം വിഞ്ഞാണഗതം, തേ ധമ്മേ അനിച്ചതോ ദുക്ഖതോ രോഗതോ ഗണ്ഡതോ സല്ലതോ അഘതോ ആബാധതോ പരതോ പലോകതോ സുഞ്ഞതോ അനത്തതോ സമനുപസ്സതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേതി. സോ തേഹി ധമ്മേഹി ചിത്തം പടിവാപേത്വാ അമതായ ധാതുയാ ചിത്തം ഉപസംഹരതി - ‘ഏതം സന്തം ഏതം പണീതം യദിദം സബ്ബസങ്ഖാരസമഥോ സബ്ബൂപധിപടിനിസ്സഗ്ഗോ തണ്ഹാക്ഖയോ വിരാഗോ നിരോധോ നിബ്ബാന’ന്തി. സോ തത്ഥ ഠിതോ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി. നോ ചേ ആസവാനം ഖയം പാപുണാതി, തേനേവ ധമ്മരാഗേന തായ ധമ്മനന്ദിയാ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. ‘ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനമ്പാഹം, നിസ്സായ ആസവാനം ഖയം വദാമീ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം, ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യാവതാ സഞ്ഞാസമാപത്തി താവതാ അഞ്ഞാപടിവേധോ. യാനി ച ഖോ ഇമാനി, ഭിക്ഖവേ, നിസ്സായ ദ്വേ ആയതനാനി - നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസമാപത്തി ച സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധോ ച, ഝായീഹേതേ , ഭിക്ഖവേ, സമാപത്തികുസലേഹി സമാപത്തിവുട്ഠാനകുസലേഹി സമാപജ്ജിത്വാ വുട്ഠഹിത്വാ സമ്മാ അക്ഖാതബ്ബാനീതി വദാമീ”തി. പഞ്ചമം.

൬. ആനന്ദസുത്തം

൩൭. ഏകം സമയം ആയസ്മാ ആനന്ദോ കോസമ്ബിയം വിഹരതി ഘോസിതാരാമേ. തത്ര ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “ആവുസോ ഭിക്ഖവേ”തി. “ആവുസോ”തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ പച്ചസ്സോസും. ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഏതദവോച -

“അച്ഛരിയം, ആവുസോ, അബ്ഭുതം, ആവുസോ! യാവഞ്ചിദം തേന ഭഗവതാ ജാനതാ പസ്സതാ അരഹതാ സമ്മാസമ്ബുദ്ധേന സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ അനുബുദ്ധോ സത്താനം വിസുദ്ധിയാ സോകപരിദേവാനം സമതിക്കമായ ദുക്ഖദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമായ ഞായസ്സ അധിഗമായ നിബ്ബാനസ്സ സച്ഛികിരിയായ. തദേവ നാമ ചക്ഖും ഭവിസ്സതി തേ രൂപാ തഞ്ചായതനം നോ പടിസംവേദിസ്സതി [പടിസംവേദയതി (ക॰)]. തദേവ നാമ സോതം ഭവിസ്സതി തേ സദ്ദാ തഞ്ചായതനം നോ പടിസംവേദിസ്സതി. തദേവ നാമ ഘാനം ഭവിസ്സതി തേ ഗന്ധാ തഞ്ചായതനം നോ പടിസംവേദിസ്സതി. സാവ നാമ ജിവ്ഹാ ഭവിസ്സതി തേ രസാ തഞ്ചായതനം നോ പടിസംവേദിസ്സതി. സോവ നാമ കായോ ഭവിസ്സതി തേ ഫോട്ഠബ്ബാ തഞ്ചായതനം നോ പടിസംവേദിസ്സതീ”തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ ഉദായീ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതദവോച - "സഞ്ഞീമേവ നു ഖോ, ആവുസോ ആനന്ദ, തദായതനം നോ പടിസംവേദേതി ഉദാഹു അസഞ്ഞീ"തി? "സഞ്ഞീമേവ ഖോ, ആവുസോ, തദായതനം നോ പടിസംവേദേതി, നോ അസഞ്ഞീ"തി.

"കിംസഞ്ഞീ പനാവുസോ, തദായതനം നോ പടിസംവേദേതീ"തി? "ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു, സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ 'അനന്തോ ആകാസോ'തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏവംസഞ്ഞീപി ഖോ, ആവുസോ, തദായതനം നോ പടിസംവേദേതി.

"പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'അനന്തം വിഞ്ഞാണ'ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏവംസഞ്ഞീപി ഖോ, ആവുസോ, തദായതനം നോ പടിസംവേദേതി.

"പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'നത്ഥി കിഞ്ചീ'തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏവംസഞ്ഞീപി ഖോ , ആവുസോ, തദായതനം നോ പടിസംവേദേതീ"തി.

"ഏകമിദാഹം, ആവുസോ, സമയം സാകേതേ വിഹരാമി അഞ്ജനവനേ മിഗദായേ. അഥ ഖോ, ആവുസോ, ജടിലവാസികാ [ജടിലഗാഹിയാ (സീ॰ പീ॰), ജഡിലഭാഗികാ (സ്യാ॰)] ഭിക്ഖുനീ യേനാഹം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ, ആവുസോ, ജടിലവാസികാ ഭിക്ഖുനീ മം ഏതദവോച - 'യായം, ഭന്തേ ആനന്ദ, സമാധി ന ചാഭിനതോ ന ചാപനതോ ന ച സസങ്ഖാരനിഗ്ഗയ്ഹവാരിതഗതോ [സസങ്ഖാരനിഗ്ഗയ്ഹവാരിതവതോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰), സസങ്ഖാരനിഗ്ഗയ്ഹവാരിവാവടോ (ക॰) അ॰ നി॰ ൩.൧൦൨; ൫.൨൭; ദീ॰ നി॰ ൩.൩൫൫], വിമുത്തത്താ ഠിതോ, ഠിതത്താ സന്തുസിതോ, സന്തുസിതത്താ നോ പരിതസ്സതി. അയം, ഭന്തേ ആനന്ദ, സമാധി കിംഫലോ വുത്തോ ഭഗവതാ'"തി?

"ഏവം വുത്തേ, സോഹം, ആവുസോ, ജടിലവാസികം ഭിക്ഖുനിം ഏതദവോചം - 'യായം, ഭഗിനി, സമാധി ന ചാഭിനതോ ന ചാപനതോ ന ച സസങ്ഖാരനിഗ്ഗയ്ഹവാരിതഗതോ, വിമുത്തത്താ ഠിതോ, ഠിതത്താ സന്തുസിതോ, സന്തുസിതത്താ നോ പരിതസ്സതി. അയം, ഭഗിനി, സമാധി അഞ്ഞാഫലോ വുത്തോ ഭഗവതാ'തി. ഏവംസഞ്ഞീപി ഖോ, ആവുസോ, തദായതനം നോ പടിസംവേദേതീ"തി. ഛട്ഠം.

൭. ലോകായതികസുത്തം

൩൮. അഥ ഖോ ദ്വേ ലോകായതികാ ബ്രാഹ്മണാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദിംസു. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ തേ ബ്രാഹ്മണാ ഭഗവന്തം ഏതദവോചും -

“പൂരണോ, ഭോ ഗോതമ, കസ്സപോ സബ്ബഞ്ഞൂ സബ്ബദസ്സാവീ അപരിസേസം ഞാണദസ്സനം പടിജാനാതി - ‘ചരതോ ച മേ തിട്ഠതോ ച സുത്തസ്സ ച ജാഗരസ്സ ച സതതം സമിതം ഞാണദസ്സനം പച്ചുപട്ഠിത’ന്തി. സോ ഏവമാഹ - ‘അഹം അനന്തേന ഞാണേന അനന്തം ലോകം ജാനം പസ്സം വിഹരാമീ’തി. അയമ്പി [അയമ്പി ഹി (സ്യാ॰ ക॰)], ഭോ ഗോതമ, നിഗണ്ഠോ നാടപുത്തോ സബ്ബഞ്ഞൂ സബ്ബദസ്സാവീ അപരിസേസം ഞാണദസ്സനം പടിജാനാതി - ‘ചരതോ ച മേ തിട്ഠതോ ച സുത്തസ്സ ച ജാഗരസ്സ ച സതതം സമിതം ഞാണദസ്സനം പച്ചുപട്ഠിത’ന്തി. സോ [സോപി (?)] ഏവമാഹ - ‘അഹം അനന്തേന ഞാണേന അനന്തം ലോകം ജാനം പസ്സം വിഹരാമീ’തി. ഇമേസം, ഭോ ഗോതമ, ഉഭിന്നം ഞാണവാദാനം ഉഭിന്നം അഞ്ഞമഞ്ഞം വിപച്ചനീകവാദാനം കോ സച്ചം ആഹ കോ മുസാ”തി?

“അലം, ബ്രാഹ്മണാ! തിട്ഠതേതം - ‘ഇമേസം ഉഭിന്നം ഞാണവാദാനം ഉഭിന്നം അഞ്ഞമഞ്ഞം വിപച്ചനീകവാദാനം കോ സച്ചം ആഹ കോ മുസാ’തി. ധമ്മം വോ, ബ്രാഹ്മണാ, ദേസേസ്സാമി, തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ”തി. “ഏവം, ഭോ”തി ഖോ തേ ബ്രാഹ്മണാ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

“സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണാ, ചത്താരോ പുരിസാ ചതുദ്ദിസാ ഠിതാ പരമേന ജവേന ച സമന്നാഗതാ പരമേന ച പദവീതിഹാരേന. തേ ഏവരൂപേന ജവേന സമന്നാഗതാ അസ്സു, സേയ്യഥാപി നാമ ദള്ഹധമ്മാ [ദള്ഹധമ്മോ (സബ്ബത്ഥ) അ॰ നി॰ ൪.൪൫; മ॰ നി॰ ൧.൧൬൧ ച, തംസംവണ്ണനാടീകായോ ച മോഗ്ഗല്ലാനബ്യാകരണഞ്ച ഓലോകേതബ്ബാ] ധനുഗ്ഗഹോ സിക്ഖിതോ കതഹത്ഥോ കതൂപാസനോ ലഹുകേന അസനേന അപ്പകസിരേന തിരിയം താലച്ഛായം [താലച്ഛാതിം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰), താലച്ഛാദിം (ക॰) അ॰ നി॰ ൪.൪൫; മ॰ നി॰ ൧.൧൬൧ പസ്സിതബ്ബം] അതിപാതേയ്യ; ഏവരൂപേന ച പദവീതിഹാരേന, സേയ്യഥാപി നാമ പുരത്ഥിമാ സമുദ്ദാ പച്ഛിമോ സമുദ്ദോ അഥ പുരത്ഥിമായ ദിസായ ഠിതോ പുരിസോ ഏവം വദേയ്യ - ‘അഹം ഗമനേന ലോകസ്സ അന്തം പാപുണിസ്സാമീ’തി. സോ അഞ്ഞത്രേവ അസിതപീതഖായിതസായിതാ അഞ്ഞത്ര ഉച്ചാരപസ്സാവകമ്മാ അഞ്ഞത്ര നിദ്ദാകിലമഥപടിവിനോദനാ വസ്സസതായുകോ വസ്സസതജീവീ വസ്സസതം ഗന്ത്വാ അപ്പത്വാവ ലോകസ്സ അന്തം അന്തരാ കാലം കരേയ്യ. അഥ പച്ഛിമായ ദിസായ...പേ॰... അഥ ഉത്തരായ ദിസായ... അഥ ദക്ഖിണായ ദിസായ ഠിതോ പുരിസോ ഏവം വദേയ്യ - ‘അഹം ഗമനേന ലോകസ്സ അന്തം പാപുണിസ്സാമീ’തി. സോ അഞ്ഞത്രേവ അസിതപീതഖായിതസായിതാ അഞ്ഞത്ര ഉച്ചാരപസ്സാവകമ്മാ അഞ്ഞത്ര നിദ്ദാകിലമഥപടിവിനോദനാ വസ്സസതായുകോ വസ്സസതജീവീ വസ്സസതം ഗന്ത്വാ അപ്പത്വാവ ലോകസ്സ അന്തം അന്തരാ കാലം കരേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? നാഹം, ബ്രാഹ്മണാ, ഏവരൂപായ സന്ധാവനികായ ലോകസ്സ അന്തം ഞാതേയ്യം ദട്ഠേയ്യം പത്തേയ്യന്തി വദാമി. ന ചാഹം, ബ്രാഹ്മണാ, അപ്പത്വാവ ലോകസ്സ അന്തം ദുക്ഖസ്സ അന്തകിരിയം വദാമി.

“പഞ്ചിമേ, ബ്രാഹ്മണാ, കാമഗുണാ അരിയസ്സ വിനയേ ലോകോതി വുച്ചതി. കതമേ പഞ്ച? ചക്ഖുവിഞ്ഞേയ്യാ രൂപാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ പിയരൂപാ കാമൂപസംഹിതാ രജനീയാ; സോതവിഞ്ഞേയ്യാ സദ്ദാ...പേ॰... ഘാനവിഞ്ഞേയ്യാ ഗന്ധാ... ജിവ്ഹാവിഞ്ഞേയ്യാ രസാ... കായവിഞ്ഞേയ്യാ ഫോട്ഠബ്ബാ ഇട്ഠാ കന്താ

മനാപാ പിയരൂപാ കാമൂപസംഹിതാ രജനീയാ; ഇമേ ഖോ, ബ്രാഹ്മണാ, പഞ്ച കാമഗുണാ അരിയസ്സ വിനയേ ലോകോതി വുച്ചതി.

“ഇധ, ബ്രാഹ്മണാ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണാ, ‘ഭിക്ഖു ലോകസ്സ അന്തമാഗമ്മ, ലോകസ്സ അന്തേ വിഹരതി’. തമഞ്ഞേ ഏവമാഹംസു - ‘അയമ്പി ലോകപരിയാപന്നോ, അയമ്പി അനിസ്സടോ ലോകമ്ഹാ’തി. അഹമ്പി ഹി [അഹമ്പി (സീ॰ പീ॰)], ബ്രാഹ്മണാ, ഏവം വദാമി - ‘അയമ്പി ലോകപരിയാപന്നോ, അയമ്പി അനിസ്സടോ ലോകമ്ഹാ’”തി.

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണാ, ഭിക്ഖു വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ…പേ॰… ദുതിയം ഝാനം… തതിയം ഝാനം… ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണാ, ‘ഭിക്ഖു ലോകസ്സ അന്തമാഗമ്മ ലോകസ്സ അന്തേ വിഹരതി’. തമഞ്ഞേ ഏവമാഹംസു - ‘അയമ്പി ലോകപരിയാപന്നോ, അയമ്പി അനിസ്സടോ ലോകമ്ഹാ’തി. അഹമ്പി ഹി, ബ്രാഹ്മണാ, ഏവം വദാമി - ‘അയമ്പി ലോകപരിയാപന്നോ, അയമ്പി അനിസ്സടോ ലോകമ്ഹാ’”തി.

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണാ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ ‘അനന്തോ ആകാസോ’തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണാ, ‘ഭിക്ഖു ലോകസ്സ അന്തമാഗമ്മ ലോകസ്സ അന്തേ വിഹരതി’. തമഞ്ഞേ ഏവമാഹംസു - ‘അയമ്പി ലോകപരിയാപന്നോ, അയമ്പി അനിസ്സടോ ലോകമ്ഹാ’തി . അഹമ്പി ഹി, ബ്രാഹ്മണാ, ഏവം വദാമി - ‘അയമ്പി ലോകപരിയാപന്നോ, അയമ്പി അനിസ്സടോ ലോകമ്ഹാ’”തി.

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണാ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘അനന്തം വിഞ്ഞാണ’ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി…പേ॰… സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി…പേ॰… സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണാ , ‘ഭിക്ഖു ലോകസ്സ അന്തമാഗമ്മ ലോകസ്സ അന്തേ വിഹരതി’. തമഞ്ഞേ ഏവമാഹംസു - ‘അയമ്പി ലോകപരിയാപന്നോ, അയമ്പി അനിസ്സടോ ലോകമ്ഹാ’തി. അഹമ്പി ഹി, ബ്രാഹ്മണാ, ഏവം വദാമി - ‘അയമ്പി ലോകപരിയാപന്നോ, അയമ്പി അനിസ്സടോ ലോകമ്ഹാ’”തി.

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണാ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണാ, ‘ഭിക്ഖു ലോകസ്സ അന്തമാഗമ്മ ലോകസ്സ അന്തേ വിഹരതി തിണ്ണോ ലോകേ വിസത്തിക’”ന്തി. സത്തമം.

൮. ദേവാസുരസങ്ഗാമസുത്തം

൩൩. "ഭൂതപുബ്ബം, ഭിക്ഖവേ, ദേവാസുരസങ്ഗാമോ സമുപബ്യൂള്ഹോ [സമുപബ്ബൂള്ഹോ (സീ॰ പീ॰)] അഹോസി. തസ്മിം ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഗാമേ അസുരാ ജിനിംസു, ദേവാ പരാജയിംസു [പരാജിയിംസു (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰)]. പരാജിതാ ച, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ [ദേവാ ഭീതാ (പീ॰)] അപയിംസുയേവ [അപയംസ്വേവ (സീ॰)] ഉത്തരേനാഭിമുഖാ, അഭിയിംസു [അഭിയംസു (സീ॰)] അസുരാ. അഥ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാനം ഏതദഹോസി - 'അഭിയന്തേവ ഖോ അസുരാ. യംനൂന മയം ദുതിയമ്പി അസുരേഹി സങ്ഗാമേയ്യാമാ'തി. ദുതിയമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ അസുരേഹി സങ്ഗാമേസും. ദുതിയമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അസുരാവ ജിനിംസു, ദേവാ പരാജയിംസു. പരാജിതാ ച, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ അപയിംസുയേവ ഉത്തരേനാഭിമുഖാ, അഭിയിംസു അസുരാ".

അഥ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാനം ഏതദഹോസി - 'അഭിയന്തേവ ഖോ അസുരാ. യംനൂന മയം തതിയമ്പി അസുരേഹി സങ്ഗാമേയ്യാമാ'തി. തതിയമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ അസുരേഹി സങ്ഗാമേസും. തതിയമ്പി ഖോ , ഭിക്ഖവേ, അസുരാവ ജിനിംസു, ദേവാ പരാജയിംസു. പരാജിതാ ച, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ ഭീതാ ദേവപുരംയേവ പവിസിംസു. ദേവപുരഗതാനഞ്ച പന [പുന (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, ദേവാനം ഏതദഹോസി - 'ഭീരുത്താനഗതേന ഖോ ദാനി മയം ഏതരഹി അത്തനാ വിഹരാമ അകരണീയാ അസുരേഹീ'തി. അസുരാനമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഏതദഹോസി - 'ഭീരുത്താനഗതേന ഖോ ദാനി ദേവാ ഏതരഹി അത്തനാ വിഹരന്തി അകരണീയാ അമ്ഹേഹീ'തി.

"ഭൂതപുബ്ബം , ഭിക്ഖവേ, ദേവാസുരസങ്ഗാമോ സമുപബ്യൂള്ഹോ അഹോസി. തസ്മിം ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഗാമേ ദേവാ ജിനിംസു, അസുരാ പരാജയിംസു. പരാജിതാ ച, ഭിക്ഖവേ, അസുരാ അപയിംസുയേവ ദക്ഖിണേനാഭിമുഖാ, അഭിയിംസു ദേവാ. അഥ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അസുരാനം ഏതദഹോസി - 'അഭിയന്തേവ ഖോ ദേവാ. യംനൂന മയം ദുതിയമ്പി ദേവേഹി സങ്ഗാമേയ്യാമാ'തി. ദുതിയമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അസുരാ ദേവേഹി സങ്ഗാമേസും. ദുതിയമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ ജിനിംസു, അസുരാ പരാജയിംസു. പരാജിതാ ച, ഭിക്ഖവേ, അസുരാ അപയിംസുയേവ ദക്ഖിണേനാഭിമുഖാ, അഭിയിംസു ദേവാ".

അഥ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അസുരാനം ഏതദഹോസി - 'അഭിയന്തേവ ഖോ ദേവാ. യംനൂന മയം തതിയമ്പി ദേവേഹി സങ്ഗാമേയ്യാമാ'തി. തതിയമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അസുരാ ദേവേഹി സങ്ഗാമേസും. തതിയമ്പി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ ജിനിംസു, അസുരാ പരാജയിംസു. പരാജിതാ ച, ഭിക്ഖവേ, അസുരാ ഭീതാ അസുരപുരംയേവ പവിസിംസു. അസുരപുരഗതാനഞ്ച പന, ഭിക്ഖവേ, അസുരാനം ഏതദഹോസി - 'ഭീരുത്താനഗതേന ഖോ ദാനി മയം ഏതരഹി അത്തനാ വിഹരാമ അകരണീയാ ദേവേഹീ'തി. ദേവാനമ്പി, ഭിക്ഖവേ, ഏതദഹോസി - 'ഭീരുത്താനഗതേന ഖോ ദാനി അസുരാ ഏതരഹി അത്തനാ വിഹരന്തി അകരണീയാ അമ്ഹേഹീ'തി.

"ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യസ്മിം സമയേ ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, തസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ഭിക്ഖുസ്സ ഏവം ഹോതി - 'ഭീരുത്താനഗതേന ഖോ

ദാനാഹം ഏതരഹി അത്തനാ വിഹരാമി അകരണീയോ മാരസ്സാ’തി . മാരസ്സാപി, ഭിക്ഖവേ, പാപിമതോ ഏവം ഹോതി - ‘ഭീരുത്താനഗതേന ഖോ ദാനി ഭിക്ഖു ഏതരഹി അത്തനാ വിഹരതി അകരണീയോ മയ്ഹ’”ന്തി.

“യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ഭിക്ഖു വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം... തതിയം ഝാനം... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, തസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ഭിക്ഖുസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘ഭീരുത്താനഗതേന ഖോ ദാനാഹം ഏതരഹി അത്തനാ വിഹരാമി അകരണീയോ മാരസ്സാ’തി. മാരസ്സാപി, ഭിക്ഖവേ, പാപിമതോ ഏവം ഹോതി - ‘ഭീരുത്താനഗതേന ഖോ ദാനി ഭിക്ഖു ഏതരഹി അത്തനാ വിഹരതി, അകരണീയോ മയ്ഹ’”ന്തി.

“യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ ‘അനന്തോ ആകാസോ’തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ‘ഭിക്ഖു അന്തമകാസി മാരം, അപദം വധിത്വാ മാരചക്ഖും അദസ്സനം ഗതോ പാപിമതോ തിണ്ണോ ലോകേ വിസത്തിക’”ന്തി.

“യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘അനന്തം വിഞ്ഞാണ’ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി... സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി... സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി... സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ‘ഭിക്ഖു അന്തമകാസി മാരം, അപദം വധിത്വാ മാരചക്ഖും അദസ്സനം ഗതോ പാപിമതോ തിണ്ണോ ലോകേ വിസത്തിക’”ന്തി. അട്ഠമം.

൯. നാഗസുത്തം

൪൦. “യസ്മിം , ഭിക്ഖവേ, സമയേ ആരഞ്ഞികസ്സ നാഗസ്സ ഗോചരപസുതസ്സ ഹത്ഥീപി ഹത്ഥിനിയോപി ഹത്ഥികലഭാപി ഹത്ഥിച്ഛാപാപി പുരതോ പുരതോ ഗന്ത്വാ തിണഗ്ഗാനി ഛിന്ദന്തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികോ നാഗോ അട്ടീയതി ഹരായതി ജിഗുച്ഛതി. യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ആരഞ്ഞികസ്സ നാഗസ്സ ഗോചരപസുതസ്സ ഹത്ഥീപി ഹത്ഥിനിയോപി ഹത്ഥികലഭാപി ഹത്ഥിച്ഛാപാപി ഓഭഗ്ഗോഭഗ്ഗം സാഖാഭങ്ഗം ഖാദന്തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികോ നാഗോ അട്ടീയതി ഹരായതി ജിഗുച്ഛതി. യസ്മിം , ഭിക്ഖവേ, സമയേ ആരഞ്ഞികസ്സ നാഗസ്സ ഓഗാഹം ഓതിണ്ണസ്സ ഹത്ഥീപി ഹത്ഥിനിയോപി ഹത്ഥികലഭാപി ഹത്ഥിച്ഛാപാപി പുരതോ പുരതോ ഗന്ത്വാ സോണ്ഡായ ഉദകം ആലോളേന്തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികോ നാഗോ അട്ടീയതി ഹരായതി ജിഗുച്ഛതി. യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ആരഞ്ഞികസ്സ നാഗസ്സ ഓഗാഹാ ഉത്തിണ്ണസ്സ ഹത്ഥിനിയോ കായം ഉപനിഘംസന്തിയോ ഗച്ഛന്തി, തേന, ഭിക്ഖവേ, ആരഞ്ഞികോ നാഗോ അട്ടീയതി ഹരായതി ജിഗുച്ഛതി.

“തസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ആരഞ്ഞികസ്സ നാഗസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘അഹം ഖോ ഏതരഹി ആകിണ്ണോ വിഹരാമി ഹത്ഥീഹി ഹത്ഥിനീഹി

ഹത്ഥികലഭേഹി ഹത്ഥിച്ഛാപേഹി . ഛിന്നഗ്ഗാനി ചേവ തിണാനി ഖാദാമി, ഓഭഗ്ഗോഭഗ്ഗഞ്ച മേ സാഖാഭങ്ഗം ഖാദന്തി [ഖാദിതം (സ്യാ॰ ക॰) മഹാവ॰ ർന്നൗ പസ്സിതബ്ബം], ആവിലാനി ച പാനീയാനി പിവാമി, ഓഗാഹാ ച [ഓഗാഹാപി ച (സ്യാ॰ ക॰) മഹാവ॰ ർന്നൗ പസ്സിതബ്ബം] മേ ഉത്തിണ്ണസ്സ ഹത്ഥിനിയോ കായം ഉപനിഘംസന്തിയോ ഗച്ഛന്തി. യംനൂനാഹം ഏകോ ഗണസ്മാ വൂപകട്ഠോ വിഹരേയ്യ'ന്തി. സോ അപരേന സമയേന ഏകോ ഗണസ്മാ വൂപകട്ഠോ വിഹരതി, അച്ഛിന്നഗ്ഗാനി ചേവ തിണാനി ഖാദതി, ഓഭഗ്ഗോഭഗ്ഗഞ്ചസ്സ സാഖാഭങ്ഗം ന ഖാദന്തി [ന ഓഭഗ്ഗോഭഗ്ഗഞ്ച സാഖാഭങ്ഗ ഖാദതി (സ്യാ॰ ക॰)], അനാവിലാനി ച പാനീയാനി പിവതി, ഓഗാഹാ ചസ്സ ഉത്തിണ്ണസ്സ ന ഹത്ഥിനിയോ കായം ഉപനിഘംസന്തിയോ ഗച്ഛന്തി.

"തസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ആരഞ്ഞികസ്സ നാഗസ്സ ഏവം ഹോതി - 'അഹം ഖോ പുബ്ബേ ആകിണ്ണോ വിഹാസിം ഹത്ഥീഹി ഹത്ഥിനീഹി ഹത്ഥികലഭേഹി ഹത്ഥിച്ഛാപേഹി, ഛിന്നഗ്ഗാനി ചേവ തിണാനി ഖാദിം, ഓഭഗ്ഗോഭഗ്ഗഞ്ച മേ സാഖാഭങ്ഗം ഖാദിംസു, ആവിലാനി ച പാനീയാനി അപായിം, ഓഗാഹാ [ഏത്ഥ പിസദ്ദോ സബ്ബത്ഥപി നത്ഥി] ച മേ ഉത്തിണ്ണസ്സ ഹത്ഥിനിയോ കായം ഉപനിഘംസന്തിയോ അഗമംസു. സോഹം ഏതരഹി ഏകോ ഗണസ്മാ വൂപകട്ഠോ വിഹരാമി, അച്ഛിന്നഗ്ഗാനി ചേവ തിണാനി ഖാദാമി, ഓഭഗ്ഗോഭഗ്ഗഞ്ച മേ സാഖാഭങ്ഗം ന ഖാദന്തി, അനാവിലാനി ച പാനീയാനി പിവാമി, ഓഗാഹാ ച മേ ഉത്തിണ്ണസ്സ ന ഹത്ഥിനിയോ കായം ഉപനിഘംസന്തിയോ ഗച്ഛന്തീ'തി. സോ സോണ്ഡായ സാഖാഭങ്ഗം ഭഞ്ജിത്വാ സാഖാഭങ്ഗേന കായം പരിമജ്ജിത്വാ അത്തമനോ സോണ്ഡം സംഹരതി [കണ്ഡും സംഹന്തി (സീ॰ പീ॰) കണ്ഡും സംഹനതി (സ്യാ॰), ഏത്ഥ കണ്ഡുവനദുക്ഖം വിനേതീതി അത്ഥോ],.

"ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യസ്മിം സമയേ ഭിക്ഖു ആകിണ്ണോ വിഹരതി ഭിക്ഖൂഹി ഭിക്ഖുനീഹി ഉപാസകേഹി ഉപാസികാഹി രഞ്ഞാ രാജമഹാമത്തേഹി തിത്ഥിയേഹി തിത്ഥിയസാവകേഹി, തസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ഭിക്ഖുസ്സ ഏവം ഹോതി - 'അഹം ഖോ ഏതരഹി ആകിണ്ണോ വിഹരാമി ഭിക്ഖൂഹി ഭിക്ഖുനീഹി ഉപാസകേഹി ഉപാസികാഹി രഞ്ഞാ രാജമഹാമത്തേഹി തിത്ഥിയേഹി തിത്ഥിയസാവകേഹി. യംനൂനാഹം ഏകോ ഗണസ്മാ വൂപകട്ഠോ വിഹരേയ്യ'ന്തി. സോ വിവിത്തം സേനാസനം ഭജതി അരഞ്ഞം രുക്ഖമൂലം പബ്ബതം കന്ദരം ഗിരിഗുഹം സുസാനം വനപത്ഥം അബ്ഭോകാസം പലാലപുഞ്ജം . സോ അരഞ്ഞഗതോ വാ രുക്ഖമൂലഗതോ വാ സുഞ്ഞാഗാരഗതോ വാ നിസീദതി പല്ലങ്കം ആഭുജിത്വാ ഉജും കായം പണിധായ പരിമുഖം സതിം ഉപട്ഠപേത്വാ.

"സോ അഭിജ്ഝം ലോകേ പഹായ വിഗതാഭിജ്ഝേന ചേതസാ വിഹരതി, അഭിജ്ഝായ ചിത്തം പരിസോധേതി; ബ്യാപാദപദോസം പഹായ അബ്യാപന്നചിത്തോ വിഹരതി സബ്ബപാണഭൂതഹിതാനുകമ്പീ, ബ്യാപാദപദോസാ ചിത്തം പരിസോധേതി; ഥിനമിദ്ധം പഹായ വിഗതഥിനമിദ്ധോ വിഹരതി ആലോകസഞ്ഞീ സതോ സമ്പജാനോ, ഥിനമിദ്ധാ ചിത്തം പരിസോധേതി; ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചം പഹായ അനുദ്ധതോ വിഹരതി അജ്ഝത്തം വൂപസന്തചിത്തോ, ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചാ ചിത്തം പരിസോധേതി; വിചികിച്ഛം പഹായ തിണ്ണവിചികിച്ഛോ വിഹരതി അകഥംകഥീ കുസലേസു

ധമ്മേസു, വിചികിച്ഛായ ചിത്തം പരിസോധേതി. സോ ഇമേ പഞ്ച നീവരണേ പഹായ ചേതസോ ഉപക്കിലേസേ പഞ്ഞായ ദുബ്ബലീകരണേ വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ അത്തമനോ സോണ്ഡം സംഹരതി [കണ്ഡും സംഹന്തി (സീ॰ പീ॰), കണ്ഡും സംഹനതി (സ്യാ॰), ഏത്ഥ കണ്ഡുവനസദിസം ഝാനപടിപക്ഖം കിലേസദുക്ഖം വിനേതീതി അത്ഥോ]. വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം... തതിയം ഝാനം... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ അത്തമനോ സോണ്ഡം സംഹരതി.

''സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ 'അനന്തോ ആകാസോ'തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. സോ അത്തമനോ സോണ്ഡം സംഹരതി. സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'അനന്തം വിഞ്ഞാണ'ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി... സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'നത്ഥി കിഞ്ചീ'തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി... സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി... സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. സോ അത്തമനോ സോണ്ഡം സംഹരതീ''തി. നവമം.

൧൦. തപുസ്സസുത്തം

൪൧. ഏകം സമയം ഭഗവാ മല്ലേസു വിഹരതി ഉരുവേലകപ്പം നാമ മല്ലാനം നിഗമോ. അഥ ഖോ ഭഗവാ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ ഉരുവേലകപ്പം പിണ്ഡായ പാവിസി. ഉരുവേലകപ്പേ പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ആമന്തേസി - ''ഇധേവ താവ ത്വം, ആനന്ദ, ഹോഹി, യാവാഹം മഹാവനം അജ്ഝോഗാഹാമി ദിവാവിഹാരായാ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി. അഥ ഖോ ഭഗവാ മഹാവനം അജ്ഝോഗാഹേത്വാ അഞ്ഞതരസ്മിം രുക്ഖമൂലേ ദിവാവിഹാരം നിസീദി.

അഥ ഖോ തപുസ്സോ ഗഹപതി യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ തപുസ്സോ ഗഹപതി ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതദവോച -

''മയം, ഭന്തേ ആനന്ദ, ഗിഹീ കാമഭോഗിനോ കാമാരാമാ കാമരതാ കാമസമ്മുദിതാ. തേസം നോ, ഭന്തേ, അമ്ഹാകം ഗിഹീനം കാമഭോഗീനം കാമാരാമാനം കാമരതാനം കാമസമ്മുദിതാനം പപാതോ വിയ ഖായതി, യദിദം നേക്ഖമ്മം. സുതം മേതം, ഭന്തേ, 'ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ ദഹരാനം ദഹരാനം ഭിക്ഖൂനം നേക്ഖമ്മേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ' [പസ്സതം (?)]. തയിദം, ഭന്തേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ ഭിക്ഖൂനം ബഹുനാ ജനേന വിസഭാഗോ, യദിദം നേക്ഖമ്മ''ന്തി.

“അത്ഥി ഖോ ഏതം, ഗഹപതി, കഥാപാഭതം ഭഗവന്തം ദസ്സനായ. ആയാമ, ഗഹപതി, യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിസ്സാമ; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതോ ഏതമത്ഥം ആരോചേസ്സാമ. യഥാ നോ ഭഗവാ ബ്യാകരിസ്സതി തഥാ നം ധാരേസ്സാമാ”തി.

“ഏവം, ഭന്തേ”തി ഖോ തപുസ്സോ ഗഹപതി ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ പച്ചസ്സോസി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ തപുസ്സേന ഗഹപതിനാ സദ്ധിം യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

“അയം , ഭന്തേ, തപുസ്സോ ഗഹപതി ഏവമാഹ - ‘മയം, ഭന്തേ ആനന്ദ, ഗിഹീ കാമഭോഗിനോ കാമാരാമാ കാമരതാ കാമസമ്മുദിതാ, തേസം നോ ഭന്തേ, അമ്ഹാകം ഗിഹീനം കാമഭോഗീനം കാമാരാമാനം കാമരതാനം കാമസമ്മുദിതാനം പപാതോ വിയ ഖായതി, യദിദം നേക്ഖമ്മം’. സുതം മേതം, ഭന്തേ, ‘ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ ദഹരാനം ദഹരാനം ഭിക്ഖൂനം നേക്ഖമ്മേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തയിദം, ഭന്തേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ ഭിക്ഖൂനം ബഹുനാ ജനേന വിസഭാഗോ യദിദം നേക്ഖമ്മ’”ന്തി.

“ഏവമേതം, ആനന്ദ, ഏവമേതം, ആനന്ദ! മയ്ഹമ്പി ഖോ, ആനന്ദ, പുബ്ബേവ സമ്ബോധാ അനഭിസമ്ബുദ്ധസ്സ ബോധിസത്തസ്സേവ സതോ ഏതദഹോസി - ‘സാധു നേക്ഖമ്മം , സാധു പവിവേകോ’തി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, നേക്ഖമ്മേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘കോ നു ഖോ ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന മേ നേക്ഖമ്മേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’? തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘കാമേസു ഖോ മേ ആദീനവോ അദിട്ഠോ, സോ ച മേ അബഹുലീകതോ, നേക്ഖമ്മേ ച ആനിസംസോ അനധിഗതോ, സോ ച മേ അനാസേവിതോ . തസ്മാ മേ നേക്ഖമ്മേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘സചേ ഖോ അഹം കാമേസു ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലം കരേയ്യം [ബഹുലീകരേയ്യം (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)], നേക്ഖമ്മേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവേയ്യം, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ നേക്ഖമ്മേ ചിത്തം പക്ഖന്ദേയ്യ പസീദേയ്യ സന്തിട്ഠേയ്യ വിമുച്ചേയ്യ ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, അപരേന സമയേന കാമേസു ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലമകാസിം, നേക്ഖമ്മേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവിം. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, നേക്ഖമ്മേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ കാമസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ . സേയ്യഥാപി, ആനന്ദ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ മേ കാമസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ.

“തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘യംനൂനാഹം വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, അവിതക്കേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘കോ നു ഖോ ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന മേ അവിതക്കേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’? തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘വിതക്കേസു ഖോ മേ ആദീനവോ അദിട്ഠോ, സോ ച മേ അബഹുലീകതോ, അവിതക്കേ ച ആനിസംസോ അനധിഗതോ, സോ ച മേ അനാസേവിതോ. തസ്മാ മേ അവിതക്കേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘സചേ ഖോ അഹം വിതക്കേസു ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലം കരേയ്യം, അവിതക്കേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവേയ്യം, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ അവിതക്കേ ചിത്തം പക്ഖന്ദേയ്യ പസീദേയ്യ സന്തിട്ഠേയ്യ വിമുച്ചേയ്യ ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, അപരേന സമയേന വിതക്കേസു ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലമകാസിം, അവിതക്കേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവിം. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, അവിതക്കേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ വിതക്കസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആനന്ദ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ മേ വിതക്കസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ.

“തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘യംനൂനാഹം പീതിയാ ച വിരാഗാ ഉപേക്ഖകോ ച വിഹരേയ്യം സതോ ച സമ്പജാനോ സുഖഞ്ച കായേന പടിസംവേദേയ്യം യം തം അരിയാ ആചിക്ഖന്തി - ഉപേക്ഖകോ സതിമാ സുഖവിഹാരീതി തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, നിപ്പീതികേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘കോ നു ഖോ ഹേതു കോ പച്ചയോ , യേന മേ നിപ്പീതികേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’? തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘പീതിയാ ഖോ മേ ആദീനവോ അദിട്ഠോ, സോ ച മേ അബഹുലീകതോ, നിപ്പീതികേ ച ആനിസംസോ അനധിഗതോ, സോ ച മേ അനാസേവിതോ. തസ്മാ മേ നിപ്പീതികേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘സചേ ഖോ അഹം പീതിയാ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലം കരേയ്യം, നിപ്പീതികേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവേയ്യം, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ നിപ്പീതികേ ചിത്തം പക്ഖന്ദേയ്യ പസീദേയ്യ സന്തിട്ഠേയ്യ വിമുച്ചേയ്യ ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, അപരേന സമയേന പീതിയാ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലമകാസിം, നിപ്പീതികേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവിം. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, നിപ്പീതികേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, പീതിയാ ച

വിരാഗാ…പേ॰… തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ പീതിസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആനന്ദ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ മേ പീതിസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ.

"തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'യംനൂനാഹം സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, അദുക്ഖമസുഖേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'കോ നു ഖോ ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന മേ അദുക്ഖമസുഖേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ'? തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'ഉപേക്ഖാസുഖേ ഖോ മേ ആദീനവോ അദിട്ഠോ, സോ ച മേ അബഹുലീകതോ, അദുക്ഖമസുഖേ ച ആനിസംസോ അനധിഗതോ, സോ ച മേ അനാസേവിതോ. തസ്മാ മേ അദുക്ഖമസുഖേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ'. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'സചേ ഖോ അഹം ഉപേക്ഖാസുഖേ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലം കരേയ്യം, അദുക്ഖമസുഖേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവേയ്യം, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ അദുക്ഖമസുഖേ ചിത്തം പക്ഖന്ദേയ്യ പസീദേയ്യ സന്തിട്ഠേയ്യ വിമുച്ചേയ്യ ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ'. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, അപരേന സമയേന ഉപേക്ഖാസുഖേ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലമകാസിം അദുക്ഖമസുഖേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവിം. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, അദുക്ഖമസുഖേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, സുഖസ്സ ച പഹാനാ…പേ॰… ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ ഉപേക്ഖാസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആനന്ദ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ മേ ഉപേക്ഖാസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ.

"തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'യംനൂനാഹം സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ "അനന്തോ ആകാസോ"തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ആകാസാനഞ്ചായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'കോ നു ഖോ ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന മേ ആകാസാനഞ്ചായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ'? തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'രൂപേസു ഖോ മേ ആദീനവോ അദിട്ഠോ, സോ ച അബഹുലീകതോ, ആകാസാനഞ്ചായതനേ ച ആനിസംസോ അനധിഗതോ, സോ ച മേ അനാസേവിതോ. തസ്മാ മേ ആകാസാനഞ്ചായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ'.

തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'സചേ ഖോ അഹം രൂപേസു ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലം കരേയ്യം, ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവേയ്യം, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ ആകാസാനഞ്ചായതനേ ചിത്തം പക്ഖന്ദേയ്യ പസീദേയ്യ സന്തിട്ഠേയ്യ വിമുച്ചേയ്യ ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ'. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, അപരേന സമയേന രൂപേസു ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലമകാസിം, ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവിം. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ആകാസാനഞ്ചായതനേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ 'അനന്തോ ആകാസോ'തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ രൂപസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആനന്ദ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ മേ രൂപസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ.

"തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'യംനൂനാഹം സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ "അനന്തം വിഞ്ഞാണ"ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ'ന്തി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'കോ നു ഖോ ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന മേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ'? തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'ആകാസാനഞ്ചായതനേ ഖോ മേ ആദീനവോ അദിട്ഠോ, സോ ച അബഹുലീകതോ, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ച ആനിസംസോ അനധിഗതോ, സോ ച മേ അനാസേവിതോ. തസ്മാ മേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ'. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - 'സചേ ഖോ അഹം ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലം കരേയ്യം, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവേയ്യം, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ചിത്തം പക്ഖന്ദേയ്യ പസീദേയ്യ സന്തിട്ഠേയ്യ വിമുച്ചേയ്യ ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ'. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, അപരേന സമയേന ആകാസാനഞ്ചായതനേ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലമകാസിം, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവിം. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'അനന്തം വിഞ്ഞാണ'ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ ആകാസാനഞ്ചായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആനന്ദ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ ; ഏവമേവസ്സ മേ ആകാസാനഞ്ചായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വാസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ.

“തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘യംനൂനാഹം സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ നത്ഥി കിഞ്ചീതി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘കോ നു ഖോ ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന മേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’? തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ഖോ മേ ആദീനവോ അദിട്ഠോ, സോ ച മേ അബഹുലീകതോ, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ച ആനിസംസോ അനധിഗതോ, സോ ച മേ അനാസേവിതോ. തസ്മാ മേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘സചേ ഖോ അഹം വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലം കരേയ്യം, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവേയ്യം, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ചിത്തം പക്ഖന്ദേയ്യ പസീദേയ്യ സന്തിട്ഠേയ്യ വിമുച്ചേയ്യ ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, അപരേന സമയേന വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനേ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലമകാസിം, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവിം. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആനന്ദ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ മേ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ.

“തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘യംനൂനാഹം സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘കോ നു ഖോ ഹേതു കോ പച്ചയോ, യേന മേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’? തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ഖോ മേ ആദീനവോ അദിട്ഠോ, സോ ച മേ അബഹുലീകതോ, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ച ആനിസംസോ അനധിഗതോ, സോ ച മേ അനാസേവിതോ. തസ്മാ മേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘സചേ ഖോ അഹം ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലം കരേയ്യം, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവേയ്യം, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ചിത്തം പക്ഖന്ദേയ്യ പസീദേയ്യ സന്തിട്ഠേയ്യ വിമുച്ചേയ്യ ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, അപരേന സമയേന ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനേ ആദീനവം

ദിസ്വാ തം ബഹുലമകാസിം, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവിം. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഇമിനാ വിഹാരേന വിഹരതോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ. സേയ്യഥാപി, ആനന്ദ, സുഖിനോ ദുക്ഖം ഉപ്പജ്ജേയ്യ യാവദേവ ആബാധായ; ഏവമേവസ്സ മേ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഹഗതാ സഞ്ഞാമനസികാരാ സമുദാചരന്തി. സ്വസ്സ മേ ഹോതി ആബാധോ.

“തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘യംനൂനാഹം നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ’ന്തി. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘കോ നു ഖോ ഹേതു, കോ പച്ചയോ, യേന മേ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’? തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ഖോ മേ ആദീനവോ അദിട്ഠോ, സോ ച മേ അബഹുലീകതോ, സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധേ ച ആനിസംസോ അനധിഗതോ, സോ ച മേ അനാസേവിതോ. തസ്മാ മേ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധേ ചിത്തം ന പക്ഖന്ദതി നപ്പസീദതി ന സന്തിട്ഠതി ന വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, ഏതദഹോസി - ‘സചേ ഖോ അഹം നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലം കരേയ്യം, സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവേയ്യം, ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം മേ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധേ ചിത്തം പക്ഖന്ദേയ്യ പസീദേയ്യ സന്തിട്ഠേയ്യ വിമുച്ചേയ്യ ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ’. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, അപരേന സമയേന നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനേ ആദീനവം ദിസ്വാ തം ബഹുലമകാസിം , സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധേ ആനിസംസം അധിഗമ്മ തമാസേവിം. തസ്സ മയ്ഹം, ആനന്ദ, സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധേ ചിത്തം പക്ഖന്ദതി പസീദതി സന്തിട്ഠതി വിമുച്ചതി ഏതം സന്തന്തി പസ്സതോ. സോ ഖോ അഹം, ആനന്ദ, സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി, പഞ്ഞായ ച മേ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖയം അഗമംസു.

“യാവകീവഞ്ചാഹം , ആനന്ദ, ഇമാ നവ അനുപുബ്ബവിഹാരസമാപത്തിയോ ന ഏവം അനുലോമപടിലോമം സമാപജ്ജിമ്പി വുട്ഠഹിമ്പി, നേവ താവാഹം, ആനന്ദ, സദേവകേ ലോകേ സമാരകേ സബ്രഹ്മകേ സസ്സമണബ്രാഹ്മണിയാ പജായ സദേവമനുസ്സായ ‘അനുത്തരം സമ്മാസമ്ബോധിം അഭിസമ്ബുദ്ധോ’തി പച്ചഞ്ഞാസിം. യതോ ച ഖോ അഹം, ആനന്ദ, ഇമാ നവ അനുപുബ്ബവിഹാരസമാപത്തിയോ ഏവം അനുലോമപടിലോമം സമാപജ്ജിമ്പി വുട്ഠഹിമ്പി, അഥാഹം, ആനന്ദ, സദേവകേ ലോകേ സമാരകേ സബ്രഹ്മകേ സസ്സമണബ്രാഹ്മണിയാ പജായ സദേവമനുസ്സായ ‘അനുത്തരം സമ്മാസമ്ബോധിം അഭിസമ്ബുദ്ധോ’തി പച്ചഞ്ഞാസിം. ഞാണഞ്ച പന മേ ദസ്സനം ഉദപാദി -

‘അകുപ്പാ മേ ചേതോവിമുത്തി [വിമുത്തി (കം॰ സീ॰ കം॰)], അയമന്തിമാ ജാതി, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ’’’തി. ദസമം.

മഹാവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം –

ദ്വേ വിഹാരാ ച നിബ്ബാനം, ഗാവീ ഝാനേന പഞ്ചമം;
ആനന്ദോ ബ്രാഹ്മണാ ദേവോ, നാഗേന തപുസ്സേന ചാതി.

൫. സാമഞ്ഞവഗ്ഗോ

൧. സമ്ബാധസുത്തം

൪൨. ഏകം സമയം ആയസ്മാ ആനന്ദോ കോസമ്ബിയം വിഹരതി ഘോസിതാരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ഉദായീ യേനായസ്മാ ആനന്ദോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മതാ ആനന്ദേന സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ഉദായീ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ഏതദവോച - ''വുത്തമിദം, ആവുസോ, പഞ്ചാലചണ്ഡേന ദേവപുത്തേന -

> ''സമ്ബാധേ ഗതം [സമ്ബാധേ വത (സീ॰)] ഓകാസം, അവിദ്വാ ഭൂരിമേധസോ;
> യോ ഝാനമബുജ്ഝി ബുദ്ധോ, പടിലീനനിസഭോ മുനീ''തി.

''കതമോ, ആവുസോ, സമ്ബാധോ, കതമോ സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ''തി? ''പഞ്ചിമേ, ആവുസോ, കാമഗുണാ സമ്ബാധോ വുത്തോ ഭഗവതാ. കതമേ പഞ്ച? ചക്ഖുവിഞ്ഞേയ്യാ രൂപാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ പിയരൂപാ കാമൂപസംഹിതാ രജനീയാ, സോതവിഞ്ഞേയ്യാ സദ്ദാ...പേ॰... ഘാനവിഞ്ഞേയ്യാ ഗന്ധാ... ജിവ്ഹാവിഞ്ഞേയ്യാ രസാ... കായവിഞ്ഞേയ്യാ ഫോട്ഠബ്ബാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ പിയരൂപാ കാമൂപസംഹിതാ രജനീയാ. ഇമേ ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ച കാമഗുണാ സമ്ബാധോ വുത്തോ ഭഗവതാ.

''ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന. തത്രാപത്ഥി സമ്ബാധോ. കിഞ്ച തത്ഥ സമ്ബാധോ? യദേവ തത്ഥ വിതക്കവിചാരാ അനിരുദ്ധാ ഹോന്തി, അയമേത്ഥ സമ്ബാധോ.

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന . തത്രാപത്ഥി സമ്ബാധോ. കിഞ്ച തത്ഥ സമ്ബാധോ? യദേവ തത്ഥ പീതി അനിരുദ്ധാ ഹോതി , അയമേത്ഥ സമ്ബാധോ.

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു പീതിയാ ച വിരാഗാ...പേ॰... തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന. തത്രാപത്ഥി സമ്ബാധോ. കിഞ്ച തത്ഥ സമ്ബാധോ? യദേവ തത്ഥ ഉപേക്ഖാസുഖം അനിരുദ്ധം ഹോതി, അയമേത്ഥ സമ്ബാധോ.

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സുഖസ്സ ച പഹാനാ...പേ॰... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന. തത്രാപത്ഥി സമ്ബാധോ.

കിഞ്ച തത്ഥ സമ്ബാധോ? യദേവ തത്ഥ രൂപസഞ്ഞാ അനിരുദ്ധാ ഹോതി, അയമേത്ഥ സമ്ബാധോ.

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ ‘അനന്തോ ആകാസോ’തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന. തത്രാപത്ഥി സമ്ബാധോ. കിഞ്ച തത്ഥ സമ്ബാധോ? യദേവ തത്ഥ ആകാസാനഞ്ചായതനസഞ്ഞാ അനിരുദ്ധാ ഹോതി, അയമേത്ഥ സമ്ബാധോ.

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘അനന്തം വിഞ്ഞാണ’ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന . തത്രാപത്ഥി സമ്ബാധോ. കിഞ്ച തത്ഥ സമ്ബാധോ? യദേവ തത്ഥ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനസഞ്ഞാ അനിരുദ്ധാ ഹോതി, അയമേത്ഥ സമ്ബാധോ.

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ ‘നത്ഥി കിഞ്ചീ’തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന. തത്രാപത്ഥി സമ്ബാധോ. കിഞ്ച തത്ഥ സമ്ബാധോ? യദേവ തത്ഥ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ അനിരുദ്ധാ ഹോതി, അയമേത്ഥ സമ്ബാധോ.

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന. തത്രാപത്ഥി സമ്ബാധോ. കിഞ്ച തത്ഥ സമ്ബാധോ? യദേവ തത്ഥ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനസഞ്ഞാ അനിരുദ്ധാ ഹോതി, അയമേത്ഥ സമ്ബാധോ.

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സമ്ബാധേ ഓകാസാധിഗമോ വുത്തോ ഭഗവതാ നിപ്പരിയായേനാ”തി. പഠമം.

൨. കായസക്ഖീസുത്തം

൪൩. “‘കായസക്ഖീ കായസക്ഖീ’തി, ആവുസോ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ, കായസക്ഖീ വുത്തോ ഭഗവതാ”തി? “ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി…പേ॰… പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. യഥാ യഥാ ച തദായതനം തഥാ തഥാ നം കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, കായസക്ഖീ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന.

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ…പേ॰… ദുതിയം ഝാനം… തതിയം ഝാനം… ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി.

യഥാ യഥാ ച തദായതനം തഥാ തഥാ നം കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, കായസക്ഖീ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന.

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ ‘അനന്തോ ആകാസോ’തി ആകാസാനഞ്ചായതനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. യഥാ യഥാ ച തദായതനം തഥാ തഥാ നം കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, കായസക്ഖീ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. യഥാ യഥാ ച തദായതനം തഥാ തഥാ നം കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, കായസക്ഖീ വുത്തോ ഭഗവതാ നിപ്പരിയായേനാ”തി. ദുതിയം.

൩. പഞ്ഞാവിമുത്തസുത്തം

൪൫. “‘പഞ്ഞാവിമുത്തോ പഞ്ഞാവിമുത്തോ’തി, ആവുസോ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ഞാവിമുത്തോ വുത്തോ ഭഗവതാ”തി?

“ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ച നം പജാനാതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ഞാവിമുത്തോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി, പഞ്ഞായ ച നം പജാനാതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, പഞ്ഞാവിമുത്തോ വുത്തോ ഭഗവതാ നിപ്പരിയായേനാ”തി. തതിയം.

൪. ഉഭതോഭാഗവിമുത്തസുത്തം

൪൬. “‘ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ’തി, ആവുസോ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ, ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ വുത്തോ ഭഗവതാ”തി?

“ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. യഥാ യഥാ ച തദായതനം തഥാ തഥാ നം കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ച നം പജാനാതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന...പേ॰....

“പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. യഥാ യഥാ ച തദായതനം തഥാ തഥാ നം കായേന ഫുസിത്വാ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ച നം പജാനാതി.

ഏത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ വുത്തോ ഭഗവതാ നിപ്പരിയായേനാ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. സന്ദിട്ഠികധമ്മസുത്തം

൪൬. '''സന്ദിട്ഠികോ ധമ്മോ സന്ദിട്ഠികോ ധമ്മോ'തി, ആവുസോ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ, സന്ദിട്ഠികോ ധമ്മോ വുത്തോ ഭഗവതാ''തി?

''ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സന്ദിട്ഠികോ ധമ്മോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന...പേ॰....

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. ഏത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സന്ദിട്ഠികോ ധമ്മോ വുത്തോ ഭഗവതാ നിപ്പരിയായേനാ''തി. പഞ്ചമം.

൬. സന്ദിട്ഠികനിബ്ബാനസുത്തം

൪൭. '''സന്ദിട്ഠികം നിബ്ബാനം സന്ദിട്ഠികം നിബ്ബാന'ന്തി, ആവുസോ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ, സന്ദിട്ഠികം നിബ്ബാനം വുത്തം ഭഗവതാ''തി?

''ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സന്ദിട്ഠികം നിബ്ബാനം വുത്തം ഭഗവതാ പരിയായേന...പേ॰....

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. ഏത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, സന്ദിട്ഠികം നിബ്ബാനം വുത്തം ഭഗവതാ നിപ്പരിയായേനാ''തി. ഛട്ഠം.

൭. നിബ്ബാനസുത്തം

൪൮. '''നിബ്ബാനം നിബ്ബാന'ന്തി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ॰.... സത്തമം.

൮. പരിനിബ്ബാനസുത്തം

൪൯. '''പരിനിബ്ബാനം പരിനിബ്ബാന'ന്തി...പേ॰.... അട്ഠമം.

൯. തദങ്ഗനിബ്ബാനസുത്തം

൫൦. '''തദങ്ഗനിബ്ബാനം തദങ്ഗനിബ്ബാന'ന്തി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ॰.... നവമം.

൧൦. ദിട്ഠധമ്മനിബ്ബാനസുത്തം

൫൧. '''ദിട്ഠധമ്മനിബ്ബാനം ദിട്ഠധമ്മനിബ്ബാന'ന്തി, ആവുസോ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ ദിട്ഠധമ്മനിബ്ബാനം വുത്തം ഭഗവതാ''തി?

‘‘ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി ...പേ... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, ദിട്ഠധമ്മനിബ്ബാനം വുത്തം ഭഗവതാ പരിയായേന ...പേ....

‘‘പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, ദിട്ഠധമ്മനിബ്ബാനം വുത്തം ഭഗവതാ നിപ്പരിയായേനാ’’തി. ദസമം.

സാമഞ്ഞവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സമ്ബാധോ കായസക്ഖീ പഞ്ഞാ,
ഉഭതോഭാഗോ സന്ദിട്ഠികാ ദ്വേ;
നിബ്ബാനം പരിനിബ്ബാനം,
തദങ്ഗദിട്ഠധമ്മികേന ചാതി.

പഠമപണ്ണാസകം സമത്തം.

൨. ദുതിയപണ്ണാസകം

(൬) ൧. ഖേമവഗ്ഗോ

൧. ഖേമസുത്തം

൪൨. '''ഖേമം ഖേമ'ന്തി , ആവുസോ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ, ഖേമം വുത്തം ഭഗവതാ''തി?

''ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, ഖേമം വുത്തം ഭഗവതാ പരിയായേന...പേ॰....

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, ഖേമം വുത്തം ഭഗവതാ നിപ്പരിയായേനാ''തി. പഠമം.

൨. ഖേമപ്പത്തസുത്തം

൪൩. ഖേമപ്പത്തോ ഖേമപ്പത്തോതി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ॰.... ദുതിയം.

൩. അമതസുത്തം

൪൪. അമതം അമതന്തി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ॰.... തതിയം.

൪. അമതപ്പത്തസുത്തം

൪൫. അമതപ്പത്തോ അമതപ്പത്തോതി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ॰.... ചതുത്ഥം.

൫. അഭയസുത്തം

൪൬. അഭയം അഭയന്തി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ॰.... പഞ്ചമം.

൬. അഭയപ്പത്തസുത്തം

൪൭. അഭയപ്പത്തോ അഭയപ്പത്തോതി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ॰.... ഛട്ഠം.

൭. പസ്സദ്ധിസുത്തം

൪൮. പസ്സദ്ധി പസ്സദ്ധീതി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ॰.... സത്തമം.

൮. അനുപുബ്ബപസ്സദ്ധിസുത്തം

൪൯. അനുപുബ്ബപസ്സദ്ധി അനുപുബ്ബപസ്സദ്ധീതി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ॰.... അട്ഠമം.

൯. നിരോധസുത്തം

൯൨. നിരോധോ നിരോധോതി, ആവുസോ, വുച്ചതി...പേ°.... നവമം.

൧൦. അനുപുബ്ബനിരോധസുത്തം

൯൩. '''അനുപുബ്ബനിരോധോ അനുപുബ്ബനിരോധോ'തി, ആവുസോ, വുച്ചതി. കിത്താവതാ നു ഖോ, ആവുസോ, അനുപുബ്ബനിരോധോ വുത്തോ ഭഗവതാ''തി?

''ഇധാവുസോ, ഭിക്ഖു വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ°... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, അനുപുബ്ബനിരോധോ വുത്തോ ഭഗവതാ പരിയായേന...പേ°... .

''പുന ചപരം, ആവുസോ, ഭിക്ഖു സബ്ബസോ നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം സമതിക്കമ്മ സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, പഞ്ഞായ ചസ്സ ദിസ്വാ ആസവാ പരിക്ഖീണാ ഹോന്തി. എത്താവതാപി ഖോ, ആവുസോ, അനുപുബ്ബനിരോധോ വുത്തോ ഭഗവതാ നിപ്പരിയായേനാ''തി. ദസമം.

൧൧. അഭബ്ബസുത്തം

൯൪. ''നവ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതും. കതമേ നവ? രാഗം, ദോസം, മോഹം, കോധം, ഉപനാഹം, മക്ഖം, പളാസം, ഇസ്സം, മച്ഛരിയം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ ധമ്മേ അപ്പഹായ അഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതും.

''നവ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതും. കതമേ നവ? രാഗം, ദോസം, മോഹം, കോധം, ഉപനാഹം, മക്ഖം, പളാസം, ഇസ്സം, മച്ഛരിയം - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, നവ ധമ്മേ പഹായ ഭബ്ബോ അരഹത്തം സച്ഛികാതു''ന്തി. ഏകാദസമം.

ഖേമവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഖേമോ ച അമതഞ്ചേവ, അഭയം പസ്സദ്ധിയേന ച;
നിരോധോ അനുപുബ്ബോ ച, ധമ്മം പഹായ ഭബ്ബേന ചാതി.

(൭) ൨. സതിപട്ഠാനവഗ്ഗോ

൧. സിക്ഖാദുബ്ബല്യസുത്തം

൬൩. "പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനി. കതമാനി പഞ്ച? പാണാതിപാതോ, അദിന്നാദാനം, കാമേസുമിച്ഛാചാരോ, മുസാവാദോ, സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനി.

"ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനം പഹാനായ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ചത്താരോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കായേ കായാനുപസ്സീ വിഹരതി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സം; വേദനാസു...പേ॰... ചിത്തേ...പേ॰... ധമ്മേസു ധമ്മാനുപസ്സീ വിഹരതി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സം. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനം പഹാനായ ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ"തി. പഠമം.

൨. നീവരണസുത്തം

൬൪. "പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, നീവരണാനി. കതമാനി പഞ്ച? കാമച്ഛന്ദനീവരണം, ബ്യാപാദനീവരണം, ഥിനമിദ്ധനീവരണം , ഉദ്ധച്ചകുക്കുച്ചനീവരണം, വിചികിച്ഛാനീവരണം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച നീവരണാനി.

"ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം നീവരണാനം പഹാനായ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ചത്താരോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കായേ കായാനുപസ്സീ വിഹരതി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സം; വേദനാസു...പേ॰... ചിത്തേ...പേ॰... ധമ്മേസു ധമ്മാനുപസ്സീ വിഹരതി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സം. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം നീവരണാനം പഹാനായ ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ"തി. ദുതിയം.

൩. കാമഗുണസുത്തം

൬൫. "പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, കാമഗുണാ. കതമേ പഞ്ച? ചക്ഖുവിഞ്ഞേയ്യാ രൂപാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ പിയരൂപാ കാമൂപസംഹിതാ രജനീയാ, സോതവിഞ്ഞേയ്യാ സദ്ദാ...പേ॰... ഘാനവിഞ്ഞേയ്യാ ഗന്ധാ... ജിവ്ഹാവിഞ്ഞേയ്യാ രസാ... കായവിഞ്ഞേയ്യാ ഫോട്ഠബ്ബാ ഇട്ഠാ കന്താ മനാപാ പിയരൂപാ കാമൂപസംഹിതാ രജനീയാ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച കാമഗുണാ.

"ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം കാമഗുണാനം പഹാനായ...പേ॰... ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ"തി. തതിയം.

൪. ഉപാദാനക്ഖന്ധസുത്തം

൯൯. “പഞ്ചിമേ, ഭിക്ഖവേ, ഉപാദാനക്ഖന്ധാ. കതമേ പഞ്ച? രൂപുപാദാനക്ഖന്ധോ, വേദനുപാദാനക്ഖന്ധോ, സഞ്ഞുപാദാനക്ഖന്ധോ, സങ്ഖാരുപാദാനക്ഖന്ധോ, വിഞ്ഞാണുപാദാനക്ഖന്ധോ - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചുപാദാനക്ഖന്ധാ.

“ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ഉപാദാനക്ഖന്ധാനം പഹാനായ...പേ॰... ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ”തി. ചതുത്ഥം.

൫. ഓരമ്ഭാഗിയസുത്തം

൯൭. “പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ഓരമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി. കതമാനി പഞ്ച? സക്കായദിട്ഠി, വിചികിച്ഛാ, സീലബ്ബതപരാമാസോ, കാമച്ഛന്ദോ, ബ്യാപാദോ - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചോരമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി.

“ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പഹാനായ...പേ॰... ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ”തി. പഞ്ചമം.

൬. ഗതിസുത്തം

൯൮. “പഞ്ചിമാ, ഭിക്ഖവേ, ഗതിയോ. കതമാ പഞ്ച? നിരയോ, തിരച്ഛാനയോനി , പേത്തിവിസയോ, മനുസ്സാ, ദേവാ - ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ഗതിയോ.

“ഇമാസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ഗതീനം പഹാനായ...പേ॰... ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ”തി. ഛട്ഠം.

൭. മച്ഛരിയസുത്തം

൯൯. “പഞ്ചിമാനി, ഭിക്ഖവേ, മച്ഛരിയാനി. കതമാനി പഞ്ച? ആവാസമച്ഛരിയം, കുലമച്ഛരിയം, ലാഭമച്ഛരിയം, വണ്ണമച്ഛരിയം, ധമ്മമച്ഛരിയം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച മച്ഛരിയാനി.

“ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം മച്ഛരിയാനം പഹാനായ...പേ॰... ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ”തി. സത്തമം.

൮. ഉദ്ധമ്ഭാഗിയസുത്തം

൭൦. “പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ഉദ്ധമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി. കതമാനി പഞ്ച? രൂപരാഗോ, അരൂപരാഗോ, മാനോ, ഉദ്ധച്ചം, അവിജ്ജാ - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചുദ്ധമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി.

“ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ഉദ്ധമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പഹാനായ...പേ॰... ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ”തി. അട്ഠമം.

൯. ചേതോഖിലസുത്തം

൭൯. [അം॰ നി॰ ൫.൨൦൫; ദീ॰ നി॰ ൩.൩൧൯; മ॰ നി॰ ൧.൧൮൫] ‘‘പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ചേതോഖിലാ [ചേതോഖീലാ (ക॰)]. കതമേ പഞ്ച? ഇധ ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി കങ്ഖതി വിചികിച്ഛതി നാധിമുച്ചതി ന സമ്പസീദതി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി കങ്ഖതി വിചികിച്ഛതി നാധിമുച്ചതി ന സമ്പസീദതി, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ , അയം പഠമോ ചേതോഖിലോ.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മേ കങ്ഖതി...പേ॰... സങ്ഘേ കങ്ഖതി... സിക്ഖായ കങ്ഖതി... സബ്രഹ്മചാരീസു കുപിതോ ഹോതി അനത്തമനോ ആഹതചിത്തോ ഖിലജാതോ. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീസു കുപിതോ ഹോതി അനത്തമനോ ആഹതചിത്തോ ഖിലജാതോ, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, അയം പഞ്ചമോ ചേതോഖിലോ.

‘‘ഇമേസം, ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ചേതോഖിലാനം പഹാനായ...പേ॰... ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി. നവമം.

൧൦. ചേതസോവിനിബന്ധസുത്തം

൭൮. ‘‘പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ചേതസോവിനിബന്ധാ [ചേതോവിനിബദ്ധാ (സാരത്ഥദീപനീടീകാ) അം॰ നി॰ ൫.൨൦൬; ദീ॰ നി॰ ൩.൩൨൦]. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു അവീതരാഗോ ഹോതി അവിഗതച്ഛന്ദോ അവിഗതപേമോ അവിഗതപിപാസോ അവിഗതപരിളാഹോ അവിഗതതണ്ഹോ. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു അവീതരാഗോ ഹോതി അവിഗതച്ഛന്ദോ അവിഗതപേമോ അവിഗതപിപാസോ അവിഗതപരിളാഹോ അവിഗതതണ്ഹോ, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, അയം പഠമോ ചേതസോവിനിബന്ധോ.

‘‘പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കായേ അവീതരാഗോ ഹോതി...പേ॰... രൂപേ അവീതരാഗോ ഹോതി... യാവദത്ഥം ഉദരാവദേഹകം ഭുഞ്ജിത്വാ സേയ്യസുഖം പസ്സസുഖം മിദ്ധസുഖം അനുയുത്തോ വിഹരതി ... അഞ്ഞതരം ദേവനികായം പണിധായ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി - ‘ഇമിനാഹം സീലേന വാ വതേന വാ തപേന വാ ബ്രഹ്മചരിയേന വാ ദേവോ വാ ഭവിസ്സാമി ദേവഞ്ഞതരോ വാ’തി. യോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അഞ്ഞതരം ദേവനികായം പണിധായ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി - ‘ഇമിനാഹം സീലേന വാ വതേന വാ തപേന വാ ബ്രഹ്മചരിയേന വാ ദേവോ വാ ഭവിസ്സാമി ദേവഞ്ഞതരോ വാ’തി, തസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ. യസ്സ ചിത്തം ന നമതി ആതപ്പായ അനുയോഗായ സാതച്ചായ പധാനായ, അയം പഞ്ചമോ ചേതസോവിനിബന്ധോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ.

‘‘ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ചേതസോവിനിബന്ധാനം പഹാനായ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ചത്താരോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ,

ഭിക്ഖു കായേ കായാനുപസ്സീ വിഹരതി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സം; വേദനാസു...പേ॰... ചിത്തേ...പേ॰... ധമ്മേസു ധമ്മാനുപസ്സീ വിഹരതി ആതാപീ സമ്പജാനോ സതിമാ വിനേയ്യ ലോകേ അഭിജ്ഝാദോമനസ്സം. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ചേതസോവിനിബന്ധാനം പഹാനായ ഇമേ ചത്താരോ സതിപട്ഠാനാ ഭാവേതബ്ബാ''തി. ദസമം.

സതിപട്ഠാനവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സിക്ഖാ നീവരണാകാമാ, ഖന്ധാ ച ഓരമ്ഭാഗിയാ ഗതി;
മച്ഛേരം ഉദ്ധമ്ഭാഗിയാ അട്ഠമം, ചേതോഖിലാ വിനിബന്ധാതി.

(൮) ൩. സമ്മപ്പധാനവഗ്ഗോ

൧. സിക്ഖസുത്തം

൭൩. ''പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനി. കതമാനി പഞ്ച? പാണാതിപാതോ ...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനി.

''ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനം പഹാനായ ചത്താരോ സമ്മപ്പധാനാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ചത്താരോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അനുപ്പന്നാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം അനുപ്പാദായ ഛന്ദം ജനേതി വായമതി വീരിയം ആരഭതി ചിത്തം പഗ്ഗണ്ഹാതി പദഹതി; ഉപ്പന്നാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ ഛന്ദം ജനേതി വായമതി വീരിയം ആരഭതി ചിത്തം പഗ്ഗണ്ഹാതി പദഹതി; അനുപ്പന്നാനം കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപ്പാദായ ഛന്ദം ജനേതി വായമതി വീരിയം ആരഭതി ചിത്തം പഗ്ഗണ്ഹാതി പദഹതി; ഉപ്പന്നാനം കുസലാനം ധമ്മാനം ഠിതിയാ അസമ്മോസായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ ഛന്ദം ജനേതി വായമതി വീരിയം ആരഭതി ചിത്തം പഗ്ഗണ്ഹാതി പദഹതി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനം പഹാനായ ഇമേ ചത്താരോ സമ്മപ്പധാനാ ഭാവേതബ്ബാ''തി. പഠമം.

൭൪-൮൧. (യഥാ സതിപട്ഠാനവഗ്ഗേ തഥാ സമ്മപ്പധാനവസേന വിത്ഥാരേതബ്ബാ.)

൧൦. ചേതസോവിനിബന്ധസുത്തം

൮൨. ''പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ചേതസോവിനിബന്ധാ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു അവീതരാഗോ ഹോതി...പേ॰... ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ.

''ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ചേതസോവിനിബന്ധാനം പഹാനായ ചത്താരോ സമ്മപ്പധാനാ ഭാവേതബ്ബാ . കതമേ ചത്താരോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അനുപ്പന്നാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം അനുപ്പാദായ ഛന്ദം ജനേതി വായമതി വീരിയം ആരഭതി ചിത്തം പഗ്ഗണ്ഹാതി പദഹതി; ഉപ്പന്നാനം പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ... അനുപ്പന്നാനം കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപ്പാദായ... ഉപ്പന്നാനം കുസലാനം ധമ്മാനം ഠിതിയാ അസമ്മോസായ ഭിയ്യോഭാവായ വേപുല്ലായ ഭാവനായ പാരിപൂരിയാ ഛന്ദം ജനേതി വായമതി വീരിയം ആരഭതി ചിത്തം പഗ്ഗണ്ഹാതി പദഹതി . ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ചേതസോവിനിബന്ധാനം പഹാനായ ഇമേ ചത്താരോ സമ്മപ്പധാനാ ഭാവേതബ്ബാ''തി. ദസമം.

സമ്മപ്പധാനവഗ്ഗോ തതിയോ.

(൯) ൪. ഇദ്ധിപാദവഗ്ഗോ

൧. സിക്ഖസുത്തം

൮൬. "പഞ്ചിമാനി , ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനി. കതമാനി പഞ്ച? പാണാതിപാതോ...പേ॰... സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനം - ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനി.

"ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനം പഹാനായ ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ചത്താരോ? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഛന്ദസമാധിപധാനസങ്ഖാരസമന്നാഗതം ഇദ്ധിപാദം ഭാവേതി, വീരിയസമാധി... ചിത്തസമാധി... വീമംസാസമാധിപധാനസങ്ഖാരസമന്നാഗതം ഇദ്ധിപാദം ഭാവേതി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം സിക്ഖാദുബ്ബല്യാനം പഹാനായ ഇമേ ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവേതബ്ബാ"തി. പഠമം.

൮൭-൯൫. (യഥാ സതിപട്ഠാനവഗ്ഗേ തഥാ ഇദ്ധിപാദവസേന വിത്ഥാരേതബ്ബാ.)

൧൦. ചേതസോവിനിബന്ധസുത്തം

൯൬. "പഞ്ചിമേ , ഭിക്ഖവേ, ചേതസോവിനിബന്ധാ. കതമേ പഞ്ച? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാമേസു അവീതരാഗോ ഹോതി...പേ॰... ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ച ചേതസോവിനിബന്ധാ.

"ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ചേതസോവിനിബന്ധാനം പഹാനായ ഇമേ ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ ചത്താരോ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഛന്ദസമാധിപധാനസങ്ഖാരസമന്നാഗതം ഇദ്ധിപാദം ഭാവേതി, വീരിയസമാധി... ചിത്തസമാധി... വീമംസാസമാധിപധാനസങ്ഖാരസമന്നാഗതം ഇദ്ധിപാദം ഭാവേതി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചന്നം ചേതസോവിനിബന്ധാനം പഹാനായ ഇമേ ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ഭാവേതബ്ബാ"തി. ദസമം.

ഇദ്ധിപാദവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

യഥേവ സതിപട്ഠാനാ, പധാനാ ചതുരോപി ച;
ചത്താരോ ഇദ്ധിപാദാ ച, തഥേവ സമ്പയോജയേതി.

(൧൦) ൫. രാഗപേയ്യാലം

൯൩. ‘‘രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ നവ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ നവ? അസുഭസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ, പഹാനസഞ്ഞാ, വിരാഗസഞ്ഞാ - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ അഭിഞ്ഞായ ഇമേ നവ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൯൪. ‘‘രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ നവ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ നവ? പഠമം ഝാനം, ദുതിയം ഝാനം, തതിയം ഝാനം, ചതുത്ഥം ഝാനം, ആകാസാനഞ്ചായതനം, വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം, ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനം, നേവസഞ്ഞാനാസഞ്ഞായതനം, സഞ്ഞാവേദയിതനിരോധോ - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ നവ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൯൫-൧൧൨. ‘‘രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പരിഞ്ഞായ...പേ॰... പരിക്ഖയായ...പേ॰... പഹാനായ...പേ॰... ഖയായ...പേ॰... വയായ...പേ॰... വിരാഗായ...പേ॰... നിരോധായ... പേ॰... ചാഗായ...പേ॰... പടിനിസ്സഗ്ഗായ...പേ॰... ഇമേ നവ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’.

൧൧൩-൪൩൨. ‘‘ദോസസ്സ...പേ॰... മോഹസ്സ... കോധസ്സ... ഉപനാഹസ്സ... മക്ഖസ്സ... പളാസസ്സ... ഇസ്സായ... മച്ഛരിയസ്സ... മായായ... സാഠേയ്യസ്സ... ഥമ്ഭസ്സ... സാരമ്ഭസ്സ... മാനസ്സ... അതിമാനസ്സ... മദസ്സ... പമാദസ്സ അഭിഞ്ഞായ...പേ॰... പരിഞ്ഞായ... പരിക്ഖയായ... പഹാനായ... ഖയായ... വയായ... വിരാഗായ... നിരോധായ ... ചാഗായ... പടിനിസ്സഗ്ഗായ...പേ॰... ഇമേ നവ ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

രാഗപേയ്യാലം നിട്ഠിതം.

നവകനിപാതപാളി നിട്ഠിതാ.